

О Д Л У К У**о усвајању Плана развоја града Зајечара
за период од 2023. до 2029. године****Члан 1.**

Овом Одлуком, усваја се План развоја града Зајечара за период од 2023. до 2029. године.

Члан 2.

План развоја града Зајечара за период од 2023. до 2029. године је саставни део ове Одлуке.

Члан 3.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу града Зајечара".

I број: 011-12/2023
У Зајечару, 22.06.2023. године

СКУПШТИНА ГРАДА ЗАЈЕЧАРА**ПРЕДСЕДНИК**
Стефан Занков, с.р.

ГРАД ЗАЈЕЧАР

План развоја за период 2023 – 2029

НАЦРТ

Садржај плана развоја

Уводна реч градоначелника.....	5
1 УВОД.....	6
2 Процес израде Плана развоја	8
3 Преглед и оцена постојећег стања.....	12
Историјски преглед.....	12
Географски положај	15
Природни ресурси.....	16
Пољопривредно земљиште	16
Шуме и шумско земљиште	16
Биодиверзитет, заштићена природна добра и јавне зелене површине	16
Хидрологија.....	17
Демографски трендови	17
Комунална инфраструктура и јавна комунална предузећа	18
Снабдевање електричном енергијом	18
Снабдевање топлотном енергијом.....	18
Гасификација	19
Саобраћајна повезаност	19
Водоснабдевање	20
Канализација.....	20
Животна средина.....	20
Управљање отпадом.....	20
Површинске воде	21
Подземне воде	21
Бука 22	
Квалитет земљишта и девастирана подручја	22
Локални регистар извора загађивања.....	22
Економски развој.....	22
Структура привреде.....	23
Пољопривреда.....	23
Туризам	25

Запосленост.....	25
Јавна комунална предузећа.....	26
Друштвени развој	27
Образовање	27
Здравствена заштита.....	28
Социјална заштита.....	28
Култура	29
Спорт 31	
Омладина	32
4 SWOT Анализа	34
4.1 SWOT АНАЛИЗА – Економски развој (економски развој, пољопривреда, туризам, тржиште рада).....	35
4.2 SWOT АНАЛИЗА – Друштвени развој (образовање, култура, спорт, омладинска политика, социјална заштита, добра управа и људски ресурси)	37
4.3 SWOT АНАЛИЗА – Урбани развој (заштита животне средине, урбанизам и просторно планирање, комуналне делатности, саобраћај и енергетика) .	40
5 Визија града.....	42
6 Приоритетни циљеви и мере	43
Развојни правац 1 – Економски развој (економски развој, пољопривреда, туризам, тржиште рада)	49
Приоритетни циљ: 1.1 Дефинисан туристички производ града Зајечара у служби локалног развоја –препознатљив Град	49
Приоритетни циљ: 1.2 Повећана продуктивност и приходи у пољопривреди	55
Приоритетни циљ 1.3: Створено подстицајно окружења за отварање нових радних места и развој предузетништва	59
Развојни правац 2 - Друштвени развој (образовање, култура, спорт, омладинска политика, социјална заштита, добра управа и људски ресурси).....	63
Приоритетни циљ 2.1 Побољшани инфраструктурни капацитети у спорту	63
Приоритетни циљ 2.2. Упостављен функционалан систем социјалних услуга и унапређено здравље и благостање на територији Града.....	67
Приоритетни циљ 2.3. Модернизовани културни објекти и садржаји.....	72
Приоритетни циљ 2.4. Унапређен положај младих на територији града са сврхом смањења миграција	75
Приоритетни циљ 2.5. Унапређено функционисање система јавне управе у граду Зајечару	78

Развојни правац 3 - Урбани развој (урбанизам и просторно планирање, комуналне делатности, заштита животне средине, саобраћај и енергетика)	82
Приоритетни циљ 3.1: Унапређена саобраћајна и остала инфраструктура	82
Приоритетни циљ 3.2: Успостављен одржив систем управљања отпадом	86
Приоритетни циљ 3.3. Успостављено одрживо управљање отпадним водама	93
Приоритетни циљ 3.4. Унапређен квалитет ваздуха	97
Приоритетни циљ 3.5. Успостављено одрживо управљање водом	105
Остале мере од значаја за Развојни правац Урбани развој	109
7 Оквир за спровођење, праћење спровођења, извештавање и вредновање Плана развоја града Зајечара	112
7.1 Праћење спровођење Плана развоја	112
7.2 Вредновање постигнутих учинака Плана развоја	114
7.3 Извештавање о спровођењу и постигнутим учинцима Плана развоја	115
7.4 Ревизија Плана развоја	115

Уводна реч градоначелника

Поштовани суграђани и суграђанке,

пред Вама је План Развоја Града Зајечара који је припремљен према актуелним подацима и пројектима који су дефинисани у времену доношења. Циљ стратешког планирања јасно наглашава да је један од приоритета свих нас да обезбедимо боље услове живота за све суграђане те смо се током израде трудили да укључимо све битне актере и грађане у креирање сопствене будућности.

Развој града Зајечара у периоду 2023–2029. године реализоваће се кроз следећа три развојна правца: Економски, Друштвени и Урбани развој. За сваки од њих врло пажљиво су одређени приоритетни циљеви, конкретне мере али и јасни показатељи учинка.

Уз подршку Владе Републике Србије, међународних донатора и из сопствених средстава већ смо у претходном периоду отпочели неколико развојних пројеката који су препознати и у овом документу међу којима бих издвојио реконструкцију Здравственог центра, изградњу Фудбалског стадиона на Краљевици и инфраструктурно опремање привредне зоне „Запад“, али и реконструкцију ОШ „Љубица Радосављевић Нада“, ОШ „Хајдук Вељко“, ШОСО „Јелена Мајсторовић“, вртића „Ђурђевак“ и сеоских школа у Вражогрнцу, Шипикову и Глоговици. Последњих година доста је уложено у реконструкцију државних путева, а посебан замајац развоју читавог региона дала би изградња брзе саобраћајнице Параћин – Неготин као и гасификација зајечарског и борског округа. Ускоро креће изградња канализационе мреже и централног постројења за пречишћавање отпадних вода након чега ћемо смоћи снаге да завршимо изградњу улица у рубним насељима, као и наставак реконструкције градских и сеоских улица..

Током израде овог документа у оквиру економског развоја доста се дискутовало о развоју туризма, за који ће бити израђен и посебни средњорочни акциони план који ће ближе дефинисати конкретне активности и пројекте. У прилог томе иде и почетак изградње Центра за посетиоце на археолошком локалитету Феликс Ромулијана и уређење простора Парк шуме „Краљевица“ како би се добила једна целина, туристички комплекс, који ће поред постојеће инфраструктуре обухватати још и Музеј рокенрола, Парк римских императора рођених на подручју Србије, картинг стазу, Дом извиђача...

Учинићемо све да се План реализује и подржи све креативне иницијативе које воде ка уреднијем, зеленијем и паметнијем граду.

С поштовањем,

ГРАДОНАЧЕЛНИК

Бошко Ничић

1 УВОД

Доношењем Закона о планском систему Републике Србије¹ успостављен је нови регулаторни оквир који обезбеђује синхронизован приступ у планирању развоја од републичког до локалног нивоа управљања, односно систем координисаног, ефикасног и транспарентног планирања, са циљем увођења система одговорности за резултате и мерење ефикасности рада јавне управе.

У складу са Законом о планском систему План развоја локалне самоуправе је плански документ најширег обухвата и највишег значаја за јединице локалне самоуправе (ЈЛС). План развоја је дугорочни документ **развијног планирања** који за период од најмање седам година усваја Скупштина ЈЛС на предлог надлежног извршног органа.

Методологија која је коришћена за израду Плана развоја града Зајечара је одређена постојећим стратешко-планским и правним оквиром у Републици Србији, са посебним освртом на Уредбу о обавезним елементима плана развоја аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе („Службени гласник РС“, бр. 107/2020 од 14.8.2020. године). У складу са методологијом, План развоја треба да садржи увод, преглед и анализу постојећег стања, визију односно жељено стање развоја локалне самоуправе за планирани период, приоритетне циљеве развоја који се желе постићи, преглед и кратак опис одговарајућих мера којима ће се постављени циљеви реализовати, као и начин спровођења и начин праћења спровођења плана развоја. Закон о планском систему дефинише да се мере предложене Планом развоја детаљније разрађују средњорочним планом јединице локалне самоуправе и документима јавних политика.

У складу са Законом о планском систему, а на основу Одлуке о приступању изради Плана развоја града Зајечара (Сл. лист града Зајечара број 10 од 16.03.2020 и 50 од 31.08.2020. године), донете на седници Скупштине града Зајечара одржаној 16.03.2020. године започет је процес израде Плана развоја. Решењем градоначелника града Зајечара формиран је Координациони тим и именовани руководиоци тематских радних група у процесу израде Плана развоја, као главног тела одговорног за израду документа са конкретним надлежностима у управљању, координацији и изради планског документа. Истим Решењем дефинисане су и тематске радне групе:

- Економски развој (економски развој, пољопривреда, туризам, тржиште рада);
- Друштвени развој (образовање, култура, спорт, омладинска политика, социјална заштита, добра управа и људски ресурси);
- Урбани развој (урбанизам и просторно планирање, комуналне делатности, заштита животне средине, саобраћај и енергетика).

¹ Службени гласник РС, бр. 30/18.

Тематске радне групе су окупиле велики број стручних лица из свих области од интереса за локалну заједницу, а партиципативни приступ на којем се заснивао читав процес израде Плана развоја, подразумевао је директну укљученост свих њених чланова у току трајања целокупног процеса, обезбеђујући на тај начин дугорочније партнерство. У процес је било укључено и консултативно тело Партнерски форум, као пример добре праксе широког укључивања заинтересованих страна у процес планирања и добар инструмент за консултације и стварање партнерстава. Ово тело је омогућило окупљање и укључивање представника шире локалне заједнице, приватног и цивилног сектора у рад Тематских радних група.

Процес израде Плана развоја града Зајечара је обухватио неколико фаза, а спроводио се кроз континуиране јавне консултације са грађанима и целокупном интересном заједницом са територије града Зајечара. Јавне консултације су се спроводиле кроз организоване састанке тематских радних група, радионице, размену материјала електронским путем, као и редовне објаве свих корака, докумената и информација у току процеса израде Плана развоја на званичној веб страници града Зајечара као и на билборду у центру Града.

Израда Плана развоја града Зајечара је реализована у оквиру Пројекта немачко-српске развојне сарадње „Подршка реформи јавне управе у процесу приступања Европској унији“ (PAR2EU), који спроводе Немачка организација за међународну сарадњу (GIZ), Национална алијанса за локални економски развој (NALED) и Балкански центар за регулаторну реформу (BCRR) у сарадњи са Републичким секретеријатом за јавне политике (РСЈП).

Као резултат рада свих заинтересованих страна, припремљен је План развоја града Зајечара, који се у овом планском циклусу по први пут доноси у складу са новом регулативом и представља кровни плански документ на основу кога ће се доносити други плански акти прописани законом и реализовати надлежности и активности локалне самоуправе.

2 Процес израде Плана развоја

Процес израде Плана развоја града Зајечара за период 2023–2030. (у даљем тексту План) је спроведен највећим делом током 2022. и делом током 2023. године. Главне фазе израде Плана биле су:

1. Припремна фаза и организација процеса;
2. Преглед и оцена постојећег стања;
3. Дефинисање визије, односно жељеног стања;
4. Дефинисање приоритетних циљева;
5. Дефинисање мера;
6. Успостављање институционалног оквира за спровођење Плана развоја;
7. Усвајање и објављивање плана развоја ЈЛС.

Прва фаза израде Плана развоја подразумевала је организацију целокупног процеса израде документа, укључујући успостављање правног оквира на локалном нивоу. У овој фази, Скупштина града Зајечара је донела Одлуку о покретању поступка израде Плана развоја на седници одржаној 16.03.2020. године. Решењем градоначелника града Зајечара именован је Координациони тим за израду Плана развоја града Зајечара састављен од представника локалне администрације. Најважнији задаци Координационог тима су били организовање спровођења процеса, координација свих активности у вези са израдом Плана развоја, разматрање предлога и надгледање рада тематских радних група и осигурање поштовања динамике за израду Плана развоја. У припремној фази процеса израде Плана развоја урађена је *и анализа заинтересованих страна*, тј. идентификовани су најважнији актери из шире заједнице за процес израде Плана развоја и анализиран је њихов утицај и значај за области на које се План односи у складу са надлежностима ЈЛС. На основу поменуте анализе, интересовања које су представници приватног и цивилног сектора исказали за укључење у процес, а у циљу спровођења широког консултативног процеса истим Решењем дефинисане су и тематске радне групе а затим утврђени чланови радних група. Поред тематских радних група одређени су и чланови Партнерског форума као ширег и неформалног консултативног тела, чије је мишљење на рад и предлоге тематских радних група и Координационог тима тражено у три различите фазе израде документа. Формиране су 3 радне групе:

- Економски развој (економски развој, пољопривреда, туризам, тржиште рада);
- Друштвени развој (образовање, култура, спорт, омладинска политика, социјална заштита, добра управа и људски ресурси);
- Урбани развој (урбанизам и просторно планирање, комуналне делатности, заштита животне средине, саобраћај и енергетика).

У циљу веће транспарентности процеса и укључивања свих заинтересованих страна у процес припреме Плана развоја, града Зајечара је отворила посебан банер² на својој званичној интернет презентацији. У оквиру постављеног банера су се током целог процеса

² <http://www.zajecar.info/plan-razvoja-grada-zajecara-za-period-2021-2027-godina>

израде документа постављале најзначајније информације о спроведеним корацима, као и сва радна документа која су на тај начин постала доступна широј јавности.

Преглед и оцена постојећег стања је фаза која је подразумевала прикупљање и обраду података из званичних, статистичких извора, од представника локалне самоуправе и партнера, као и података из примарних извора базирајући притом анализу на показатељима који су у вези са надлежностима локалне самоуправе. Такође, за анализу су коришћене базе података надлежних релевантних републичких установа, као и базе података са којима располаже локална самоуправа, а које су омогућиле генерисање трендова и упоредних приказа са илустративним графиконима и табелама. Преглед и оцена постојећег стања је указала на чињенице где се град Зајечар тренутно налази када је у питању степен њеног развоја и какви су њени развојни потенцијали које је потребно стимулисати у наредном периоду.

Након завршеног аналитичког и истраживачког рада на изради анализе стања, ова фаза је употпуњена израдом **тзв. SWOT матрице**, као једног од најзначајних алата стратешког планирања који омогућава упоредни приказ унутрашњих снага и слабости, и екстерних прилика и претњи града Зајечара. **SWOT** матрица је припремљена на консултацијама/састанцима одржаним са представницима Координационог тима и тематских радних група, којима су представљени и закључци анализе стања. На основу ове фазе дефинисани су развојни изазови и кључни проблеми на које је потребно фокусирати План развоја, извршена је идентификација узрока проблема и урађена је приоритизација проблема.

У оквиру ове фазе **одржан је уводни састанак Партнерског форума** на коме је представљен процес израде Плана развоја и започете су консултације са широм јавности у процесу израде Плана. Партнерски форум је медијски промовисан у циљу укључивања што већег броја заинтересованих страна у сам процес.

Следећа фаза израде Плана развоја је подразумевала рад на припреми оквира документа путем **дефинисања визије развоја, одређивања циљева развоја и дефинисања мера** које ће допринети реализацији циљева развоја. Дефинисање визије, приоритетних циљева и мера је корак који је уследио одмах након израде **SWOT** матрице.

Визија развоја представља жељено стање, односно промену којом се постиже жељено стање у седмогодишњем периоду спровођења Плана развоја путем реализације планираних мера (и активности у оквиру мера). Дефинисање визије је подразумевало идентификацију промена које се очекују на крају спровођења планског документа и то кроз заједнички консултативни процес са тематским радним групама и унутар Координационог тима. Приликом формулисања визије обухваћени су основни принципи развоја, односно вредности које се желе неговати у периоду за који се планира, постојеће предности града Зајечара и локална традиција.

Приоритетни циљеви Плана развоја представљају пројекције жељеног стања које доприносе остварењу визије, а постижу се спровођењем мера, односно групе мера, при чему се свака мера, односно група мера обавезно везује за конкретан посебан циљ. Урађени су на основу претходно идентификованих кључних развојних аспеката/проблема који су произишли из анализе стања и **SWOT** матрице, у исто време руководећи се

дефинисаним жељеним стањем које се жели достићи на крају планског периода. Узимајући у обзир постојећи правни оквир који налаже да се даља и детаљнија разрада приоритетних циљева врши путем докумената јавних политика ужег обима (стратегије, програми и њима припадајући акциони планови), Планом развоја града Зајечара разматрани су само најзначајнији приоритетни циљеви. Приоритетни циљеви су структурирани у три развојна правца како је већ наведено.

Дефинисање приоритетних циљева је руковођено *SMART* принципом, односно циљеви су прецизни, мерљиви, прихватљиви, реални и временски одређени. За сваки приоритетни циљ дефинисани су показатељи учинака, и то почетне вредности, вредности којима се тежи спровођењем Плана развоја, као и извори провере који служе као инструмент за квантификацију наведених показатеља. На овај начин се омогућава мерење успеха у остварењу жељене промене између почетног стања и стања након спровођења мера у току планског периода. Направљена је и веза са **Циљевима одрживог развоја (Агенда 2030)**, односно урађена је локализација циљева и индикатора циљева одрживог развоја³, као и веза са преговарачким поглављима Европске уније. Циљеви су дефинисани кроз процес консултација на коме су учествовали представници тематских радних група и Координационог тела и прихваћени су као релевантни и значајни за даљи развој града Зајечара.

Мере представљају скуп кључних и повезаних активности чије се предузимање планира ради остварења приоритетних циљева, односно достизања постављене визије на крају периода на који се односи План развоја. Оне могу бити различите по својој врсти и начину деловања, а за остварење постављеног циља потребна је реализација једне или више мера, које могу бити међусобно условљене и повезане.⁴ Дефинисање мера је било праћено идентификацијом носилаца реализације, временским оквиром потребним за реализацију мера, потенцијалним изворима финансирања, као и показатељима постигнућа, који ће у предстојећем периоду олакшати даљи рад на припреми средњорочног плана града Зајечара. Такође, где је то било могуће и смислено, дата је

³ *Агенда 2030* је усвојена на самиту Уједињених нација одржаном 2015. године и представља јединствену стратегију која подразумева мобилизацију ресурса свих држава како би били остварени циљеви до 2030. *Агенду* чини 17 циљева, и у оквиру њих 169 подциљева мерених уз помоћ 231 показатеља којима се дају смернице свим државама којима је потребно да их усвоје и прилагоде сопственим приоритетима. Циљеви одрживог развоја се спроводе не само на националном, већ и на регионалном и локалном нивоу, а прилагођавање глобалних циљева нижим нивоима планирања посматра се као „локализација циљева одрживог развоја”. Локализација се односи на то да локалне власти у процесу планирања подржавају циљеве одрживог развоја акцијама одоздо према горе и да заједно са представницима цивилног и приватног сектора локализују глобалне циљеве и стављају их у локални контекст, односно интегришу их у планове развоја свој локалне заједнице.

⁴ Закон о планском систему препознаје следеће мере јавне политике: 1) регулаторне, којима се успостављају стандарди и правила којима се уређују односи у друштву; 2) подстицајне, у које спадају: фискалне мере (субвенције, порези и друго) и друге финансијске и нефинансијске мере; 3) информативно-едукативне (информационе и образовне кампање и друго); 4) институционално управљачко организационе (формирање нових и укидање постојећих институција, промена организационе структуре одређених субјеката, промена броја и компетенција запослених и др.); 5) обезбеђење добара и пружање услуга од стране учесника у планском систему, укључујући и јавне инвестиције (капитални и инфраструктурни пројекти, инвестиције и др.).

процена коштања сваке од мера. Мере су утврђене путем консултација са тематским радних групама.

Визија, циљеви и мере Плана развоја су, након финализације у процесу консултација са тематским радним групама и верификовања од стране Координационог тима, представљене осталим заинтересованим странама кроз реализацију другог Партнерског форума. Консултације са форумом партнера су одржане **online** на начин да је свим заинтересованим странама био јавно, али и директно упућен позив да учествују у давању предлога, коментара и сугестија на предложени плански оквир града Зајечара. Плански оквир града Зајечара је постао јавно доступан путем интернет презентације Града, путем јавних гласила на локалном нивоу и упућивањем припремљених предлога на адресе чланова неформалног тела Партнерског форума.

Дефинисање управљачког оквира за спровођење Плана развоја је завршни корак у изради Плана развоја града Зајечара и подразумева успостављање институционалних механизма за праћење спровођења, извештавање и вредновање постигнутих учинака Плана развоја. Тачније, у овој фази је утврђена институционална структура за праћење спровођења Плана развоја града Зајечара, односно дефинисани су носиоци мера и механизми праћења реализације мера унутар јединице локалне самоуправе, као и њихове надлежности и одговорности.

Након израде радне верзије Плана развоја, а пре утврђивања Нацрта, одржане су још једне консултације са форумом партнера. Позив за састанак са радним материјалом је упућен свим идентификованим заинтересованим странама и објављен је јавно, тако да су састанку могли да присуствују и чланови шире друштвене заједнице. На састанку Партнерског форума који је одржан 14.10.2022. година су представљени сви елементи радне верзије Плана развоја и прибављени су коментари и сугестије шире јавности, који су уграђени у Нацрт плана развоја.

Последњу фазу пред почетак спровођења Плана развоја представља **фаза усвајања Плана**, што подразумева и објављивање усвојеног документа. Овој фази је претходило спровођење јавне расправе о Нацрту плана развоја града Зајечара, у складу са Законом о планском систему. Циљ јавне расправе је био упознавање најшире јавности из локалне заједнице са садржајем Нацрта документа. Након јавне расправе припремљена је коначна верзија Нацрта плана развоја са уграђеним коментарима и сугестијама шире јавности, која је прослеђена на усвајање Скупштини града Зајечара. Скупштина града Зајечара је усвојила План развоја на седници одржаној _____ (навести датум). У склопу ове фазе припремљен је и **извештај о спроведеним консултацијама**, који је заједно са Нацртом плана развоја и припадајућим анексима постављен на званичну интернет презентацију града Зајечара.

3 Преглед и оцена постојећег стања

Историјски преглед

Као насеље Зајечар се први пут спомиње у турском попису из 1466. године (за време султана Мехмеда Освајача). Насеље је тада имало осам породица и давало је свом спахији 540 акчи прихода.

У периоду од XVI-XVIII века има мало података о насељу. Нешто више података о Источној Србији забележено је у другој половини XVII века. Ови подаци сведоче о ратним походима угарске и аустријске војске против Турске (Велики рат 1683-1699, рат 1716-1718, рат 1737, 1788. године и други), који су територијално захватили и ове крајеве и у којима је било српских добровољаца. Становништво ових крајева било је изложено, не само ратним страхотама, већ и другим недаћама које рат доноси: реквизиције, пустошења, пљачке, терор и др, што је узроковало честа исељавања преко Дунава.

Први српски устанак иницирао је такву тежњу и у овим крајевима. После ослобођења Београда, 1806. године, створени су повољни услови за дизање устанка у овим крајевима (Пазван-Оглу је почетком 1807. године умро, а Русија је већ увелико била у рату са Турском). Карађорђе је одобрио хајдук Вељку Петровићу, кнезу Милисаву и попу Радосаву да са Тимочанима и Црноречанима дижу устанак. После низа успешних бојева, за кратко време највећи део Крајине, Зајечара и Гургусовца (данашњи Књажевац) био је ослобођен:

Криза и пропаст Првог српског устанка имали су тешке последице и у овим крајевима. Хајдук Вељко јуначки гине у одбрани Неготина, а Турци поново заузимају целу Источну Србију. Ту су се одржали све до 1833. године, када је овај део Србије у низу успешних бојева коначно ослобођен и поново припојен Србији.

Тимочка Крајина је живела мирно све до 1876. године, када су Србија и Црна Гора ушле у рат са Турцима, потпомажући тиме српске устанике у Босни и Херцеговини, који су дигли буну 1875. године. Ови крајеви су поново постали поприште крвавих борби са Турцима, који су овамо упадали из Видинског пашалука. За ратне потребе српска влада је формирала четири групације: једна од њих је била Тимочка војска под командом пуковника Милојка Лешјанина, која је добила задатак да води борбе са Турцима на Видинском правцу. Почетком јула 1876. године Моравска и Тимочка војска су образовале једну групацију под командом руског генерала Черњајева. Почетне успехе Тимочке војске заменили су неуспеси и велики губици код Великог Извора, као и напуштање Књажевца од стране јединице потпуковника Хорватовића, чиме је угрожена и одбрана Зајечара. Исти је напуштен без борбе, а Турци су се зауставили у висини Планинице, бојећи се дубљег уласка у долину Црне Реке. Заузету територију Турци су опљачкали и опустошили, у чему су предњачили Черкези и Башибозуци. Под притиском Русије Турска је са Србијом склопила мир, под условом да се поврати стање од пре рата. Из овог рата Србија је изашла материјално, финансијски и морално исцрпљена.

Ни овај мир није дуго трајао. Русија је 12. априла 1877. године напала Турску, у чему је Србија видела повољну прилику и одмах стала уз Русију. Овај пут, Србија је имала више успеха, добивши знатна територијална проширења, али, одлукама Берлинског

конгреса, 1878. године, Србија је морала да врати ове територије и врати се на "старе источне границе Кнежевине Србије".

На унутрашњем плану, Србију тог времена су потресале бројне династичке афере, политички сукоби опозиције и кнежевске - потоње краљевске (кнез Милан је 22. фебруара 1882. године проглашен за краља) - власти, тежак положај сељаштва и друго, што је доводило до честих немира и буна у Србији.

Још ране од ратних страха нису биле залечене, а већ 1883. године је у Источној Србији избила Тимочка буна. Пре Тимочке буне десила су се на подручју Зајечара два оружана сукоба између народа и полиције (у марту 1883. године у селу Грљану, где су се сељаци побунили због пописа стоке и у мају исте године, не допуштајући да им власт жигеше стоку, побунили су се мештани села Гамзиграда и на прилазима селу подигли барикаде.

Непосредан повод Тимочкој буни је била наредба Владе о одузимању оружја од народне војске. Радикалски прваци су објашњавали народу да напредњачка влада то чини из страха од наоружаног народа, да би га одузимањем оружја држала у још већој покорности. Те године, на септембарским изборима за Народну скупштину радикали су однели велику победу, а радикалску скупштину краљ Милан није желео да прихвати, па ју је распустио и формирао напредњачку владу Николе Христића.

Буна је избила одмах по отпочињању рада Комисије за одузимање оружја. Прво се побунио бољевачки срез, а одмах затим сокобањски и књажевачки. Буна је захватила и неке делове зајечарског среза, а сам град Зајечар играо је важну улогу у решавању судбине ове буне. Вође побуне били су локални радикалски прваци: у бољевачком срезу поп Маринко Ивковић, Добросав Петровић и поп Милија Петровић; у сокобањском срезу Љуба Дидић, а у Књажевцу Аца Стојановић, Гавра Аничичић и други.

Влада је реаговала жестоко: одмах је проглашено ванредно стање, образован преки суд и ангажован новоформиран корпус стајаће војске за угушење побуне. Неорганизовану, нејединствену и командно нецентрализовану побуну војска је брзо и у крви угушила. Већ у новембру 1883. године, након непуне два месеца, буна је ликвидирана, побуњеници похапшени, а многи, посебно вође, стрељани. Новембар 1883. године је био најтрагичнији месец у историји Зајечара.

У Београду су похапшени чланови Главног одбора Народне радикалне партије и спроведени пред Преки суд у Зајечару. Никола Пашић, вођа странке, успео је да пребегне у Бугарску, одакле је наставио политичку борбу против режима краља Милана.

Уједињење Источне Румелије са Бугарском, али и жеља да се докаже пред српским народом, навели су краља Милана да Бугарској 1885. године објави рат. У бици на Сливници српска војска је доживела сраман пораз, захваљујући неспремности, неорганизованости, слабом командовању, нејасним ратним циљевима и др. Краљ Милан је због овог пораза био приморан да абдицира, што је и учинио 1889. године у корист свог сина Александра (исти је у официрској завери, заједно са својом супругом, убијен у ноћи 28-29. маја 1903. године, а на српски престо је доведен Петар I Карађорђевић).

Никола Пашић се 1889. године, након абдикације краља Милана, враћа у земљу. Већ 1890. године изабран је за председника Народне скупштине, а 1891. године саставио је свој први кабинет Владе.

Период мира и стабилности кратко је трајао. Србији, а у оквиру ње Тимочкој

Крајини и Зајечару, било је суђено да у року, краћем од две године, учествује у три велика рата - два балканска и у Првом светском рату.

За време оба балканска рата Зајечар је сачињавао позадину. Пред њим, као и целом Тимочком Крајином, лежале су велике обавезе: прикупљање и слање хране за војску, чување саобраћајница од диверзија, утовар и истовар материјала за фронт и други позадински задаци. У овим ратовима Тимочани су били мобилисани у две дивизије - Тимочку дивизију I позива (у саставу II армије) и Тимочку дивизију II позива (у саставу I армије). Ове дивизије су прошле славан ратни пут, не само у балканским ратовима, већ и у Првом светском рату, учествујући у свим великим биткама ових ратова.

У Првом светском рату Тимочка Крајина је била позадина, све до 14. октобра 1915. године када су Бугари почели напад на Зајечар. Борбе су трајале до 29. октобра 1915. године, када су Бугари ушли у Зајечар и коначно окупирали ове крајеве.

Након повлачења српске војске преко Албаније цела Србија је била окупирана и подељена на две окупационе зоне: аустроугарску и бугарску. Линија разграничења ових зона ишла је Великом Моравом од Смедерева до Сталаћа, па на југ правцем Крушевац - Лебане - Гњилане - Шар планина. Бугарска окупација Источне Србије трајала је три године, за које време је вршена систематска денационализација и физичко истребљење српског становништва и систематско уништавање њихових материјалних и културних добара.

У септембру 1918. године савезничке и српске снаге на Солунском фронту прешле су у офанзиву. Српска II армија и коњичка бригада француског генерала Гамбете 13. октобра 1918. године ослободиле су Пирот, а два дана касније Сврљиг и Калну и почеле се спуштати у долину Тимока. Књажевац је ослобођен 16. октобра. У околини Зајечара, 15. октобра, сељаци су се дигли на устанак против окупатора, чиме су олакшали дејство српских и савезничких снага на тимочком правцу. Након низа борби на прилазима Зајечару из правца Књажевца, Коњичка бригада генерала Гамбете умарширала је 19. октобра 1918. године у Зајечар.

После ослобођења од Бугара, Зајечар постаје седиште Тимочког округа, састављеног од следећих срезова: зајечарског, заглавског, тимочког и бољевачког.

Након две деценије живљења и рада у миру, целу државу (Краљевину Југославију) и ове крајеве захватио је нови ратни пожар, много страшнији и крвавији од предходног. За Краљевину Југославију и зајечарски крај Други светски рат је почео 6. априла 1941. године.

Немци су у Зајечару формирали своју окружну команду, чија се надлежност простирала на цео зајечарски округ. Да би лакше господарили окупираним регионом, Немци су наредили да одређене управне установе, школе и други органи наставе са радом, али под њиховом пуном окупационом јурисдикцијом.

Због природних богатстава Тимочке Крајине (рудници бакра, пирита, злата и сребра у Бору и Мајданпеку, угља у Ртњу, Боговини, Вршкој Чуки, Подвису, Доброј Срећи и другим налазиштима, жита у Крајини и другим тимочким равницама, шума и сточног фонда) и због геостратегијског положаја, ова област је за Немце имала посебан значај. Због тога су овде држали јаче оружане снаге.

Током целог ратног периода окупатору је пружан оружани отпор, на шта је он одговарао крвавим репресијама. На несрећу овог народа, овај рат није био само

двосмеран. Он је био и грађански, који је у сукобима различитих политичких и идеолошких опција однео много жртава и створио нове расколе и деобе, који још увек трају.

Борбе за ослобођење Зајечара отпочеле су 6. септембра 1944. године нападом 23. српске дивизије Народноослободилачке Војске Југославије (НОВЈ) на Зајечар. Јединице ове дивизије су већ сутрадан, 7. септембра у 16 часова, ушле у град. Међутим, већ 8. септембра 23. дивизија се морала повући из града, јер су јаке немачке снаге, које су се повлачиле из Грчке, надирале долином Тимока ка Зајечару. Тешке и крваве борбе за ослобођење вођене су до краја септембра и првих дана октобра на ширем простору Зајечара заједничким дејством јединица НОВЈ и Црвене армије. У ноћи 7/8. октобра 1944. године јединице 45. дивизије НОВЈ и делови 64. корпуса и 4. механизованог корпуса Црвене армије окончали су ову вишенедељну борбу и ушли у Зајечар. Тиме је овај град коначно постао слободан, развијајући се и градећи у миру до данас.

Географски положај

Град Зајечар се налази у централном делу Тимочке крајине и обухвата Зајечарску котлину, источни део Црноречке и северни део Књажевачке котлине, као и јужне делове Неготинске крајине. Територија града је омеђена: са севера обронцима планине Дели Јован, са истока и југоистока обронцима Старе планине, којом иде државна граница према Бугарској, на југу и југозападу Ласовачком планином као огранком планине Тупижнице, а на западу Жежевицом и огранцима Великог Крша. **Површина града Зајечара је 1.069 км²** (око 15 % површине Тимочке крајине).

Град Зајечар је географски, административни, привредни, политички и културни центар Зајечарског округа, налази се између 43°54' и 43°42' северне географске ширине, 22°07' и 22°24' источне географске дужине и 137м апсолутне надморске висине, на 11 км од границе према Бугарској, у међуречју и на саставцима Црног и Белог Тимока.

Град је изграђен на раскрсници магистралних путева: Параћин - Зајечар – Кула (одакле се овај магистрални правац грана ка Видину и Софији), Параћин – Зајечар – Неготин - Кладово - румунска граница, Параћин – Зајечар – Књажевац – Ниш и Неготин – Зајечар – Књажевац – Ниш. Магистрални правци ка Видину и Софији су, поред магистралног пута Београд – Доњи Милановац – Кладово – Неготин и даље, једина и најкраћа путна веза Европе и осталог дела наше државе ка северној Бугарској и јужној Румунији и даље према Црноморском басену, што Зајечару даје посебан међународни значај.

На територији града Зајечара се налази 43 насељена места са 47.991 (мускараца 23.333 и жена 24.658) становника. Према подацима последњег пописа становништва 2022. Године.

Град Зајечар спада у II групу развијености (80%-100% републичког просека) јединица локалне самоуправе

Природни ресурси

Пољопривредно земљиште

По попису пољопривреде 2012. Године, коришћено пољопривредно земљиште је 31.509 хектара што чини 29,5% територије града Зајечара.

*Од укупне површине коришћеног пољопривредног земљишта, оранице и баште су под 22.875 хектара (72,6%), воћњаци под 1.493 хектара (4,7%), виногради под 475 хектара (1,5%), ливаде и пашњаци 6.437 хектара (20,4%).

*Републички завод за статистику, подаци за 2021. – процене, средином године

Шуме и шумско земљиште

Према богатству шума и шумског земљишта које износи око 29% површине, односно око 30.964 ха, територија Зајечара одговара републичком просеку (29,1%) и приближава се светском просеку (30%), али је далеко мања од европског просека који према последњим подацима износи око 46%. Већи део шума и шумског земљишта (око 83%) је у приватној својини (25.587 ха) и углавном се састоји од храста. Мањи део шумског фонда (око 17%) је у државном власништву (5.377 ха) и углавном га чини буква.

Биодиверзитет, заштићена природна добра и јавне зелене површине

На територији Зајечара налазе се два заштићена природна добра и то: Парк природе „Стара планина“ и „Природни простор око археолошког налазишта Гамзиград – Ромулијана“.

Територија Зајечара која припада Парку природе „Стара планина“ је рубно подручје на површини од 6295 ха (око 5,5% територије) која је далеко мања у односу на територију Пирота (47,55%), Димитровграда (9,9%) и Књажевца (37%). Установљени су режими заштите II степена – Суводол, површине 231 ха и III степена - преостали део заштићеног подручја. За управљача Парка природе одређено је ЈП “Србијашуме” Београд. На предметном простору се налазе подручја од изузетног националног и међународног значаја са аспекта заштите птица, ИВА – подручја (Important Bird Areas) – значајна подручја за птице у Србији, као и мрежа заштићених природних подручја НАТУРА 2000 и „Емералд мрежа“, подручја еквивалентног приоритета за заштиту и управљање. ИВА подручја представљају глобалну мрежу подручја од изузетне важности за заштиту птица. Критеријуми на основу којих се одређују ова подручја дефинисала је међународна организација за заштиту птица Birdlife International. У Србији постоје 42 оваква подручја. Једно од њих се налази на Старој планини.

Природни простор око археолошког налазишта Гамзиград – Ромулијана, као културног добра, царске палате из IV века, која се налази на УНЕСКО-вој листи светске културне баштине

Парк шума „Краљевица“ која представља плућа града, налази се непосредно уз град Зајечар, у правцу исток – запад и представља значајан парковски потенцијал за одмор и рекреацију. На њеној територији преовлађују 24 врсте дрвећа од којих су најзаступљеније врсте црни бор (42,2%), багрем (15,2 %), остали тврди лишћари (11,3%),

бели јасен (8,7%) и крупнолисна липа (5,1%).

Хидрологија

Зајечарски басен припада Црном, Белом и Великом Тимоку. Овом басену припада 16 km тока Црног Тимока, 22 km тока Белог Тимока и 10 km тока Великог Тимока. Град Зајечар налази се у међуречју и на саставцима Црног и Белог Тимока. Велики Тимок настаје спајањем Белог и Црног Тимока на око 2,5 km североисточно од града Зајечара, одакле тече у правцу североистока где се око 85,7 km низводно улива у Дунав. Река Тимок је последња притока Дунава у Србији. Општа карактеристика постојећих водотокова јесте њихов бујични карактер, што значи да се одликују стрмим сливовима, великим падом и великом продукцијом вученог наноса, односно у време јаких киша могу бити разорни по околни терен и насеља. Такође, јављају се изразите неравномерности у падавинама (просторне и временске), што је узроковало појавом поплава у 2010. и 2014. години.

На територији града постоје четири вештачка (акумулациона) језера: Грлишко, Рготско, Глоговичко и језеро Совинац. Акумулација “Грлиште” је главно извориште водоснабдевања Зајечара и захвата површину од 110 ha. Језеро Совинац настало је за потребе наводњавања комплекса Пољопривредног добра “Салаш”, површине око 15 ha. Рготско језеро је настало на месту површинског копа за вађење кварцног песка из рудника, површине око 30 ha. Језеро нема притока, већ је настало и свој ниво одржава из подземних вода. Глоговичко језеро се налази у близини Салаша (називају га још и Дубочанска брана) и настало је, као и језеро Совинац, за потребе наводњавања комплекса Пољопривредног добра “Салаш”, подизањем бране на Глоговичкој реци. Површина му је око 10 ha.

Расположивост подземним водама сврстава Зајечар у један од ретких градова који на свом подручју има толики број артеских чесама (32 артеске чесме на јавним површинама). Оне у правом смислу представљају обележје овог града. Грађене већином у периоду пре II Светског рата најчешће као задужбине, становницима Зајечара годинама дарују квалитетну воду за пиће. Само 10% подземних вода Србије припада овом типу издани чије су резерве споро обновљиве и нису под директним утицајем површинских вода, па су с тога и знатно заштићене од загађивања.

Демографски трендови

Зајечар бележи неповољне демографске тенденције. Број становника у граду Зајечару смањено се за 13,4% у периоду 2011-2020. године, односно Град је изгубио 7.971 становника. Највише становника град Зајечар је имао 1981. Године, 76.681, становништво. У односу на 1981. годину становништво се смањило за 25.000 становника односно 32,6%). Основне карактеристике становништва огледају се у врло неповољним трендовима као што су укупна депопулација (пад броја становника), негативни природни прираштај, као и у негативним миграционим токовима, односно миграцијама из града Зајечара у друге делове Србије и иностранство. Природно кретање становништва у периоду 2011-2020. године одликује се константним негативним природним прираштајем, уз наталитет и морталитет који су годинама скоро на истом нивоу, уз приметан раст умрлих у 2021

години као последица пандемије ковид-19.

Табела 1: Витални догађаји у граду Зајечару, 2011-2020.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Наталитет	427	425	459	436	400	340	321	309	327	278	313
Морталитет	1056	1057	1057	1081	1021	991	1046	1028	1042	1147	1330
Природни прираштај	-629	-632	-598	-645	-621	-651	-725	-719	-715	-869	-1017

Извор: Витална статистика, Републички завод за статистику

Изражена је разлика у проценту насељености урбаних и руралних подручја. У граду је настањено 38.165 становника, односно 64.18% од укупног броја становника, у селима је тај проценат свега 35.82%, односно 21.296 становника.

Табела 2. Структура становништва према школској спреми и полу, по попису 2011.*

		Укупно	Без школске спреме	Непотпуно основно образовање	Основно образовање	Средње образовање	Више образовање	Високо образовање	Непознато	
		Број	Број	Број	Број	Број	Број	Број	Број	
Град Зајечар	с	52383	1170	8365	13396	22579	2801	3935	137	
	м	25321	238	2795	6490	12261	1492	1978	67	
	ж	27062	932	5570	6906	10318	1309	1957	70	
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
	с	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	м	48%	20%	33%	48%	54%	53%	50%	49%	
	ж	52%	80%	67%	52%	46%	47%	50%	51%	

Комунална инфраструктура и јавна комунална предузећа

Снабдевање електричном енергијом

Основно напајање града Зајечара електричном енергијом је далеководима 110кV из праваца Бора (Ђердап I) и Ђердапа II, али је омогућена и веза са правцем из Књажевца (Ниша) и Бољевца. Веза са правцем из Бугарске служи као резерва и за размену ел. енергије у одређеним периодима. За ове далеководе су планирани коридори који су усклађени са наменом површина кроз подручја обухваћена Генералним планом Зајечара.

Зајечар има стабилно снабдевање електричном енергијом

Снабдевање топлотном енергијом

Покривеност снабдевања топлотном енергијом домаћинства износи

21,5%. Топловодна мрежа покрива око 200.000 m² стамбеног и пословног простора у граду. Системом даљинског грејања, топлотном енергијом се снабдева око 2.890 домаћинства и 145 објеката категорије установа и институција у ужем градском подручју. Односи се само на градско подручје, док сеоска насеља нису покривена организованим снабдевањем топлотном енергијом. Могућност проширења капацитета прикључивања је мала у односу на постојеће стање, из техничких разлога. Индивидуална домаћинства која на подручју Зајечара преовладавају, углавном се греју на чврста горива (дрва и угаљ). Годишња потрошња енергената варира у зависности од временских прилика и износи од 3.100 – 3.500 t/годишње. Све котларнице користе као енергент мазут - уље за ложење средње.

У току је процес формирања јавно-приватног партнерства за поверавање комуналне делатности производње топлотне енергије на територији града Зајечара којим се планира изградња котларница на биомасу и ЦНГ.

Гасификација

Иако гасовод „Балкански ток“ улази на територију Србије код Вршке Чуке и добрим делом пролази кроз територију града Зајечара, на истој није успостављена гасификација.

Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре почетком 2023. године ставило је на рани јавни увид просторни план подручја посебне намене мреже магистралних и разводних гасовода источне Србије⁵. Прелиминарна граница просторног плана налази се на деловима Параћина, Бора, Неготина, Зајечара, Бољевца, Књажевца, Ниша и Сврљига. Линијски део главног правца магистралних и разводних гасовода кроз источну Србију је планиран као једноцевни систем дужине око 239 км, који се у целини поставља подземно. Гасовод се прикључује на постојећу МС2 код Параћина, а завршетак главног правца гасовода је у Прахову.

Саобраћајна повезаност

Зајечар се одликује добром повезаношћу са државним путевима и железничком инфраструктуром.

Укупна дужина путева у граду Зајечару износи 470,43 км, од чега у категорији савремених коловоза је 379,9 км, односно око 80,7% од укупне дужине саобраћајница⁶. Дужина државних путева који пролазе кроз насељена места на територији Града Зајечара износи 27,963 км.

Планирана траса државног пута IV реда Параћин – Зајечар – Неготин почиње од постојеће петље на аутопуту Е-75 деоница Београд – Ниш и простире се дуж постојећег пута IV реда бр. 36 до Зајечара. Непосредно испред Зајечара (оријентационо код петље за Феликс Ромулијану) траса напушта постојећи коридор и обилази грађевинско подручје Зајечара, добијајући улогу северне обилазнице, до укрштања са IV 35 и IV 37 код Вражогрнца. До изградње ове обилазнице потребно је у потпуности реконструисати улице

⁵ <https://www.mgsi.gov.rs/cir/dokumenti/rani-javni-uid-povodom-izrade-prostornog-plana-podrucja-posebne-namene-mrezhe>

⁶ Општине и градови у Републици Србији, 2021, РЗС

Црвене Армије и Станоја Гачића, укупне дужине 5км, кроз које тренутно пролази теретни саобраћај.

Железничка инфраструктура пролази кроз само градско језгро, где се налази и железничка станица која је отворена за превоз путника и ствари. Дужина железничких пруга на територији Зајечара је следећа: на траси Зајечар - Бор износи око 40 km, на траси Зајечар - Књажевац износи 43 km и на правцу Зајечар - Прахово пристаниште износи 73 km. Мрежа на нашем подручју није електрифицирана.

Водоснабдевање

Водоводни система „Грлиште пуштен је у рад 1990. године када је представљао модеран систем који чине бране и акумулације „Грлиште“, остројења за пречишћавање воде „Краљевица“ и капацитет система је производња 600 л/с воде за пиће.

Системи за снабдевање водом за сада несметано функционишу али је потребна озбиљна реконструкција Постројења за пречишћавање воде “ Краљевица“ као и измуљавање акумулационог језера Грлиште.

Канализација

Зајечар има покривеност канализационим системом испод просека за градове у Србији. На канализациони систем који се састоји од 75 - 80 km канализационе мреже прикључено је око 90% градског становништва, док покривеност целокупне територије Града Зајечара износи 59,2%, што је испод просека за градове у Србији. Ниједно сеоско насеље, као ни бањско подручје Гамзиградска Бања није покривено канализационом мрежом. Постројење за пречишћавање отпадних вода није изграђено. Све санитарно фекалне и атмосферске отпадне воде на територији Зајечара се испуштају у реципијент - реку Тимок без пречишћавања, изузев појединих индустријских погона који поседују уређаје за пречишћавање отпадних вода.

Канцеларија за заштиту животне средине почев од 2010. године води Локални регистар извора загађивања и редовно годишње ажурира податке, између осталог и о управљању отпадним водама из индустријских постројења.

У оквиру пројекта „Чиста Србија“, који реализује Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре у сарадњи са кинеском компанијом CRBC („China road and bridge corporation“) планира се изградња 65 километара канализационе мреже са изградњом централног постројења за пречишћавање отпадних вода и изградњом ППОВ у Гамзиградској бањи.

Животна средина

Управљање отпадом

Управљање отпадом на територији Зајечара потребно је значајно унапредити у наредном периоду. Зајечар са 1,12 kg/st/dan генерисаног отпада је друга општина у Зајечарском и Борском округу по стопи генерисаног отпада и изнад је националног просека, који према последњим истраживањима износи 0,95 kg/st/dan. Покривеност услугама организованог извожења комуналног отпада градског подручја износи 93.73%,

док на сеоском подручју износи 69,5% активних домаћинстава (16 сеоских насеља од укупно 41 је покривено извожењем комуналног отпада). На подручју Зајечара није успостављена примарна селекција отпада. У складу са концептом изградње Регионалних центара за управљање комуналним отпадом, на територији Зајечара је предвиђена изградња Регионалног центра за градове Зајечар и Бор и општине Мајданпек, Неготин, Књажевац, Кладово и Бољевац. Регионални центар још увек није реализован. Отпад се депонује на несанитарној депонији Халово, за коју је израђен, али није реализован Пројекат санације и ремедијације. На подручју Зајечара је евидентирано 55 дивљих депонија.

Површинске воде

Површинске воде Црног и Белог Тимока су према микробиолошким и физичко хемијским параметрима умереног до доброг еколошког статуса (II и III класа). Према физичко хемијским параметрима одступања потичу углавном због повећаних концентрација амонијум јона, док микробиолошки параметри указују на оптерећење загађујућим материјама органског порекла. Површинске воде Рготског језера су према микробиолошким параметрима доброг еколошког статуса, као и према свим параметрима физичко хемијског испитивања, изузев повећаног садржаја параметара који указују на геолошку грађу терена (језеро се пуни подземним водама и настало је ископавањем кварцног песка). Мониторинг површинских вода се врши четири пута годишње.

Воде Великог Тимока (Тимок) после улива Борске реке оптерећене су тешким металима пореклом од отпадних вода из погона Борског рудника. Овај проблем поприма прекогранични контекст имајући у виду да је река Тимок последња притока која се улива у Дунав.

Подземне воде

Зајечар одликује изузетна расположивост подземним водама. Зајечар је један од ретких градова који на свом подручју има велики број артеских чесама (31 артеска чесма на јавним површинама). Оне у правом смислу представљају обележје овог града. Грађене већином у периоду пре II Светског рата најчешће као задужбине, становницима Зајечара годинама дарују квалитетну воду за пиће. Само 10% подземних вода Србије припада овом типу издани чије су резерве споро обновљиве и нису под директним утицајем површинских вода, па су с тога и знатно заштићене од загађивања. Артеске подземне воде су у потпуности бактериолошки исправне, док се мања одступања хемијских параметара односе на стенски састав артеске издани из које се ове воде каптирају. Артеске чесме представљају алтернативни вид водоснабдевања становника Зајечара и редовно се контролишу од стране ЈКП „Водовод“-а и ЗЗЈЗ“Тимок“ Зајечар.

Квалитет ваздуха

Град Зајечар има статус територије са ваздухом треће категорије због прекорачења толерантне вредности за суспендоване честице ПМ₁₀, у зимском периоду ложења, што га сврстава међу градове са прекомерним загађењем и обавезом израде Плана квалитета ваздуха. Током 2019. године, 83 дана је било са прекорачењем дозвољених граничних

вредности параметра ПМ₁₀, док је у 2020. години ово прекорачење било присутно 139 дана. Услед географских карактеристика (позиција котлине) и неповољних метеоролошких параметара (температурне инверзије, влажност ваздуха, ружа ветрова), комунална средина Зајечара је у зимском периоду ложења изложена загађењу пореклом од продуката сагоревања великог броја индивидуалних ложишта и котларница које користе претежно чврста горива (дрва и угаљ). Такође, четири градске котларнице Јавног комуналног предузећа, као гориво користе мазут. Град Зајечар у постојећој констелацији не поседује могућност гасификације. Мониторинг се врши у оквиру аутоматске станице у државној мрежи мерних места.

Бука

Ниво буке на територији Зајечара не представља значајан проблем, што показују одступања од дозвољених граничних вредности, која у периоду за дан и вече износе 11%, док је бука у ноћном периоду нешто већа и износи 42% од укупног броја мерења. Одступања буке од дозвољеног нивоа су релативно мала и крећу се од 1 dB за дан и вече до највише 9 dB за ноћ. Ова прекорачења су карактеристична за центар града и близину раскрсница и већих саобраћајница. Ниво буке у близини школа и у деловима града намењених одмору и рекреацији не прелази дозвољене граничне вредности. За територију града Зајечара није извршено акустичко зонирање.

Квалитет земљишта и девастирана подручја

На територији Зајечара није успостављен континуирани мониторинг земљишта. Деградација земљишта у смислу историјског загађења, настала је педесетих година 20. века изливањем пиритне јаловине из флотацијског јаловишта РТБ Бор на преко 700 ha плодног пољопривредног земљишта у долини Тимока. Индиректне штете настале су разношењем исушеног пирита под утицајем ветра на околне површине, што је изазвало оштећење усева и загађење околине.

Локални регистар извора загађивања

Локални регистар извора загађивања се води у оквиру Канцеларије за заштиту животне средине почев од 2011. године. Обвезници достављања података су између осталих Фабрика каблова Зајечар, "Emotion Home" д.о.о. Зајечар, "ЕУРОКАБЛ" д.о.о. Зајечар, Пивара "Heineken Srbija" д.о.о. Зајечар, „ДОН ДОН“ Д.О.О. Београд, Огранак пекара Зајечар, STRABAG d.o.o. Beograd - огранак Предузеће за путеве "Зајечар" - Асфалтна база Вражогрнац, Фабрика мерних трансформатора Зајечар.

Издвајања из буџета града Зајечара за област заштите животне средине врше се почев од 2010. године, према Одлуци о накнади за заштиту и унапређивање животне средине.

Економски развој

Последњих пет година број привредних друштава је у благом опадању док је број предузетника у благом порасту. Од 1233 активних привредних

субјеката, према подацима Агенције за привредне регистре (последње ажурно стање се односи на период до 18.01.2022. године), на територији града послује 1233 предузетничких радњи и 331 предузећа.

Према подацима из 2022. године (на дан 18.01.2022.), највећи број предузетничких радњи бавио се пружањем услуга - око 49% (600 предузетника), трговином – око 30% (366 предузетника) различитим облицима производње – око 21% (267 предузетника), док се највећи број привредних друштава бавио пружањем услуга око 44% (145 предузећа), трговином – око 35% (117 предузећа) и различитим облицима производње – око 21% (69 предузећа).

Табела 3: Привредна друштва и предузетници у граду Зајечару по делатностима

Делатност	Привредна друштва		Предузетници	
	Број:	100 %	Број:	100 %
Укупно:	331		1233	
Трговина	117	35%	366	30 %
Пружање услуга	145	44%	600	49 %
Различити видови производње	69	21%	267	21 %

*Подаци Агенције за привредне регистре за период до 18.01.2022.године

Структура привреде

Зајечар одликује диверсификована структура привреде. Више различитих фактора може веома повољно да утиче на развој индустрије: енергетски ресурси (налазишта угља, кварца, водотокови), шумски ресурси, велике могућности пољопривреде за производњу сировина за индустрију (сунцокрет, дуван, житарице, грожђе, воће и др), могућност превоза сировина до индустријских постројења и финалних производа до потрошача расположивом путном и железничком мрежом, као и оближњим речним пловним путем Дунавом.

Зајечарска индустрија је разнородна, а познатија предузећа су: Фабрика мерних трансформатора – ФМТ Зајечар, пивара “Heineken Srbija” д.о.о Зајечар, мале хидроелектране “Гамзиград” и “Соколовица”, рудници: антрацита “Вршка Чука” у Прлити, лигнита “Лубница” у Лубници и кварцног песка “Србокварц” у Рготини. Већина ових индустријских капацитета је у приватном власништву.

У развоју је приватно предузетништво, у оквиру којег доминирају угоститељство, услужне, трговачке и занатске делатности.

Пољопривреда

Пољопривредна производња је развијена у скалду са природним одликама Тимочке крајине, а у погледу могућности ипак недовољно. Највише је заступљено ратарство, сточарство и воћарство.

Пољопривредне површине територије града Зајечара износе 68.950.78ха или 64.6% укупне површине града Зајечара. Од укупне површине расположивог пољопривредног земљишта 30.742ха (44.6%) је у коришћењу и налази се код 4217 регистрованих пољопривредних газдинстава, где су код 1582 газдинства носиоци жене (по евиденцији Управе за аграрна плаћања из 2022.године).

Изузев самог града сва остала насеља су сеоска. У погледу броја становника и величине сеоских насеља ова села су различитог типа. Према броју становника, највећа насеља су: Велики Извор (2.399), Грљан (2.379), Звездан (1.602), Рготина (1.452), Вражогрнац (1.069) и Велика Јасикова (819), док на другој страни нека насеља имају мање од сто становника: Лесковац (80), Прлита (90), Јелашница (100) итд. Густина насељености у урбаној зони износи 393 становника на км², док је у селима свега 22 становника по км².

Највећи број газдинстава обрађује од 2-5ха земље, разбацаних на мање парцеле.

Рађена је комасација у претходном периоду, укупне површине око 4800 ха, коју смо поделили у два сектора:

Сектор 1, обухвата око 1315 ха обрадивог земљишта на територији КО:

- Селачка 450 ха
- Мали Извор 600 ха
- Врбица 85 ха
- Боровац 145 ха
- Вратарница 35 ха

Сектор 2, покрива укупну површину од око 3445 ха на територији три КО ито

- Вратарница 275 ха
- Грљан 1100 ха
- Велики Извор 2070 ха

Наведена површина се налази поред реке Бели Тимок, а мањим делом уз обалу Великог Тимока, који у исто време представљају извор воде за наводњавање. Површина је равна или веома благо нагнута, што представља изузетну повољност за коришћење савремених система за наводњавање и дистрибуцију прецизно одмерених количина воде за наводњавање одређене површине.

Газдинства се углавном се баве ратарством, воћарством и сточарством. Од воћних врста најзаступљеније су вишња, шљива, јабука, кајсија и дуња. Површине под плантажним воћњацима се из године у годину повећавају. Проблеми малих произвођача су уситњени поседи и тржиште.

Сточни фонд се смањује, чему је допринела и депопулација руралне средине на нашој територији. Према евиденцији Ветеринарске станице Зајечар број животиња које се гаји је: говеда 3240 комада, свиње 4390, овце 7320, козе 740.

У долини река Црни Тимок, Бели Тимок и Тимок су повољни услови за повртарску производњу, али произведене количине су толико мале да не подмирују ни домаће локално тржиште.

Велике површине под воћем, пре свега јабуке налазе се у васништву компанија које послују у граду Зајечару. У питању су најсавременије опремљени воћњаци на око 250ха. Поред клупских сорти јабука на 220ха, у воћњаку се налази и засад трешње на

31ha.

Укупно издвојена средстава за пољопривреду у буџету града Зајечара у периоду 2017-2021 износе 87,250,000.00рсд. Реализована средства су 46,877,478.00рсд (53.72%).

Туризам

Град Зајечар је један од градова који су секундарни градски туристички центри националног значаја са претежно целогодишњом понудом и улогом лидера примарних и секундарних туристичких простора. Туризам спаде у приоритетни сектор града Зајечара и његове привреде са великим потенцијалом за раст. У последњих неколико година његов значај за друштвено-економски развој и његово учешће у БДП је расло.

Град Зајечар годишње посети око 9.500 људи; Царску палату Феликс Ромулијану, најзначајнији споменик културе источне Србије, посети близу 12.000 туриста годишње, а сви заједно остваре близу 45.000 ноћења годишње.

Град Зајечар има недовољне смештајне капацитете, што је главна препрека значајнијем приходу који се остварује директно од туризма, али и развоју нових објеката и услуга који би значајно повећали прилив новца у град.

Туристички производи нису довољно комерцијализовани на домаћем тржишту, као и на иностраном тржишту. Развој туризма у Зајечару највише зависи од одговарајућег маркетинга и подстицања комерцијалних туристичких и рекреативних услова и унапређења конкурентности појединих видова туризма за које је овај регион у стању да направи понуду. Намера је да се у непосредној близини централног градског језгра Зајечара, у оквиру Спомен парка „Шума Краљевица“, искористе потенцијали за потребе гостију и посетилаца музичког фестивала „Гитаријада. Једна од значајнијих понуда коју град зајечар пружа је и богата понуда фестивала и манифестација, од којих је најзначајнија „Дани Зорана Радмиловића“, „Башта Балкана“, „Вражогрначки точак“ и друге... Сагледавајући тренутно стање туристичке понуде и туристичке потенцијале Зајечара, важно је истаћи и потенцијалне могућности за развој туризма, на које локална самоуправа не може да утиче, а који значајно могу допринети будућем позиционирању Зајечара као регионалног туристичког центра и припрему обједињене туристичке понуде Источне регије.

Запосленост

Са евиденције незапослених лица филијала које припадају територији Јужне и Источне Србије, у периоду од 01.01.2021. – 31.12.2021.године регистровано је 64.862 случаја запошљавања, што је приближно исто у односу на исти период претходне године када је забележено 64.874 случајева запошљавања. Од тога 47,3% жена; учешће младих до 30 је 36,5%, а старијих од 50 година је 16,8%; учешће лица без квалификација или нискоквалификованих износи 18,1%, лица са средњом стручном спремом је 61,7%, док са вишим и високим образовањем 20,1%; учешће дугорочно незапослених лица је 42,8%.

Према подацима Републичког завода за статистику из године у годину број запослених на територији Зајечара се смањује, с тим да је 2016. године дошло до пораста као док у 2017.години долази до смањења броја запослених.

Табела 4:

Година	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Укупан број запослених* лица	11455	11256	11743	12065	11176	11642
Правна лица*	9391	9179	8881	8712	8930	8888
Предузетници*	2064	2077	2186	3353	2247	2214

У 2017. години поново долази до смањења броја запослених у односу на 2016. годину за 199 лица. Код предузетника је дошло до повећања за 13 лица а код правних лица до смањења за 212 лица.

Док је у 2021. години дошло до повећања укупног броја запослених, пада правних лица у односу на предходну годину, али и пада броја предузетника.

Просечна зарада у Зајечару без пореза и доприноса према подацима РЗС за период јануар децембар 2020. Године износи 52.912 РСД и бележи константно повећање од 2013. године. Просечна зарада је виша од зарада у Зајечарској области али је нижа од републичког просека (60.073 РСД)

Укупни број незапослених лица, према евиденцији Националне службе за запошљавање - Филијала Зајечар, стање на крају месеца децембар 2021. године, износи 4.025 лица, од чега је 2.162 жена. У односу на исти месец прошле године забележено је смањење од чак 1086 лица или 16,8%.

Укупно радно активно становништво (53,1 за 2020 годину – статистички годишњак „Општине и региони у Републици Србији 2020“) износи 23.882 од којих се број запослених према подацима завода за статистику смањује из године у годину.

Највећа број незапослених лица према степену стручне спреме и то I степеном стручне спреме од укупног броја 1329 чине 617 жена и 712 мушкараца. Са VIII степеном стручне спреме од укупног броја 1 чине 0 жене и 1 мушкарац.

Највећи број незапослених лица према трајању незапослености преко десет година и то 797 од чега је 475 жена и 322 мушкараца а најмање од 8-10 година и то 186 од чега је 110 жена 76 мушкараца.

Из наведених података се може закључити да највећи удео у укупном броју незапослених чине лица без скоро икакве формалне квалификације и они који су јако дуго незапослени.

Јавна комунална предузећа

Град Зајечар је оснивач 5 јавних комуналних предузећа са укупно 397 запослених. У

време израде претходне Стратегије развоја, 2015. године, број ЈКП је био 6 и два ЈП-а, број запослених је био знатно већи. Разлози за смањење запослених су били уредба о ограничењу запошљавања у јавном сектору која је важила током претходног планског периода, рационализација броја запослених, као и ликвидација и спајање неких јавних предузећа резултирала је смањењем броја радника.

ЈКП послују у складу са Законом о комуналним делатностима, Законом о јавним предузећима, Законом о буџетском систему, Законом о раду и другим регулативама Републике Србије.

Јавна комунална предузећа су следећа:

1. Јавно комунално предузеће „Водовод“ датира још од 1957. године када је одлуком Народног одбора Општине Зајечар формирана Управа за водовод и канализацију. Основне делатности су производња и дистрибуција воде, као и прикупљање и одвођење отпадних вода.
2. Јавно комунално - стамбено предузеће „Зајечар“ Зајечар са претежном делатношћу производње и дистрибуције топлотне енергије и сакупљања и транспорта комуналног отпада, у овом облику постоји од 10. октобра 2012. године.
3. Јавно комунално предузеће „Тимок одржавање“ Зајечар основано је 23.01.2018. године. Претежна делатност је одржавања јавних зелених површина, спортско-рекреативних објеката, путева и путног појаса што подразумева њихово уређење, текуће и инвестиционо одржавање и санацију. Такође је овом предузећу поверено одржавање купалишта Вањин јаз.
4. Јавно комунално предузеће „Хигијена Зајечар“ бави се управљањем градским пијацама, градским гробљем и пружа и услуге зоохигијене. Овом предузећу поверено је управљање прихватилиштем за псе, које је смештено у селу Горња Прлита, капацитета 200 паса којима су обезбеђени храна и адекватан смештај.
5. Јавно комунално предузеће "ЗАЈЕЧАРПАРКИНГ" је основано 16.08.2011.године. Претежна делатност је услужна делатност у копненом саобраћају. КП "ЗАЈЕЧАРПАРКИНГ" Зајечар поседује два затворена паркиралишта са око 145 паркинг места и општа паркиралишта са око 800 паркинг места. Сезонска паркиралишта према вашаришту и на Поповој плажи чине око 150 паркинг места.

Друштвени развој

Образовање

На територији града Зајечара постоји 24 објеката у којим се спроводи програм предшколског образовања 5 објеката вртића док су остали објекти школе (градске и сеоске) у којима се спроводи програм предшколског образовања, у којима је школске 2019/2020 боравило 1214 малишана.

Што се тиче основног образовања оно се одвија у 33 објеката и 169 одељења са укупно 3240 ученика (податак школска 2019/2020 година).

Средње образовање се одвија у 4 објекта, једна гимназија и три средње стручне школе (Економско трговинска, Техничка и Медицинска школа) у 77 одељења са 360 ученика у Гимназији, 1501 учеником на четворогодишњем школовању и 216 ученика на

трогодишњем школовању.

Наставу у основним школама изводи 462 наставника од којих је 358 жена, док наставу у средњим школама изводи 240 наставника од којих је 175 жена.

У граду Зајечару постоји и једна високошколаска установа “Факултет за менаџмент Зајечар”. На овом факултету школске 2019/2020 уписано је 420 студената од којих су 220 жена. Наставу на факултету изводи 28 професора од којих је 18 жена. Сви подаци односе се на школску 2019/2020 годину и преузети су из публикације Општине и градови у Републици Србији, 2021, РЗС.

У граду постоји 5 основних школа. Основне школе „Хајдук Вељко“ и „Љубица Радосављевић Нада“ су потпуно реконструисане према најсавременијим стандардима.. Остале 4 су делимично реконструисане у последњих 15-20 година, кров, столарија... Свим основним школама потребна је озбиљна реконструкција.

У току је енергетска санација ШОСО „Јелена Мајсторовић“.

Реконструкција средњошколског центра се планира у скорој будућности у оквиру Програма обнове и унапређења објекта јавне намене у јавној својини из области образовања, здравства и социјалне заштите Владе Републике Србије којим руководи Министарство за јавна улагања.

Здравствена заштита

Град Зајечар је за здравство издвојио 15,940.000 РСД 2022. године. Удео ових расхода у градском буџету је износио 0,76%, што је на нешто нижем нивоу од просека издвајања за ове намене у ЈЛС у Републици Србији (1,0%).

Капацитети здравствене заштите исказани преко броја лекара у примарној здравственој заштити на 1.000 становника у Зајечару су приближно на нивоу просека Србије, са нешто бољим индикаторима који се односе на здравствену заштиту деце.

Табела 5: Број лекара у примарној здравственој заштити на 1.000 становника (у ‰), у 2020.

	Зајечар	Република Србија
Здравствена заштита деце	1,6	1,5
Здравствена заштита жена	0,13	0,17
Здравствена заштита одраслог становништва	0,6	0,6
Стоматолошка заштита деце и омладине	0,6	0,7

Извор: ДевИнфо база, Републички завод за статистику.

Процент имунизације деце је висок и незнатно је виши од републичког просека, када је у питању вакцина против дифтерије, тетануса и великог кашља.

Социјална заштита

Удео расхода за социјалну заштиту у градском буџету износи 77,897.000,00 РСД односно 3,72% и знатно је испод је просека издвајања за социјалну заштиту ЈЛС у Републици Србији (5-6%).

Град Зајечар је у 2022. години обезбеђивао следеће услуге:

- услугу помоћ у кући за одрасла и старија лица ,
- дневни боравак за децу са сметњама у развоју „Облутак“ ,
- услугу социјално становање у заштићеним условима ,
- услугу Клуб за старија лица , право на бесплатну кухињу
- услуга лични пратилац детета

Услуга помоћ у кући за одрасла и старија лица обезбеђује се за 70 корисника. Током године обновљена лиценца за пружање наведене услуге .

Дневни боравак за децу са сметњама у развоју „Облутак“ је установа социјалне заштите која је 2008. године основана од стране Града Зајечара и пружа услугу за 20 лица старости од 7 до 35 година из категорија умерено и тешко ментално ометених у развоју. Услуга се пружа током читаве године.

Услуга социјално становање у заштићеним условима је услуга о коришћењу 3 наменска објекта са по 16 стамбених јединица, односно 10 стамбених јединица. Укупан број лица корисника услуге социјално становање је 128.

Услуга Клуб за старија лица на територији града Зајечара функционише у оквиру посебне организационе јединице Центра за социјални рад „ Зајечар“ у Зајечару, а финансира се од стране локалне самоуправе. Укупан број корисника Клуба за старија лица „ Златна јесен „ износи 154 лица .

Укупна издвајања за локалне услуге социјалне заштите 2021. године су износила 30.181.000,00 по становнику. Партиципација корисника у плаћању услуге уведена је само за кориснике услуге помоћ у кући за одрасла и старија лица.

Култура

На подручју града Зајечара остваривање потреба и општих интереса грађана у области културе поверено је следећим установама: Установа Народно позориште-Центар за културу „Зоран Радмиливић“, Народни музеј Зајечар, Историјски архив Тимочке крајине и Матична библиотека „Светозар Марковић“. Чињеница је да су поменуте установе културе смештајне у временским зградама, међу којима су и поједине под заштитом Заводом за заштиту споменика Ниш, те да су неопходне извесне санације у смислу побољшања енергетске ефикасности, реконструкције и адаптације изложбених простора и радних просторија озвучења и расвете. Поред тога, реализација било ког програма из области културе није могућа без адекватне заштите објекта од пожара и остале техничке подршке.

Најзначајнији културни објекат је античка царска палата „Феликс Ромулијана“ – Гамзиград - која се од 29. јуна 2007. налази на УНЕСКО-вој листи светске баштине. „Феликс Ромулијана“ је најзначајнији туристички потенцијал града Зајечара. Отпочело је извођење радова на изградњи I фазе Центра за посетиоце. Пројекат финансира Европска унија у оквиру пројекта „ЕУ за културно наслеђе и туризам“ који имплементира Немачка развоја агенција ГИЗ

Зајечар има недостатак смештајних капацитета. Постоји само један хотел који може да прими еће групе туриста. Ситуација се последњих година поправила са појавом

приватног смештаја и издаванјем „станова на дан“

Преглед броја и структуре туриста дат је у следећим табелама:

Табела 6: Туризам, 2020.

	Град Зајечар	Зајечарска област	Република Србија
Туристи, свега	15292	92093	3085866
Туристи, домаћи	9502	78542	1588693
Туристи, страни	5790	13551	1497173
Ноћења туриста, свега	47758	378302	8325144
Ноћења туриста, домаћи	34885	345226	5150017
Ноћења туриста, страни	12873	33076	3175127
Просечан број ноћења туриста ¹⁾ , домаћи	3,7	4,4	3,2
Просечан број ноћења туриста ¹⁾ , страни	2,2	2,4	2,1

*Општине и градови у Републици Србији, 2021, РЗС

¹⁾Просечан број ноћења туриста израчунат је дељењем броја ноћења с бројем туриста. Пошто се туриста региструје у сваком месту где борави, у случају промене места долази до његовог поновног исказивања, односно дуплирања. Стога је, вероватно, и просечан број ноћења туриста, израчунат на овај начин, мањи од стварног.

Туристи и ноћења туриста по туристичким местима, 2020.

	Град Зајечар	Гамзиградска бања	Стара Планина	Бор
Туристи, свега	9347	1221	25188	8182
Туристи, домаћи	7386	675	22458	6860
Туристи, страни	1961	546	2730	1322
Ноћења туриста, свега	42452	19242	88395	25861
Ноћења туриста, домаћи	23481	6466	80093	21235
Ноћења туриста, страни	18971	12776	8302	4626
Просечан број ноћења туриста ¹⁾ , домаћи	3,2	9,6	3,6	3,1
Просечан број ноћења туриста ¹⁾ , страни	9,7	23,4	3,0	3,5

*Општине и градови у Републици Србији, 2021, РЗС

¹⁾Просечан број ноћења туриста израчунат је дељењем броја ноћења с бројем туриста. Пошто се туриста региструје у сваком месту где борави, у случају промене места долази до његовог поновног исказивања, односно дуплирања. Стога је, вероватно, и просечан број ноћења туриста, израчунат на овај начин, мањи од стварног

Зајечар има богату традицију културних манифестација. Број посетилаца ових манифестација је, према подацима локалних установа култура је близу 85.000 годишње од тог броја око 23.000 су гости . Буџетом за 2022. годину за област културе предвиђено је 211,578.000,00 динара односно 9,00% укупног буџета.

Обновљено је и реконструисано 26 домова културе, укупна инвестиција је близу 300.000.000,00 динара, такође је било значајних улагања у зграду позоришта, обновљена је фасада (инвестиција је износила 5.500.000,00 динара) и адаптирана сала за посетиоце (инвестиција је износила око 3.000.000,00 динара) и саниран део крова (инвестиција је износила 2.500.000,00.динара).

Током времена поменуте манифестације превазишли су локалне оквире и развили се у препознатљиве културне програме не само у Србији, већ и шире.

Развој културног и манифестационог туризма препознат је као један од стратешких циљева (Стратегија локалног економског развоја града Зајечара 2015-2020, програм 2.1.4).

Културни живот града употпуњују и активности појединих удружења грађана као што су Центар за традиционалне уметности „Корени“, фолклорна секција „Јовица Михаиловић“ у оквиру Друштва Рома Зајечар, Омладински центар Зајечарске иницијативе, мултимедијални фестивал „OUTHIDE“ и др.

Спорт

У Зајечару постоје две локације са комплексом спортих терена и објеката: Краљевица и Попова плажа.

Краљевица, где се налази олимпијски отворени базен и мали дечији базен, као и спортска дворана са две трибине и око 3000 гледалаца, 4 свлачионице, санитарним чвором, канцеларијским простором, магацином, угоститељским простором, и клупским свлачионицама. У Спортској дворани која је је изграђена 80-тих година осим текућег оджавања није било озбиљнијих инвестиција. Потребно је комплетно реновирање и усаглашавање са правилима о приступачности. На Краљевици се налази и Градски стадион са атлетском стазом, где се одржавају фудбалске утакмице и такмичења у атлетици. У изградњи је нови фудбалски стадион по УЕФА кат.4 стандардима. На Краљевици се налазе и бројни спортски терени, дечија игралишта, пешачке и трим стазе. Дечије игралиште је предходних година уређено и реконструисано према Правилнику о безбедности дечијих игралишта, док већина спортских терена захтевају озбиљну реконструкцију.

Попова плажа са бројним теренима на отвореном, градском плажом и мини голф тереном. Попова плажа је спортски комплекс новијег датума нису потребна већа улагања осим улагања у редовно одржавање. Одржавање спортских објеката и терена

поверено је ЈКП-у „Тимок одржавање“

У Зајечару свих 5 основних школа имају физкултурну салу:

- ОШ Хајдук Вељко је комплетно реновирана, укључујући и физкултурну салу;
- ОШ Љубица Радосављевић Нада је комплетно реновирана, потребно је опремање основном опремом како би олакшали рад и професорима и деци;
- ОШ Ђура Јакшић – где је потребно комплетно реновирање-уз реновирање је потребно о опремити салу реквизитима како би деца која ће то користити могла да се усавшавају и развијају;
- ОШ Десанка Максимовић (сала која је у “лошем стању” где је потребно генерално реновирање И опремање основним средствима за рад- лопте, цуњеви, мреже итд);
- ОШ Љуба Нешић (физкултурна сала је такође у лошем стању , потребно комплетно реновирање И опремање реквизитима).

Све четири средње школе које се налазе у једном комплексу користе 2 сале:

- СШ Гимназија (сала која би требало да се реновира , почевши од паркета до крова, свлачионице , купатила (wc) су такође за реновирање)
- СШ Техничка (сала која је пар пута реновирана али је и даље у лошем стању, паркет , зидови и кров морају да се реновирају- потребно опремање основном опремом (лопте, мреже, чуњеви, клупе...)).

У самом Граду и сеоским МЗ постоје бројни терени на отвореном који захтевају озбиљна улагања и усаглашавање са важећим нормативима.

Омладина

Основни проблем младих на територији града Зајечара су слични са проблемима који су дефинисани и Националном стратегијом за младе 2015. -2025.

Као највећи проблеми младих у граду издвојени су незапосленост, корупција, злоупотреба психоактивних супстанци, делинквенција и криминал, алкохолизам, немогућност додатног образовања, недовољна информисаност, недостатак подршке, неукљученост у процесе одлучивања, недостатак културних дешавања.

Град Зајечар има основану Канцеларију за младе од 2010. Године која се налази у оквиру Канцеларије за локални економски развој где је систематизацијом предвиђен Координатор за младе који планира, спроводи, прати развој омладинске политике и програме од интереса за младе на локалном нивоу. Канцеларија се бави проблемима и потребама младих и она је као део Градске управе Зајечар, административно тело које води системску бригу о младима на локалном нивоу и одговорна је за спровођење локалне омладинске политике. Град Зајечар је основао КЗМ како би се обезбедили услове за активно учешће младих у животу и раду локалне заједнице, али и оснажило креативно испољавање младих. Град Зајечар има и Савет за младе Града Зајечара, формиран Одлуком 10.05.2014. године. У оквиру Локалног акционог плана за младе Града Зајечаракоришћени су принципе на којима је рађена Национална стратегија за младе, јер произлазе из вредносног система чији су основ Устав Републике Србије, Универзална

декларација о људским правима, Конвенција УН о правима детета са Протоколима, Конвенција Савета Европе о људским правима и основним слободама, Међународни пакет о грађанским и политичким правима као и у складу са циљевима УН Агенде 2030 за одрживи развој,а то су: Поштовање људских права, Равноправност, Солидарност, Сарадња, Активно учешће младих, Интеркултурализам, Целоживотно учење, Транспарентност.

Што се тиче цивилног сектора који се бави потребама младих, Град Зајечар има следећа удружења: ТОЦ, Зајечарска иницијатива, Омладина ЈАЗАС-а Зајечар , Одред извиђача Ђорђе Симеоновић, Друштво Рома Зајечар , Дечији центар Зајечар.

Развоју и унапређењу положаја младих у Зајечару доприносе и бројне неформалне групе које своје активности спроводе у континуитету: Дух истока, Авној кру, Аутхајд, Драма ЛАБ и навијачке групе, као и ученички парламент и студенске организације.

4 SWOT Анализа

SWOT анализа представља кључни алат у дијагнози тренутног стања сектора који су у надлежности локалне самоуправе. Преко анализе интерних и екстерних фактора, врши се идентификација главних снага и слабости локалне средине, препознају се шансе које могу послужити на путу до успеха и идентификују се препреке у остварењу унапред дефинисаних циљева.

Још једна суштински важна улога SWOT анализе јесте мапирање проблема који спутавају одрживи развој града Зајечара. Анализа проблема је најкритичнија фаза планирања, јер се на основу ње идентификују реална „уска грла“ којима се придаје важност, а која је важно превазићи спровођењем мера из Плана развоја, утврђују се односи „узрока и последице“ и доносе одлуке о приоритетима. Јасна анализа проблема кроз SWOT анализу, обезбеђује основу на којој се развија скуп релевантних и усмерених циљева.

SWOT анализа града Зајечара је обављена на сесијама у којима су учествовали представници тематских радних група и чланови Координационог тима. Анализа је обухватила следеће области:

- Економски развој (економски развој, пољопривреда, туризам, тржиште рада)
- Друштвени развој (образовање, култура, спорт, омладинска политика, социјална заштита, добра управа и људски ресурси)
- Урбани развој (урбанизам и просторно планирање, комуналне делатности, заштита животне средине, саобраћај и енергетика)

4.1 SWOT АНАЛИЗА – Економски развој (економски развој, пољопривреда, туризам, тржиште рада)

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Незагађено земљиште • Дobar квалитет земљишта (састав земљишта) • Повољни услови за развој воћарства • Повољни услови за развој сточарства • Природни услови за развој органске производње • Повезаност села асфалтним путевима • Довољан број газдинстава за развој руралног туризма • Постојање Царске палате Ферликс Ромулијана • Велики број манифестација што одржава села живим • Богатство термо-минералним изворима (постојање 2 бање на територији Зајечара) • Опремљена индустријска зона Запад • Постојање браунфилд локације (фабрика Тимочанка) • Постојање национално признатих примарних туристичких дестинација (Стара планина, Феликс Ромулијана) 	<ul style="list-style-type: none"> • Мале парцеле за озбиљно бављење пољопривредном производњом • Недостатак механизације у руралном подручју • Слаба покривеност интернетом у појединим селима • Недовољна едукованост становништва за коришћење интернета • Лоши атарски путеви и отресишта • Нерешени имовинско-правни односи постојећих бања, газдинстава • Доминира услужна делатност у локалној економији • Лоша квалификациона структура незапослених • Недовољна препознатост Зајечара као туристичке дестинације
МОГУЋНОСТИ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> • Повољни климатско-географски услови за даљи развој пољопривреде и органску пеоизводњу • Електрификација поља • Заштита порекла • Брендирање пољопривредних производа • Едукација пољопривредних произвођача • Развој руралног туризма • Уређење термалних изворишта • Инфраструктурно уређење Бања 	<ul style="list-style-type: none"> • Напуштање села • Одлазак образованог кадра и младих ка већим центрима • Старост становништва • Депопулација становништва • Демотивисаност младих људи у области пољопривреде, јер не постоје никакве гаранције да ће се уложено исплатити • Ниске субвенције за пољопривреду и привреду • Уливање загађење Борске реке у Тимок и загађивање Тимока

<ul style="list-style-type: none">• Интензивно коришћење програма подршке (локалних и државних)• Дефинисање туристичког производа града Зајечара• Искоришћење национално признатих туристичких дестинација које се налазе на територији града	<ul style="list-style-type: none">• Експанзија рударства у околини Зајечара• Мали број производних предузећа
---	---

4.2 SWOT АНАЛИЗА – Друштвени развој (образовање, култура, спорт, омладинска политика, социјална заштита, добра управа и људски ресурси)

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Развијеност система образовних институција • Предшколска установа Зајечара је у националном програму промене начина рада предшколских установа • У локалном буџету су препозната средства за развој школа • Постојање активних цивилних организација које раде на програмима за децу са сметњама у развоју, социјалним питањима, младима • Развијеност мреже институција – за младе, социјалну заштиту, културу, спорт и здравство • Постојање онлине саветовалишта за друштвено-социјалне проблеме • Развијен систем установа културе • Постојање високо образованог, стурчног кадра у култури • Постојање музеја, споменика културе, археолошких локалитета од локланог, националног и светског значаја • Богат културно-уметнички програм на годишњем нивоу и велики број културних манифестација • Заступљеност реализације програма у култури кроз пројекте • Постојање инфраструктуре за рекреацију младих • Развијена мрежа институција за јавно здравље, постојање саветодавног тела и Плана јавног здравља 	<ul style="list-style-type: none"> • Недовољан капацитет предшколске установе • Недостатак физкултурних сала • Мала финансијска давања за школство • Велике потребе ОШ за текућим, инвестиционим и капиталним одржавањем • Недостатак спортских реквизита (све школе) • Недостатак приступних рампи у свим јавним установама • Недостатак сарадње између институција • Недовољна сарадња институција и ОЦД са локалном самоуправом • Нема лиценцираних удружења за реализацију социјалних услуга • Недовољан број лиценцираних пружалаца услуга у оквиру удружења • Недостатак социјалних услуга за старије становништво • Не постоји тачан број рањивих група • Неисправно тумачење концепта родне равноправности • Промоција и рад саветовалишта за друштвено-социјалне проблеме је на ниском нивоу • Већа потреба за реализацијом пројеката у области културе у односу на доступна средства • Нодржавање споменика културе • Недовољна видљивост активности установа културе у циљу привлачења већег броја посетилаца • Недостатак правне регулативе на локалном нивоу о начину, мерилима и критеријумима за финансирање програма и пројеката из области

	<p>културе</p> <ul style="list-style-type: none"> • Недостатак просторија за чување архивске грађе • Непостојање културног центра на територији града Зајечара, као и биоскопа, галерија, позоришта за децу • Непостојање јасних процедура у случају елементарних непогода • Непрепознавање програма омладинског рада и неструктуризована подршка младима • Недовољна заинтересованост младих за лични развој и друштвени ангажман • Незаинтересованост младих за волонтерски ангажман и непостојање волонтерских програма • Одлив кадрова у здравству
<i>МОГУЋНОСТИ</i>	<i>ПРЕТЊЕ</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Повећање надлежности ГУ над школама • Интензивније коришћење конкурса и јавних позива на републичком нивоу • Коришћење ИПА и осталих фондова ЕУ • Искуство других градова у спровођењу пројеката у свим областима друштвеног развоја • Развој партнерства између институција на локалном нивоу • Близина границе са Бугарском и Румунијом у циљу повећања мобилности младих и реализације програма за младе, програма у области спорта – организовање интеркултуралне размене • Коришћење ЕРАЗМУС+ пројеката за мобилност младих • Унапређење срадње институција у области социјалне заштите са цивилним сектором 	<ul style="list-style-type: none"> • Непостојање културе дијалога • Системско урушавање вредности образовања • Могућност укидања досадашњих фондова за омладину • Недостатак средстава за реализацију програма социјалне заштите • Немогућност запошљавања новог кадра у области социјалне заштите упркос повећању броја корисника • Пораст вршњачког и породичног насиља • Недовољна мотивисаност запослених у установама културе • Смањење броја ученика • Све већи број деце са сметњама у развоју • Миграције становништва • Финансирање дневних услуга у заједници преко наменских трасфера

• Израда Програма за социјалну заштиту• Унапређење рада постојећих и увођење нових пружаоца дневних услуга у заједници• Издвајање више средстава у буџету за реализацију програма пружалаца услуга• Развој нових социјалних услуга (нпр. за старије становништво)• Формирање локалног центра за пружање дневних услуга у заједници• Формирање омладинског центра• Препознавање и признавање омладинског рада од стране институција• Едукација доносиоца и извршилаца одлука о концепту родне равноправности• Рад на первенцији злоставања на свим нивоима• Интензивирање активности на здравственој превенцији становништва• Измена Закона о социјалној заштити	

4.3 SWOT АНАЛИЗА – Урбани развој (заштита животне средине, урбанизам и просторно планирање, комуналне делатности, саобраћај и енергетика)

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> ● Путна мрежа развијена у складу са потребама ЈЛС ● Развијен јавни градски превоз ● Постојање планске документације (просторни и урбанистички планови) ● Хигијенски исправна вода за пиће за територију града и већи број сеоских насеља ● Богатство подземним и термо-минералним водама ● Акумулација за водоснабдевање “Грлиште” адекватно заштићена ● Значајни природни ресурси у водотоковима ● Задовољавајући квалитет површинских вода Црног и Белог Тимока ● Започета примарна селекција отпада ● Локација Парк шуме “Краљевица” у непосредној близини градског језгра ● Велики удео шумског земљишта на територији ЈЛС, приближно једнак Републичком и светском просеку ● Замењена расвета енергетски ефикаснијим ЛЕД сијалицама ● Тиха средина без прекомерне буке 	<ul style="list-style-type: none"> ● Геостратешки положај Зајечара ● Теретни саобраћај (путни и железнички) пролази кроз градско језгро ● Низак % репарације коловозних застора на периферији града и у сеоским насељима ● Недостатак паркинг места у центру града ● Неасфалтиране периферне саобраћајнице у граду ● Недовољна комунална инфраструктура заштићеног подручја “Феликс Ромулијана” ● Нерешени имовинско-правни односи када је у питању инфраструктура (саобраћајнице, Регионални центар управљања отпадом итд.) ● Непостојање канализационе мреже у граду и сеоским насељима (10% недостаје у граду и 100% у сеоским насељима) ● Непостојање ППОВ (Постројење за пречишћавање отпадних вода) ● Фекална и атмосферска канализација нису одвојене ● Недостатак капацитета атмосферске канализације и настанак бујичних токова ● Недостатак техничке документације (генералног пројекта за прикупљање и одвођење атмосферских вода) ● Цементно-азбестне цеви водовода које је потребно заменити ● Није санирана постојећа депонија “Халово” ● Није успостављен Регионални центар за управљање отпадом ● Низак степен организованог одвожења отпада из сеоских насеља ● Примарна селекција отпада на ниском степену развијености

	<ul style="list-style-type: none"> ● Велики број дивљих депонија (55) ● Недостатак заштитног, парковског и зеленила уз водотокове ● Недостатак катастра зелених површина ● Лоше стање објеката јавне намене ● Лош квалитет ваздуха (велики број индивидуалних ложишта и коришћење неадекватних енергената) ● Низак проценат топлификације (20%) ● Непостојање оџачарске службе ● Нерешено управљање споредним производима животињског порекла ● Застарелост дечијих игралишта и спортских терена
МОГУЋНОСТИ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> ● Изградња обилазнице (северна и јужна) ● Измештање железничког саобраћаја ● Гасификација Града ● Интензивније коришћење страних фондова ● Прекогранична сарадња и њихова средства ● Учешће у пројекту “Чиста Србија” (решавање проблема канализације) ● Коришћење термо-минералних вода у здравствене и рекреативне сврхе, површинских вода за рекреацију и повезивање са туристичким потенцијалима ● Јавно-приватно партнерство за изградњу инфраструктурних комуналних објеката ● Спровођење регионалног плана управљања отпадом ● Коришћење парк шуме “Краљевица” за развој спорта, туризма и рекреације 	<ul style="list-style-type: none"> ● Недовољна финансијска средства за решавање идентификованих проблема ● Недовољна брзина решавања проблема који се тичу поступања републичке администрације ● Инфлаторна кретања, узевши у обзир утицај истих на алокацију средстава унутар буџета ЈЛС ● Акцидентне ситуације на депонији “Халово” (пожари и процедне воде које се уливају у реку Тимок) ● Опасност од шумског пожара ● Лоше навике становништва (коришћење гума, пластике итд. у сврху ложења) ● Историјско загађење и простор деградиран пиритном јаловином из Борског рудника ● Еколошка свест становништва на незадовољавајућем нивоу ● Одсуство континуитета у мониторингу стања животне средине

5 Визија града

Визија развоја града Зајечара до 2030. године је настала кроз процес консултација са заинтересованим странама и представља жељено стање будућности, промену коју треба остварити у планском периоду кроз реализацију предложених мера, а самим тим и достизање дефинисаних приоритетних циљева. За град Зајечар је дефинисана следећа визија:

ВИЗИЈА

Град Зајечар је просторно уређен, зелени и паметан град отвореног срца и једнаких могућности за све, који унапређује инфраструктуру, задовољавајући потребе грађана и грађанки и развија се ослањајући се на културно наслеђе, знање и природне ресурсе.

6 Приоритетни циљеви и мере

Развој града Зајечара у периоду 2023–2030. године ће се реализовати кроз следећа три развојна правца:

- Економски развој (економски развој, пољопривреда, туризам, тржиште рада)
- Друштвени развој (образовање, култура, спорт, омладинска политика, социјална заштита, добра управа и људски ресурси)
- Урбани развој (урбанизам и просторно планирање, комуналне делатности, заштита животне средине, саобраћај и енергетика)

Реализација приоритета у оквиру развојних праваца града Зајечара намеће потребу предузимања низа активности са значајним инвестиционим улагањима у физичке ресурсе, социјалне мреже, физичку инфраструктуру, раст конкурентности, јавне сервисе, животну средину, итд., са циљем да сви видови подршке у приоритетним областима морају расти у односу на почетни ниво ради остварења планираних циљева. У наставку је табеларни приказ приоритета града Зајечара дефинисаних кроз приоритетне циљеве и мере које ће довести до остварења приоритетних циљева за сваки појединачни развојни правац:

Развојни правац 1 – Економски развој (економски развој, пољопривреда, туризам, тржиште рада)	
Приоритетни циљ	Мере за остварење приоритетног циља
1.1 Дефинисан туристички производ града Зајечара у служби локалног развоја –препознатљив Град	<p>Мера 1.1.1: Проширење туристичке понуде града Зајечара дефинисањем нових туристичких производа и промоција туристичке дестинације</p> <p>Мера 1.1.2: Подршка унапређењу и изградњи смештајних капацитета у туризму</p> <p>Мера 1.1.3: Побољшање саобраћајне повезаности у служби туризма</p> <p>Мере 1.1.4: Изградња објеката у туризму</p> <p>Мера 1.1.5: Унапређење капацитета кадрова у туризму</p>
1.2 Повећана продуктивност и приходи у пољопривреди	<p>Мера 1.2.1: Подстицање конкурентности и удруживања локалних пољопривредних произвођача</p> <p>Мера 1.2.2: Диверзификација прихода пољопривредних газдинстава</p>
1.3 Створено подстицајно окружења за отварање нових радних места и развој предузетништва	<p>Мера 1.3.1: Инфраструктурно опремање пословних зона</p> <p>Мера 1.3.2: Подршка привредним субјектима у стручном оспособљавању радне снаге</p> <p>Мера 1.3.3: Креирање и спровођење континуираног програма подршке развоју предузетништва (финансијске и нефинансијске мере)</p>

Развојни правац – Друштвени развој (образовање, култура, спорт, омладинска политика, социјална заштита, добра управа и људски ресурси)	
Приоритетни циљ	Мере за остваривање
1. Побољшани инфраструктурни капацитети у спорту	Мера 1.1 Изградња нових спортских објеката за рекреативни и такмичарски спорт
	Мера 1.2 Реконструкција спортских објеката уважавајући правила приступачности
	Мера 1.3 Реконструкција и унапређење дечијих игралишта у складу са стандардима
2. Упостављен функционалан систем социјалних услуга и унапређено здравље и благостање на територији Града	2.1 Упостављање стабилних и одрживих механизма за утврђивање социјалних потреба
	2.2 Унапређење пружања социјалних услуга и јачање капацитета пружаоца услуга из домена социјалне заштите
	2.3 Промоција здравља у заједници и унапређење постојећих превентивних услуга
	2.4 Унапређење заштите менталног здравља у заједници
	2.5 Унапређење здравствене инфраструктуре
3. Модернизовани културни објекти и садржаји	3.1 Реконструкција и опремање објеката културе
	3.2 Промоција културног наслеђа
	3.3 Прилагођавање постојећих културних садржаја младима и идентификација нових
4. Унапређен положај младих на територији града са сврхом смањења миграција	4.1 Увођење афирмативних мера кроз различите програме подршке запошљавању и samozapošljavaњу
	4.2 Унапређење услуга и просторних капацитета за спровођење омладинске политике
	4.3 Упостављен систем осигурања квалитета програма омладинског рада и неформалног образовања младих
5. Унапређено функционисање	5.1 Јачање међуинституционалне сарадње

система јавне управе у граду Зајечару	5.2 Успостављање система размене података међу службама Градске управе
	5.3 Подизање капацитета Градске управе за спровођење принципа добре управе

Развојни правац 3 – Урбани развој (урбанизам и просторно планирање, комуналне делатности, заштита животне средине, саобраћај и енергетика)	
Приоритетни циљ	Мере за остваривање приоритетног циља
3.1. Унапређена саобраћајна и остала инфраструктура	Мера 3.1.1. Изградња и репарација коловозног застора на територији града и у сеоским насељима
	Мера 3.1.2. Регулисање паркинг простора у граду
	Мера 3.1.3. Регулисање саобраћајне сигнализације
	Мера 3.1.4. Изградња, реконструкција и санација објеката јавне намене
3.2. Успостављен одржив систем управљања отпадом	Мера 3.2.1. Успостављање система управљања отпадом у складу са усвојеним плановима
	Мера 3.2.2. Успостављање организованог извожења комуналног отпада из сеоских насеља
	Мера 3.2.3. Успостављање примарне сепарације рециклабилног отпада
	Мера 3.2.4. Санација и рекултивација несанитарне депоније „Халово“
	Мера 3.2.5. Уклањање дивљих депонија
3.3. Успостављено одрживо управљање отпадним водама	Мера 3.3.1. Унапређење система прикупљања, одвођења и пречишћавања санитарно фекалних отпадних вода
	Мера 3.3.2. Унапређење система прикупљања, одвођења и пречишћавања атмосферских отпадних вода
3.4. Унапређен квалитет ваздуха	3.4.1. Унапређење система топлификације на територији града
	3.4.2. Унапређење енергетске ефикасности јавних и приватних објеката
	3.4.3. Унапређење коришћења обновљивих извора енергије јавних и приватних објеката
	3.4.4. Одржавање и унапређење јавних зелених површина у граду

3.5.Успостављено одрживо управљање водом	3.5.1. Унапређење система водоснабдевања града
	3.5.2. Унапређење система водоснабдевања сеоских насеља
	3.5.3. Увођење сеоских водовода у систем водоснабдевања Јавног комуналног предузећа
	3.5.4. Заштита подземних вода артеске и субартеске издани Зајечарског неогеног басена

Развојни правац 1 – Економски развој (економски развој, пољопривреда, туризам, тржиште рада)

Приоритетни циљ: 1.1 Дефинисан туристички производ града Зајечара у служби локалног развоја –препознатљив Град

Зајечар располаже великим потенцијалом за развој туризма, које карактеришу природне лепоте, биодиверзитет, културно-историјски споменици и постојећи хотелски капацитети. Овде пре свега треба навести касноантички локалитет Феликс Ромулијана у Гамзиграду који је током 2022 године посетило 32.124 туриста, Гамзиградску Бању, цркве и манастире, велике могућности развоја сеоског туризма, Радул-бегов конак, Турску воденицу, итд. Значајно је истаћи да се на релативно кратким удаљеностима од Зајечара налазе и надалеко познате историјски споменици и туристичке дестинације: Ђердапска клисура, Лепенски Вир, Голубачка тврђава, тврђава Фетислам, Ртањ, Сокобања, Црни Врх, Борско језеро, Стара планина итд.

На подручју града Зајечара данас постоји Хотел Салаш Лукс, хотел Србија и хотел Хамбург, вила „Виена“, вила „Тамарис“ и више атрактивних ресторана, кафића и пицерија. Постоји и неколико ресторана који осим добре хране нуде и смештај гостију, као што је ресторан Беба. Последњих година велики број приватних смештаја региструје се за смештај гостију.

Захваљујућу термалним изворима, Гамзиградска бања пружа здравствене услуге у лечењу вибрационих болести, болести периферних крвних судова и другу медицинску рехабилитацију. Завод за рехабилитацију у Гамзиградској бањи, са око 200 лежајева, пружа услуге смештаја и лечења пацијентима из целе земље.

Затим, треба поменути термалне изворе Николичевске бање, који би могли да по својим квалитетима од овог места начинити бањску дестинацију. За ову дестинацију је већ израђен план детаљне регулације као први корак у будућем развоју Николичева и коришћењу термоминералних извора.

Језера попут Грлишког, Рготског и Совинца добра су основа за развој речног туризма и могу бити окосница развоја суседних насеља. Бројне пећине, културно-историјски споменици, цркве и манастири, ловни туризам, традиционалне културне манифестације и друго, само су неке од неистражених и неискоришћених могућности овог краја. Последњих година све већи број туриста привлаче и меандри Тимока.

Постоје потенцијали и све веће интересовање за сеоског туризма, развој домаће радности и капацитета за приватни смештај у Граду, којих има све више што значи да постоји интересовање за боравак у Зајечару.

Парк шума Краљевица, поред постојећих добија нове и модерне садржаје, бунгалов насеље, нови стадин по УЕФА стандардима, нови Дом извиђача и ново стрелиште...

Туристички потенцијал представљају и Зајечарски бастиони, монументална војна

утврђења која су чинила фортификациони систем одбране у облику прстена око града. Изграђени су у XIX веку за одбрану источне Србије од Турака.

Према подацима „Е-туристе“ у смештајним објектима (хотели и категорисани објекти за смештај туриста у домаћој радиности) боравило је 14.680 туриста и остварено је 43.606 ноћења. Просечна структура гостију, кроз остварени број ноћења, указује на доминантно учешће домаћих у односу на стране туристе (ноћења домаћих туриста 32.502 односно 74,5% и ноћења страних туриста 11.104 односно 25,5%) у 2022. години.

Могућности Града у делу развоја туризма још увек нису искоришћене, а нарочито богато културно - историјско наслеђе везано за локалитет Феликс Ромулијана код Гамзиградске бање. Феликс Ромулијана се од 2007. године налази на листи УНЕСКО културне баштине и 2023. Године почео је са изградњом Визиторски центар који ће значајно утицати на повећање броја туриста и промоцију Феликс ромулијане али и града Зајечара.

Међутим, и поред потенцијала који су набројани град Зајечар нема формиран туристички производ, затим је ту лоша саобраћајна инфраструктура, непостојање пешачке стазе до налазишта Феликс Ромулијана, непостојање хотелских капацитета за школски туризам, непостојање хотела и смештајних капацитета високе категорије, недовољна туристичка сигнализација, одсуство рецептивних туристичких агенција, тако да се наведени недостаци могу сматрати кључним манама или слабостима града Зајечара за развој туризма.

Оно што је такође важно нагласити су и претње које могу директно или индиректно, тј. позитивно или негативно утицати на даљи развој туризма у Зајечару. Неке од најзначајнијих су: централизовано управљање Феликс Ромулијаном од стране Републике, приватизација Рготског језера од стране Рудника кварцног песка, нерешавање питања одлагања чврстог отпада (дивље депоније), неизграђена комунална инфраструктура, низак природни прираштај и нејасно дефинисана туристичка понуда.

Сагледавајући тренутно стање туристичке понуде и туристичке потенцијале Зајечара, важно је истаћи и потенцијалне могућности за развој туризма, као што је изградња хотела и спа центара на локацији термоминералних извора као и хотела за конгресни туризам, на које локална самоуправа не може да утиче, а који значајно могу допринети будућем позиционирању Зајечара као регионалног туристичког центра.

У оквиру овог циља потребно је радити најпре на идентификацији оних туристичких производа који имају највећу шансу да граду донесу ново запошљавање и подизање стандарда живота локалног становништва, а затим и на даљем развијању туристичких производа са великим потенцијалом.

Показатељи учинка (индикатори) који се односе на ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 1.1 са базним и циљним вредностима

Показатељ учинка	Јед. мере	Базна год.	Базна вредн.	Циљна год.	Циљна вред.	Извор провере
------------------	-----------	------------	--------------	------------	-------------	---------------

Процент повећања броја туриста на годишњем нивоу	%	2022.	1%		7%	ТО Зајечар
Број туриста на годишњем нивоу	број	2022	14.680	2029	20.000	Е - туриста
Повећање удела страних у укупном броју туриста	%	2022	31,2	2029	40%	ТО Зајечар
Повећан износ наплате за боравишну таксу	РСД	2022	2.487.550	2029	5.000.000	Буџет града Зајечара
Број запослених у туризму и угоститељству	број	2020	401	2029	1000	Републички завод за статистику (запослени по секторима делатности)

Допринос Циљевима одрживог развоја (ЦОР)

Циљ 8: Промовисати континуиран, инклузиван и одржив економски раст, пуну и продуктивну запосленост и достојанствен рад за све

- **Потциљ 8.1:** Одржати економски раст по глави становника у складу са националним околностима, а у најмање развијеним земљама одржати раст бруто домаћег производа на нивоу од најмање 7% годишње
- **Потциљ 8.9:** До 2030. осмислити и применити политике за промовисање одрживог туризма који ствара радна места и промовише локалну културу и производе
- **Циљ 12:** Обезбедити одрживе обрасце потрошње и производње –
- **Потциљ 12.б:** Развијати и примењивати алате за праћење утицаја одрживог развоја на одрживи туризам који ствара радна места и промовише локалну културу и производе

Мере за постизање приоритетног циља 1.1

Мера 1.1.1 Проширење туристичке понуде града Зајечара дефинисањем нових туристичких производа и промоција туристичке дестинације

Опис: Овом мером треба да се успоставе туристички производи/пакети који ће се промовисати кроз различите канала промоције. Формирање туристичких производа подразумева најпре темељно сагледавање туристичке понуде, односно локација и атракција, њихову међусобну повезаност и могућност да се туриста што дуже задржи на територији града Зајечара што укључује и могућност смештаја.

Овакви туристичке производе/пакети ће се промовисати веома интензивно кроз различите облике промоције:

- учешће на сајмовима и остали туристички догађаји у земљи и иностранству (манифестације, конференције)
- промотивни филмови
- гостовање на телевизијама са националном фреквенцијом
- друштвене мреже
- билборди
- штампани промотивни материјал

Тип мере: информативно-едукативна

Процена потребних финансијских средстава: 50.000.000 РСД

Могући извори финансирања: интерно и екстерно

Одговорност за спровођење (носилац мере): Туристичка организација града Зајечара

Други учесници у спровођењу: Регионална развојна агенција „РАРИС“, Министарство привреде, Одељење за друштвене делатности, Канцеларија за ЛЕР

Период спровођења: дугорочно (5-7 година)

Показатељи резултата	Јед. мере	Базна год.	Базна вредн.	Циљана год.	Циљана вредн.	Извор провере
Број дефинисаних туристичких производа/пакета	Број	2022.	3	2029	6	ТО Зајечар
Број емитовања промотивних филмова (кумулативно)	Број	2022.	17	2029	85	ТО Зајечар
Број учешћа на сајмовима и осталим туристичким догађајима у земљи и иностранству (мнифестације, конференције) (кумулативно)	Број	2022.	30	2029	90	ТО Зајечар

Мера 1.1.2 Унапређење и изградња смештајних капацитета у туризму

Опис:

Реализацијом ове мере очекује се пре свега завршетак насеља бунгалова на Краљевици, чија је изградња започета 2017. године и до сада су урађене 3 фазе, за четврту је израђена пројектно техничка документација. За реализацију ове активности потребно је аплицирати по пројекту код донатора. Поред тога, изградњом новог Дома извиђача с отвореним стрелиштем на Павиљону и хотела на Краљевици делимично ће се надокнадити велики недостатак смештајних капацитета у Зајечару. Град Зајечар ће у оквиру ове мере финансирати /суфинансирати радове на изградњи, као и припрему пројектно-техничке документације за Дом извиђача и хотел. Град Зајечар ће у оквиру ове мере радити и на привлачењу инвеститора за улагање у смештајне капацитете у туризму како би и остали потенцијали, бање, језера били спемни за прихват гостију.

Тип мере: обезбеђење добара и пружање услуга од стране учесника у планском систему

Процена потребних финансијских средстава: 50.000.000,00 дин.

Могући извори финансирања: интерно и екстерно

Одговорност за спровођење (носилац мере): Одељење за урбанизам, грађевинске и комунално стамбене послове

Други учесници у спровођењу: Регионална развојна агенција „РАРИС“, Министарство привреде, Министарство туризма

Период спровођења: дугорочно (5-7 година)						
Показатељи резултата	Јед. мере	Базна год.	Базна вредн.	Циљана год.	Циљана вредн.	Извор провере
Повећан број ноћења	број	2022.	43.606	2029	70.000	Е туриста
Број изграђених објеката за смештај туриста –	Број	2022.	/	2029.	2	Е –Туриста; Туристичка организација Града
Активности промоције за привлачење инвеститора у туризму	Број	2022.	/	2029.	5	Гу Зајечар-Канцеларија за ЛЕР

Мера 1.1.3: Побољшање саобраћајне повезаности у служби туризма

Опис:

Један од врло битних предуслова за уређење туристичке дестинације јесте њена добра саобраћајна повезаност са окружењем. Познавање праваца кретања туриста од изузетног је значаја за усмеравање и омасовљавање кретања. Планирање саобраћаја треба вршити принципом одрживе урбане мобилности, не заборављајући да осим аутомобилског саобраћаја постоје и други видови кретања као што су пешачење, бициклизам, јавни превоз и др.

Модерни туриста очекује савремени коловозни застор. Из тог разлога потребно је редовно одржавати постојеће саобраћајнице и градити нове. Услед експлоатације шума оштећена је саобраћајница од Селачке реке до манастира Суводол, док су због изградње гасовода оштећене Грлишка река – Манастир Грлиште као и Братујевац – Лесковац.

Eurovelo 6 и Eurovelo 13 две су међународне бицикличке руте које пролазе кроз регион источне Србије. Из тог разлога важно је укључити и бициклички туризам и у друге туристичке производе. На свим правцима потребна је путна и туристичка сигнализација.

Ова мера обухвата активности на уређењу појединих путних праваца важних за развој туризма, постављање путне и туристичке сигнализације, обнављање коловозног застора, појачану густину јавног превоза за одређене локације и остале активности које утичу на бољу саобраћајну повезаност у служби туризма.

Тип мере: обезбеђење добара и пружање услуга од стране учесника у планском систему

Процена потребних финансијских средстава: 500.000.000,00 РСД

Могући извори финансирања: интерно и екстерно

Одговорност за спровођење (носилац мере): Одељење за урбанизам, грађевинске и комунално стамбене послове

Други учесници у спровођењу: Регионална развојна агенција „РАРИС“, Министарство привреде, Министарство туризма, ЈКП Зајечар паркинг, Министарство гарђевинарста, саобраћаја и инфраструктуре

Период спровођења: дугорочно (5-7 година)

Показатељи резултата	Јед.	Базна	Базна	Циљана	Циљана	Извор провере
----------------------	------	-------	-------	--------	--------	---------------

	мере	год.	вредн.	год.	вредн.	
Дужина реконструисаних путева ка туристичким дестинацијама	км	2022.	/	2029.	15	Окончане ситуације
Дужина изграђених путева ка туристичким дестинацијама	км	2022.	1	2029.	10	Окончане ситуације
Дужина изграђених бициклистичких стаза	км	2022.	5	2029	40	Уговор о извођењу радова, окончане ситуације, фотографије
Број путних праваца са туристичком сигнализацијом	Број	2022.	1	2029.	5	Уговори

Мера 1.1.4 Изградња објеката у туризму

Опис:
Објекти у туризму су веома значајни за унапређење туристичких односно привредних потенцијала града Зајечара. Идентификовани су следећи објекти: парк Римских императора (просторна студија Краљевице је у завршној фази израде, док се за пројектно-техничку документацију очекују средства од ЕУПРО плус програма где је конкурисано са пројектом); обнова тврђаве и бастиона око Града и повезивање истих бициклистичким стазама; Изградња мини аква парка на „Поповој плажи“ (потез од мини голф терена до плавог моста) и Музеј rock&rolla на Краљевици.

Тип мере: обезбеђење добара и пружање услуга од стране учесника у планском систему

Процена потребних финансијских средстава: 500.000.000,00 РСД

Могући извори финансирања: интерно и екстерно

Одговорност за спровођење (носилац мере): Одељење за урбанизам, грађевинске и комунално стамбене послове

Други учесници у спровођењу: Министарство привреде, Министарство туризма

Период спровођења: дугорочно (5-7 година)

Показатељи резултата	Јед. мере	Базна год.	Базна вредн.	Циљана год.	Циљана вредн.	Извор провере
Број нових објеката у туризму	број	2023	/	2029	5	Канцеларија за ЛЕР

Мера 1.1.5 Подизање капацитета кадрова у туризму

Опис: Ова мера подразумева едукацију актера који су укључени у туристичку понуду. Едукација је усмерена на запослене у јавном сектору и у секторима туризма и угоститељства, власнике и чланове сеоских туристичких домаћинстава, туристичке аниматоре, водиче ... Ова мера ће обухватити и едукацију у погледу коришћења средстава промоције - интернет презентације, друштвене мреже и пратеће дигиталне активности, израду сувенира, итд.

Ова мера је приоритизована као кључна зато што је неопходно подизање капацитета, техничких и људских

ресурса пружалаца услуга у сектору туризма.

Тип мере: информативно-едукативна

Процена потребних финансијских средстава: 20.000.000,00 РСД.

Могући извори финансирања: интерно и екстерно

Одговорност за спровођење (носилац мере): Канцеларија за ЛЕР и ТО града Зајечара

Други учесници у спровођењу: Регионална развојна агенција „РАРИС“, Министарство привреде, Министарство туризма

Период спровођења: дугорочно (5-7 година)

Показатељи резултата	Јед. мере	Базна год.	Базна вредн.	Циљана год.	Циљана вредн.	Извор провере
Број спроведених едукативних активности за подизање капацитета кадрова у туризму	Број	2023.	0	2029	10	Локална самоуправа; ТО града Зајечара

Приоритетни циљ: 1.2 Повећана продуктивност и приходи у пољопривреди

Пољопривредна газдинства су носиоци развоја пољопривреде и руралног подручја. Рурална подручја у Зајечару се суочавају са падом броја становника и негативних економских промена. Ово доводи до смањења запослености у пољопривреди, смањење прихода пољопривредних газдинстава, а многа села се боре да задрже своју виталност.

Сточарска производња се углавном одвија на малим фармама, односно пољопривредним газдинствима. Постоји мали број газдинстава са више од 10 музних крава. У већини случајева, пољопривредна домаћинства имају 2-5 музних крава. Већина тих газдинстава нема сталних тржишних вишкова млека. Постојећи објекти на газдинствима су стари и нису грађени према технолошким нормама. Заступљени су традиционални системи узгоја. Иако ова газдинства карактерише неспецијализована производња, кључни проблем овог сектора је уситњеност поседа, високи трошкови производње и немогућност утицаја на цене у ланцу трговине, слаба техничка опремљеност газдинства, односно застарела механизација, низак степен образовања и стручне оспособљености итд. Притом, пољопривредна газдинства нису у могућности да сама обезбеде довољно средстава за модернизацију производње због неповољног економског и социјалног стања. Модернизацијом постојећих објеката, повећањем расног сточног фонда, куповином модерне опреме и савремене механизације, заснивање нових производних засада и улагањем у складишне и прерадне капацитете на пољопривредним газдинствима могуће је побољшати економске аспекте деловања у руралним срединама и знатно боље испуњавати захтеве одржавања природних ресурса, заштите и добробити животиња и безбедности хране.

За рурално подручје града Зајечара значајна би била и диверзификација пољопривредних газдинстава и развој пословања што би свакако утицало на стварање

нових могућности за запошљавање у руралним подручјима, а самим тим и на смањење зависности од пољопривреде. Диверзификација укључује било какве активности осим пољопривредних радова које имају за циљ увећање прихода на газдинству.

Примери диверзификације на пољопривредним газдинствима могу бити многобројни, почев од сеоског туризма, издавање камп места, изнајмљивање пољопривредних машина, затим прелазак на органску производњу, прерада и паковање млечних производа на газдинству, прерада, сушење и паковање воћа и поврћа, паковање меда и сл. У случају града Зајечара један од примера диверзификације поред осталих, који може имати велику улогу у обнови и развоју села, те у заустављању негативних трендова депопулације, би могао бити развој туризма у руралном подручју.

У зајечарским селима не постоји довољан број сеоских домаћинстава која су категорисана за бављење руралним туризмом, али се последњих година, у сеоским срединама све више јавља интересовање за бављење овом делатношћу, посебно након скорашње пандемије. С обзиром на то да се ради о профитабилној грани која поред економског ефекта има и социјални, све је више газдинстава која захваљујући својим потенцијалима могу постати комерцијална. Реализацијом овог циља пружиће се подршка постојећим газдинствима са потенцијалом за проширење својих капацитета те њиховој већој оријентисаности ка руралном туризму.

Показатељи учинка (индикатори) који се односе на ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 1.2 са базним и циљним вредностима

Показатељ учинка	Јед. мере	Базна год.	Базна вредн.	Циљна год.	Циљна вред.	Извор провере
Повећан број газдинстава која се баве прерадом на газдинству	Број газдинстава	2023	0	2029	10	АПР
Број туристичких газдинстава	Број	2023	2	2029	7	ТО Зајечар
Повећан број сточног фонда	Број стоке	2023	Говеда 3240 Овце 7320	2029	Говеда 4000 Овце 8000	Ветеринарска станица
Површина засада под воћним културама	ха	2023	900	2029.	1000	Попис пољопривреде
Износ улагања у прерађивачке капацитете пољопривредних газдинстава подржаних средствима ЈЛС	Износ	2022	0	2029.	3.500.000,00	Буџет града Зајечара

Допринос Циљевима одрживог развоја (ЦОР)

Циљ 2: Окончати глад, постићи безбедност хране и побољшану исхрану и промовисати одрживу пољопривреду

- **Потциљ 2.3:** До 2030. удвостручити пољопривредну продуктивност и приходе малих произвођача хране, а посебно жена, аутохтоних народа, породичних пољопривредних произвођача, сточара и рибара, кроз безбедан и једнак приступ земљишту, другим производним ресурсима и подацима, сазнањима, финансијским услугама, тржиштима и могућностима за остваривање додатне вредности, односно за запошљавање ван пољопривреде;
- **Потциљ 2.4:** До 2030. обезбедити одрживе системе за производњу хране и применити отпорне пољопривредне праксе за повећање продуктивности и производње, које помажу у одржавању екосистема, које јачају капацитет за прилагођавање климатским променама, екстремним временским условима, сушама, поплавама и осталим катастрофама, и које прогресивно побољшавају квалитет земљишта и тла;

Мера 1.2.1 Подстицање конкурентности и удруживања локалних пољопривредних произвођача

Опис: Овом мером ће се субвенционисати: инвестиција у физичку имовину, кроз локалне програме, подстицаће се обнова дотрајале пољопривредне механизације и повећати ефикасности и економичности пољопривредне производње на мањим пољопривредним газдинствима; повећање сточног фонда квалитетним приплодним грлима, али и подстицајним мерама за све присутније и исплатљивије пчеларство. Радиће се на организационом јачању пољопривредне производње. Град Зајечар ће радити на едукацији, на јачању мотивације произвођача за разним облицима удруживања, али и јачање видљивости домаћих производа.

Тип мере: подстицајна

Процена потребних финансијских средстава: 85.000.000,00

Могући извори финансирања: интерни и екстерни

Одговорност за спровођење (носилац мере): Локална самоуправа (Одељење за привреду и друштвене делатности)

Други учесници у спровођењу:

Период спровођења: Дугорочан (5-7 година)

Показатељи резултата	Јед. мере	Базна година	Базна вредност	Циљана година	Циљана вредност	Извор провере
Број подржаних инвестиција у физичку имовину на РПГ (на годишњем нивоу)	Број	2022.	120	2029.	150	Извештај о реализацији мера подршке

Број подржаних пољопривредних газдинстава кроз мере подршке развоју пољопривреде (на годишњем нивоу)	Број	2022.	126	2029.	160	Извештај о реализацији мера подршке
Утрошена средства за подршку инвестиција у физичку имовину РПГ (на годишњем нивоу)	РСД	2022.	7.798.582	2029.	12.000.000	Извештај о реализацији мера подршке
Број удружења из области пољопривреде на територији града Зајечара	број	2022.	4	2029.	6	АПР
Број одржаних едукација (на годишњем нивоу)	број	2022.	4	2029.	8	Сопствени извори
Број одржаних посета сајмовима (на годишњем нивоу)	број	2022.	2	2029.	5	Сопствени извори

Мера 1.2.2 Диверзификација прихода пољопривредних газдинстава

Опис: Овом мером ће се субвенционисати унапређење и изградња прерађивачких капацитета у пољопривреди. Подстицање сеоског становништва за остваривањем прихода из непољопривредних грана руралне економије (од туризма) и радиће се едукације на тему диверзификација пољопривредних газдинстава.

Тип мере: подстицајна

Процена потребних финансијских средстава: 20.000.000,00

Могући извори финансирања: интерно

Одговорност за спровођење (носилац мере): Локална самоуправа (Одељење за привреду и друштвене делатности)

Други учесници у спровођењу:

Период спровођења: Дугорочан (5-7 година)

Показатељи резултата	Јед. мере	Базна година	Базна вредност	Циљана година	Циљана вредност	Извор провере
Број газдинстава категорисаних за сеоски туризам (кимулативно).	број	2022	2	2029	7	ТО Зајечар
Број одржаних	број	2023	/	2029	12	Сопствени извори

едукација, на тему диверзификација прихода, за пољопривреднике (кимулативно)						
--	--	--	--	--	--	--

Приоритетни циљ 1.3: Створено подстицајно окружења за отварање нових радних места и развој предузетништва

Град Зајечар је данас трговачки центар Источне Србије (Тимочке крајине), док у селима доминира пољопривредна производња.

Зајечарска индустрија је разнородна, а познатија предузећа су: Фабрика мерних трансформатора – ФМТ Зајечар, пивара “Heineken Srbija” д.о.о Зајечар, мале хидроелектране “Гамзиград” и “Соколовица”, рудници: антрацита “Вршка Чука” у Прлити, лигнита “Лубница” у Лубници и кварцног песка “Србокварц” у Рготини. Већина ових индустријских капацитета је у приватном власништву.

У развоју је приватно предузетништво, у оквиру којег доминирају угоститељство, услужне, трговачке и занатске делатности. Велики број локала у власништву града могу послужити за покретање бизниса и оснивање предузећа у приватној својини.

Основне предности предузетништва и малих и средњих предузећа (МСП) у Зајечару су: постојање дефинисаних локација за нове „greenfield“ и „brownfield“ инвестиције, постојање квалификоване и стручне радне снаге, чињеница да је Зајечар административни и трговачки центар источне Србије, могућност коришћења бренда Феликс Ромулијана за развој приватног предузетништва, добра сарадња Одељења за ЛЕР са републичким министарствима, агенцијама, установама, итд.

Број привредних друштва на територији града Зајечара у 2022. години био је 331. Број предузетника у 2022. години био је 1233. Према подацима из 2022. године (на дан 18.01.2022.), највећи број предузетничких радњи бавио се пружањем услуга - око 49% (600 предузетника), трговином – око 30% (366 предузетника) различитим облицима производње – око 21% (267 предузетника), док се највећи број привредних друштава бавио пружањем услуга око 44% (145 предузећа), трговином – око 35% (117 предузећа) и различитим облицима производње – око 21% (69 предузећа).

Могућност за запошљавање тренутно је у постојећем приватном сектору и подстицању отварања нових предузећа. Град Зајечар нуди страним и домаћим инвеститорима могућност закупа просторија на локацији „Тимочанка“, као и ослобађање од такси на основу постигнутих преговора. Затим на подручју уз државни пут II А реда број 165, стари Звездански пут у Зајечару створени су услови за комунално опремање земљишта неопходном саобраћајном и комуналном инфраструктуром како би се допринело стварању услова за покретање нових инвестиција и развој комерцијално-пословних и производних садржаја, сагласно принципима одрживог развоја у правцу повећања запослености, јачања конкурентности и унапређења идентитета града Зајечара.

Намена површина према Генералном урбанистичком плану на предметној локацији је „радна зона“, која подразумева складишта, лаку производњу, радионице, трговине, објекте од јавног значаја, пословни центри са становањем.

Град Зајечар располаже и конкурентном радном снагом различитих образовних профила и стручне оспособљености за рад у разнородним врстама делатности. Према подацима Националне службе за запошљавање – Одељење у Зајечару, највећу групу доступне радне снаге чине незапослена лица следећих занимања: из области економије, права и администрације 521 особа, затим трговина, угоститељство и туризам 296. Доста су заступљена и занимања из области машинства и обраде метала 289, електротехника 138 лица, текстилство и кожарство 101, пољопривреда, производња и прерада хране 101 евидентираних.

На основу ових података може се уочити које се привредне гране издвајају и на чијем развоју треба убудуће радити. Самим тим, потенцијални инвеститори имају могућност улагања у ове привредне гране и развој тих грана индустрија са доступним конкурентним кадровима којима Град Зајечар располаже. Такође, постоји и могућност доквалификације, односно преквалификације постојеће радне снаге у сарадњи са Националном службом за запошљавање како би се изашло у сусрет потребама инвеститора.

У циљу отварања нових радних места град Зајечар ће у наредном периоду радити на опремању радних зона за потенцијалне стране и домаће инвеститоре, повећаће сарадњу са приватним сектором у циљу задовољавања њихових потреба за специфичном и квалификованом (преквалификованом) радном снагом и нудиће различите врсте финансијске и нефинансијске подршке ради стимулисања отварања и развоја малих породичних радњи и предузећа.

Показатељи учинка (индикатори) који се односе на ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 1.3 са базним и циљаним вредностима показатеља

Показатељ учинка	Јед. мере	Базна год.	Базна вредн.	Циљна год.	Циљна вред.	Извор провере
Процент запослених у Зајечару	%	2020	48,8	2029	55%	Национална служба запошљавања
Процент повећања производне делатности привредних субјеката	%	2022	21%	2029	25%	Агенција за привредне регистре

Допринос Циљевима одрживог развоја (ЦОР)

Циљ 8: Промовисати континуиран, инклузиван и одржив економски раст, пуну и продуктивну запосленост и достојанствен рад за све

- **Потциљ 8.1:** Одржати економски раст по глави становника у складу са националним околностима, а у најмање развијеним земљама одржати раст бруто

домаћег производа на нивоу од најмање 7% годишње

- **Потциљ 8.5:** До 2030. године постићи пуну и продуктивну запосленост и достојанствен рад за све жене и мушкарце, укључујући и младе људе и особе са инвалидитетом, као и једнаку плату за рад једнаке вредности

Циљ 12. Обезбедити одрживе обрасце потрошње и производње

- **Потциљ 12.2:** До 2030. године постићи одрживо управљање и ефикасно коришћење природних ресурса

Мере за постизање приоритетног циља 1.3

Мера 1.3.1 Инфраструктурно опремање пословних зона						
Опис: У оквиру ове мере радиће се на инфраструктурном опремању локација (пословне зоне и др. простора), обезбеђивању потребне планске и техничке документације и сл. у циљу привлачења инвестиција и отварања нових радних места.						
Тип мере: обезбеђење добара и пружање услуга учесника у планском систему						
Процена потребних финансијских средстава: 700.000.000,00 РСД						
Могући извори финансирања: интерно и екстерно						
Одговорност за спровођење (носилац мере): Локална самоуправа; Одељење за урбанизам						
Други учесници у спровођењу: Привредни субјекти, надлежна министарства						
Период спровођења: дугорочно (5-7 година)						
Показатељи резултата	Јед. мере	Базна год.	Базна вредн.	Циљана год.	Циљана вредн.	Извор провере
Број нових инвеститора	број	2022	/	2029	3	Канцеларија за ЛЕР
Број новоотворених радних места	број	2022	/	2029	1000	Национална служба запошљавања

Мера 1.3.2 Подршка привредним субјектима у стручном оспособљавању радне снаге						
Опис: Реализацијом ове мере пружиће се подршка привредним субјектима за преквалификацијом радне снаге која је потребна за врсту делатности које нема или је недовољно заступљена на тржишту рада. Подршка привредним субјектима у стручном оспособљавању радне снаге ће се ближе дефинисати кроз Локални акциони план запошљавања.						
Тип мере: подстицајна						
Процена потребних финансијских средстава: 25.000.000,00 РСД						
Могући извори финансирања: интерно и екстерно						
Одговорност за спровођење (носилац мере): Локална самоуправа (Канцеларија за ЛЕР)						

Други учесници у спровођењу: Национална служба запошљавања						
Период спровођења: дугорочно (5-7 година)						
Показатељи резултата	Јед. мере	Базна год.	Базна вредн.	Циљана год.	Циљана вредн.	Извор провере
Број преквалификованих радника	број	2022	Није мерено	2029	300	НСЗ, Канцеларија за ЛЕР

Мера 1.3.3 Креирање и спровођење континуираног програма подршке развоју предузетништва (финансијске и нефинансијске мере)

Опис: Мера обухвата разне финансијске и нефинансијске подстицаје с циљем повећања запослености, а тиме и повећања квалитета живота становника на територији града.

Нефинансијске мере представљају различите видове едукације и консултантске подршке, док финансијске мере представљају субвенције за покретање или унапређење посла у различитим секторима предузетништва.

Тип мере: подстицајна

Процена потребних финансијских средстава: 15.000.000,00 РСД

Могући извори финансирања: интерно и екстерно

Одговорност за спровођење (носилац мере): Локална самоуправа (Канцеларија за ЛЕР,)

Други учесници у спровођењу: Регионална развојна агенција „РАРИС“, надлежна министарства

Период спровођења: дугорочно (5-7 година)

Показатељи резултата	Јед. мере	Базна год.	Базна вредн.	Циљана год.	Циљана вредн.	Извор провере
Број одржаних едукација	број	2022	/	2029	7	Кнцеларија за ЛЕР
Број новооснованих предузетника уз помоћ мера за развој предузетништва	број	2022	2	2029	30	Канцеларија за ЛЕР Национална служба запошљавања

Развојни правац 2 - Друштвени развој (образовање, култура, спорт, омладинска политика, социјална заштита, добра управа и људски ресурси)

Приоритетни циљ 2.1 Побољшани инфраструктурни капацитети у спорту

Бављење физичком активношћу је од изузетног значаја за здравље људи. Спорт може значајно допринети промоцији здравља и превенцији хроничних незаразних болести, развоју образовања деце и младих, родној равноправности и оснаживању жена, може подстаћи инклузију и благостање особа са инвалидитетом, и бити важан фактор у превенцији конфликта и изградњи мира.⁷ Спорт повезује појединце, породице, заједнице, регионе и целокупни народ.

Спортска инфраструктура у граду је застарела и није у складу са важећим прописаним стандардима. Велики број терена је нефункционалан и није могуће тренирати на њима.

Хала спортова деценијама "вапи" за реновирањем, почевши од крова (који прокишњава) и свлационица које су у веома лошем стању, до саме хале (површине на којој се тренира и играју се утакмице) која тражи комплетно реновирање, затим купатила у самим свлационицама и у осталим деловима хале и комплетне опреме за све спортове који се тренирају у хали (кошарка, мали фудбал, рукомет, одбојка).

Што се тиче спортске инфраструктуре у школама такође се може рећи да су неопходна додатна улагања, како би се омогућило несметано одвијање физичке наставе, а и коришћење хала за ваннаставне активности. Пет основних школа у граду Зајечару имају фискултурне сале. ОШ „Хајдук Вељко“ је комплетно реновирана, укључујући и фискултурну салу, тако да је то једина школа у граду која има функционалну фискултурну салу. Салу у ОШ "Ђура Јакшић" је потребно комплетно реновирати и опремити је реквизитима како би деца која ће је користити могла да се усавршавају и развијају. Сали у ОШ „Љубица Радосављевић Нада“ је потребно опремање основном опремом како би се олакшао рад и професорима и деци. ОШ „Десанка Максимовић“ поседује салу која је у "лошем стању", где је потребно генерално реновирање и опремање основним средствима за рад - лопте, чуњеви, мреже итд. Фискултурној сали у ОШ „Љуба Нешић“ је потребно комплетно реновирање и опремање реквизитима.

У граду Зајечару постоје четири средње школе, а постоје само две сале које све средње школе користе. Гимназија има салу која би требало да се реновира, почевши од паркета па до крова. Свлационице и купатила су такође за реновирање. Техничка школа поседује салу која је пар пута реновирана, али је и даље у лошем стању. Паркет, зидови и кров морају да се реновирају, а такође је потребно опремање и основном опремом (лопте, мреже, чуњеви, клупе и сл.)

⁷ Извор: Стратегија развоја школског спорта у АП Војводини (2013.)

Према попису јавних дечијих игралишта на територији града Зајечара постоји преко двадесет игралишта на отвореном простору, а заједно са игралиштима предшколске установе и основних школа ова бројка премашује четрдесет. Игралишта су углавном у лошем стању и нису урађена према тренутно важећим стандардима, а како би малишанима омогућили развој физичких способности од најранијег узраста, кроз овај циљ ће се радити на модернизацији и постављању нових дечијих игралишта на свим локацијама у граду. Исти је случај и са спортским теренима које је потребно обнављати у складу са потребама и важећим стандардима.

У циљу већег обухвата корисника који ће се бавити такмичарским и рекреативним спортом, а самим тим и побољшањем здравља и физичких способности становништва потребна је изградња нових, адаптација постојећих и прилагођавање спортских објеката за особе са инвалидитетом чиме ће се обезбедити инклузиван приступ рекреативном спорту. Изградњом објеката за такмичарске спортове (фудбалски стадион на Краљевици), реконструкцијом постојећег стадиона у атлетски стадион, спортске хале на Краљевици и „Партизана“, подићи ће се квалитет услуга корисника и корисница, односно грађана и грађанки који се баве такмичарским спортом, али и према онима који су у својству пасивних посматрача, односно публике. Изградњом школског затвореног базена у Котлујевцу, омогућиће се првенствено деци, бављење такмичарским, али и рекреативним спортом.

Показатељ учинка	Јед. мере	Базна год.	Базна вредн.	Циљна год.	Циљна вред.	Извор провере
Број деце и младих укључених у спортске клубове	Број	2022.	3000	2029.	4000	Извештаји спортских клубова Извештај Одељења за привреду и друштвене делатности
Процент прилагођених спортских објеката за ОСИ у односу на укупан број спортских објеката	%	2022.	/	2029.	10	Записници о примопредаји радова Извештај Одељења за привреду и друштвене делатности

Допринос Циљевима одрживог развоја (ЦОР)

Циљ 5. Родна равноправност

Подциљ 5.1. Окончати дискриминацију жена и девојчица

Циљ 10. Смањење неједнакости

Подциљ 10.3. Осигурати једнаке могућности и елиминисати дискриминацију

Мера 2.1.1 Изградња нових спортских објеката за рекреативни и такмичарски спорт

Опис: Ова мера обухвата завршне радове на изградњи фудбалског стадиона на Краљевици током 2023. године. Пројекат се реализује уз подршку Министарства за јавна улагања. У оквиру објекта је предвиђена и спортска мултифункционална сала за борилачке спортове. Град Зајечар је припремио и пројектно-техничку документацију за изградњу школског затвореног базена у Котлујевцу. Очекује се да се предметни пројекат реализује уз подршку Министарства за јавна улагања (некада Канцеларије) у складу са Програмом обнове и унапређења објекта јавне намене у јавној својини у области образовања, здравства, социјалне заштите и спорта који је утврдила Влада Републике Србије Закључком.

Тип мере: обезбеђење добара и пружање услуга од стране учесника у планском систему

Процена потребних финансијских средстава: 1.000.000.000,00 РСД

Могући извори финансирања: интерно и екстерно

Одговорност за спровођење (носилац мере): Одељење за урбанизам, грађевинске и комунално- стамбене послове

Други учесници у спровођењу: Министарство омладине, Спортски савез

Период спровођења: дугорочни (више од 5 година)

Показатељи резултата	Јед. мере	Базна год.	Базна вредн.	Циљана год.	Циљана вредн.	Извор провере
Број изграђених објеката за рекреативни и школски спорт	Број	2022.	0	2029.	2	Записник о примопредаји радова

Мера 2.1.2 Реконструкција спортских објеката уважавајући правила приступачности

Опис: У оквиру ове мере је планирано да се по завршетку изградње новог фудбалског стадиона постојећи стадион реконструише у атлетски стадион.

Спортска хала на Краљевици пружа могућност за различите облике и садржаје рада, пре свега за такмичарски спорт. Како би се подигао ниво квалитета услуга према корисницима и корисницама и значајно смањили трошкови одржавања хале потребно је извршити реконструкцију спортске хале.

Због лошег стања објекта, нарочито пода у сали, објекат некадашњег друштва за рекреативни спорт „Партизан“ стављен је ван употребе. Како би се објекат оспособио за спорт и рекреацију потребно је извршити радове на реконструкцији и инвестиционом одржавању.

Градски базен на Краљевици пружа све услове за бављење пливачким спортовима у летњим месецима. Реконструкцијом би се омогућила модернизација, обogaћивање садржаја и прилагођавање објекта особама са инвалидитетом. У оквиру ове мере спадају и реконструкција спортских терена и школских спортских сала према приоритетима.

Тип мере: обезбеђење добара и пружање услуга од стране учесника у планском систему

Процена потребних финансијских средстава: 500.000.000,00 РСД

Могући извори финансирања: интерно и екстерно

Одговорност за спровођење (носилац мере): Одељење за урбанизам, грађевинске и комунално- стамбене

послове						
Други учесници у спровођењу: Надлежно министарство и Спортски савез						
Период спровођења: дугорочни (више од 5 година)						
Показатељи резултата	Јед. мере	Базна год.	Базна вредн.	Циљана год.	Циљана вредн.	Извор провере
Број реконструисаних спортских објеката	Број	2022.	0	2029.	5	Записник о примопредаји радова
Број реконструисаних спортских терена	Број	2022.	0	2029.	10	Записник о примопредаји радова
Број приступних места/рампи за особе са инвалидитетом на реконструисаним објектима	Број	2022.	0	2029.	3	Записник о примопредаји радова

Мера 2.1.3 Реконструкција и унапређење дечијих игралишта у складу са стандардима

Опис. У оквиру ове мере планирана је реконструкција и постављање нових дечијих игралишта на свим локацијама на територији јединице локалне самоуправе. Један део дечијих игралишта је потребно реконструисати и унапредити према стандардима, док је нова потребно поставити, у складу са Правилником о безбедности дечијих играчака.

Тип мере: обезбеђење добара и пружање услуга од стране учесника у планском систему

Процена потребних финансијских средстава: 20.000.000,00 динара

Могући извори финансирања: интерно и екстерно

Одговорност за спровођење (носилац мере): Одељење за урбанизам грађевинске и комунално- стамбене послове

Други учесници у спровођењу: Надлежна министарства, Јавно предузеће, Одељење за обједињене јавне набавке и локални економски развој

Период спровођења: дугорочни (више од 5 година)

Показатељи резултата	Јед. мере	Базна год.	Базна вредн.	Циљана год.	Циљана вредн.	Извор провере
Број реконструисаних дечијих игралишта	Број	2022.	1	2029.	10	Записници о примопредаји радова или извештаји ЈП „Тимок одржавање“
Број нових дечијих	Број	2022.	3	2029.	5	Записници о примопредаји

игралишта						радова или извештаји ЈКП...
-----------	--	--	--	--	--	-----------------------------

Приоритетни циљ 2.2. Упостављен функционалан систем социјалних услуга и унапређено здравље и благостање на територији Града

Град Зајечар је 2021. године закључио Уговор о пружању услуге израде пројектне документације за изградњу комплекса Здравственог центра Зајечар. Сагласност на Мастер план целог комплекса и идејна решења у складу са највишим стандардима дали су Министарство здравља и Канцеларија за јавна улагања. Комплекс Здравственог центра Зајечар се простире на око 72.000m², укупна постојећа површина свих објеката Здравственог центра Зајечар је око 31.340m², од чега је планирано да се руши око 14.129m², а реконструисало би се и изградило преко 60.000m².

Завод за јавно здравље „Тимок“ врши координацију и пружање стручно-методолошке помоћи здравственим установама примарне здравствене заштите, предшколским установама, основним и средњим школама и другим организацијама које спроводе програмски здравствено-васпитни рад. Посебно се прати спровођење активности промоције здравља у оквиру националних стратегија и програма здравствене заштите. Развојем превентивних услуга и промоцијом здравља у заједници доприноси се унапређењу информисаности, знања и ставова како у општој популацији тако и вулнерабилним групацијама становништва у вези са најважнијим факторима ризика за настанак најчешћих обољења, као и начинима за њихову превенцију. Развојем превентивних услуга и промоцијом здравља у заједници унапредиће се и очувати здравље становништва, развијаће се здраво окружење и афирмисати здрави стилови живота.

Ментални поремећаји представљају велики јавно-здравствени проблем у Зајечару. Ментално здравље је пресудно за свеобухватно благостање индивидуе, породице, локалне заједнице и државе, те његова заштита мора представљати неопходан и значајан аспект свеукупног система здравствене заштите, односно јавног здравља. Због свега тога, превенција менталних поремећаја и унапређење менталног здравља је од великог значаја за локалну заједницу, па ће се у оквиру овог циља посветити већа пажња превенцији и унапређењу менталног здравља како би се смањио број менталних поремећаја.

Из буџета Града финансирају се следеће услуге социјалне услуге: помоћ у кући, услуге боравка за децу ометену у развоју у „Облутку“, услуга лични пратилац детета, услуге социјалног становања за лица у стању социјалне потребе и програме превенције (насиље у породици, деца у сукобу са законом, стари на селу, жене на селу, ОСИ...) и клуб за стара лица. У оквиру овог циља, а ради уподобљавања пружања услуга социјалне заштите у складу са реалним потребама на терену, потребно је извршити мапирање становништва ради утврђивања евентуалног нових социјалних потреба и успоставити нове услуге које су од суштинског значаја за локално становништво. Услуге социјалне заштите могу се пружати у партнерству или самостално од стране организација цивилног друштва.

Показатељ учинка	Јед. мере	Базна год.	Базна вредн.	Циљна год.	Циљна вред.	Извор провере
Развијен систем социјалних услуга према потребама угрожених група	Број услуга	2022.	5	2029.	7	Извештај о раду Центра за социјални рад
Удео издвајања средстава из буџета за социјалну заштиту	%	2022.	4,29	2029.	6	Одлука о буџету
Број корисника услуга социјалне заштите	Број	2022.	2000	2029.	3000	Извештај о раду Центра за социјални рад
Број промотивних активности за очување јавног здравља	Број промоција	2022.	/	2029.	10	Извештај Савета за здравље
Површина здравственог комплекса Зајечар	m ²	2022.	31.340	2029.	60.000	Записници о примопредаји радова

Допринос Циљевима одрживог развоја (ЦОР)

1. Свет без сиромаштва

1.3 Применити систем социјалне заштите

3. Здравље и благостање

3.7 Универзални приступ полној и репродуктивној здравственој заштити, планирању породице и образовању

3.8 Постићи универзални обухват здравственом заштитом

5. Родна равноправност

5.6 Универзалан приступ репродуктивном здрављу и правима

Мера 2. 2.1 Успостављање стабилних и одрживих механизма за утврђивање социјалних потреба

Опис: У оквиру ове мере потребно је урадити идентификацију и повезивање свих чинилаца на локалном нивоу који се баве пружањем социјалних услуга што обухвата потписивање протокола о сарадњи, формирање функционалног Савета за социјалну заштиту и сл. Кроз тако успостављен систем, лакше ће се успоставити систем пружања социјалних услуга.

Ова мера такође укључује и мапирање социјалних потреба грађана и грађанки Зајечара, пре свега рањивих категорија и тешко доступних категорија становништва и успостављање одрживих механизма ради обезбеђења континуитета у пружању адекватне подршке.

Тип мере: Институционално-управљачко-организациона

Процена потребних финансијских средстава: 500.000,00

Могући извори финансирања: интерно и екстерно

Одговорност за спровођење (носилац мере): Одељење за друштвене делатности

Други учесници у спровођењу: организације цивилног друштва						
Период спровођења: краткорочни						
Показатељи резултата	Јед. мере	Базна год.	Базна вредн.	Циљана год.	Циљана вредн.	Извор провере
Формиран Савет за социјалну заштиту	Савет	2022.	Не постоји	2029.	Формиран савет	Решење о именовању Савета за социјалну заштиту
Извештај о мапираним социјалним потребама грађана и грађанки	Извештај	2022.	Не постоји	2024.	Урађен извештај	Усвојен Извештај

Мера 2.2.2 Унапређење пружања социјалних услуга и јачање капацитета пружаоца услуга из домена социјалне заштите

Опис: Ова мера подразумева стварање услова за унапређење постојећих услуга, али и развој нових социјалних услуга конципираних тако да су усмерене на различите категорије рањивих група које су препознате у Зајечару. Мера укључује активности на повећању броја услуга које се пружају грађанима и грађанкама, организацију и реализацију обука за пружаоце услуга (постојеће и нове) у циљу јачања њихових капацитета, подизању квалитета пружених услуга, као и развоју регионалне и општинске сарадње на пружању услуга социјалне заштите.

Тип мере: информативно-едукативна, институционално-управљачко-организациона, подстицајна

Процена потребних финансијских средстава: 2.000.000,00

Могући извори финансирања: интерно и екстерно

Одговорност за спровођење (носилац мере): одељење за друштвене делатности

Други учесници у спровођењу: организације цивилног друштва, Здравствени центар, Центар за социјални рад

Период спровођења: средњорочни (3-5 година)

Показатељи резултата	Јед. мере	Базна год.	Базна вредн.	Циљана год.	Циљана вредн.	Извор провере
Број уведених нових услуга	Број	2022.	1	2029.	11	Извештај о раду Центра за социјални рад
Број едукованих пружаоца услуга	Број	2022.	50	2029.	55	Извештај о раду Центра за социјални рад

Мера 2.2.3 Промоција здравља у заједници и унапређење постојећих превентивних услуга

Опис: Ова мера подразумева унапређење постојећих превентивних услуга које могу допринети здрављу и благостању грађана и грађанки Зајечара. Ово укључује превентивне услуге које пружају сви актери јавног здравља у циљу побољшања општег здравља и веће бриге за очување здравља. Ове услуге су препознате током израде Плана јавног здравља (радне групе су радиле током 2022. године) чије се усвајање очекује до јуна 2023. године. Као дугорочан ефекат очекује се усвајање здравих навика и одржавање здравих стилова живота у различитим популационим групацијама. Мера подразумева организовање информативних кампања за подизање свести о здравом начину исхране и промоцији здравих стилова живота, радионице за превенцију

ризичног понашања, кампање превентивног мерења крвног притиска, округле столове са младима на тему ризичних понашања и сл.

Активности се планирају и усмеравају ка:

- промоцији позитивних облика понашања који доводе до смањења ризика од настанка болести код појединаца, група и становништва у целини;
- успостављању партнерских односа и подизању нивоа укључености локалне заједнице и нездравственог сектора, уз здравствени сектор, у активности усмерене ка спречавању болести и промоцији здравих стилова живота;
- превенцији ризичног понашања и фактора ризика,
- здравственом васпитању и информисању уз учешће мас медија,
- остваривању програмских, циљаних здравствено васпитних садржаја и мера.

Тип мере: Информативно-едукативна, институционално-управљачко-организациона, подстицајна

Процена потребних финансијских средстава: 2.000.000,00 РСД

Могући извори финансирања: интерно и екстерно

Одговорност за спровођење (носилац мере): Савет за здравље града Зајечара

Други учесници у спровођењу: организације цивилног друштва, Медицинска школа, Здравствени центар

Период спровођења: дугорочни (више од 5 година)

Показатељи резултата	Јед. мере	Базна год.	Базна вредн.	Циљана год.	Циљана вредн.	Извор провере
Број одржаних информативних кампања	Број информативних кампања	2022.	/	2029.	10	Извештај о раду
Број пружених превентивних услуга	Број превентивних услуга	2022.	/	2029.	5.000	Извештај о раду

Мера 2.2.4 Унапређење заштите менталног здравља у заједници

Опис: У циљу заштите менталног здравља радиће се на организовању информативних кампања у вези превенције менталног здравља. Кампање ће обухватити штампање информативног материјала, трибине и радионице о начинима самозаштите ментално осетљивих групација грађана и грађанки и оних најугроженијих. Ова мера подразумева интензивирање рада и појачану информативну кампању *online* саветовалишта, информативног сервиса који је успостављен на територији града Зајечара 2020. године.

Тип мере: Информативно-едукативна

Процена потребних финансијских средстава: 1.000.000,00 РСД

Могући извори финансирања: интерно и екстерно

Одговорност за спровођење (носилац мере): Савет за здравље града Зајечара

Други учесници у спровођењу: Средње и основне школе, Здравствени центар, Завод за јавно здравље, Центар

за социјални рад, Тимочки омладински центар.

Период спровођења: дугорочни (више од 5 година)

Показатељи резултата	Јед. мере	Базна год.	Базна вредн.	Циљана год.	Циљана вредн.	Извор провере
Број информативних кампања у вези превенције менталног здравља	Број	2022.	0	2029.	6	Извештај о раду
Обновљено онлајн саветовалиште	ДА/НЕ	2022.	НЕ	2029.	ДА	Сајт

Мера 2.2.5 Унапређење здравствене инфраструктуре

Опис: У оквиру ове мере радиће се на изградњи, санацији и реконструкцији здравствених објеката у граду Зајечару. Мера подразумева: реконструкцију Здравственог центра Зајечар, реконструкцију и доградњу постојећег Дечијег одељења Здравственог центра, изградњу Одељења геронтологије, реконструкције и доградње здравствених амбуланти.

Уз подршку Министарства за јавна улагања (некада Канцеларије) Град Зајечар је започео реконструкцију Здравственог центра Зајечар. Због обимности и потребних финансијских средстава реконструкција ће се спроводити фазно. Предметни пројекат реализује се у складу са Програмом обнове и унапређења објекта јавне намене у јавној својини у области образовања, здравства, социјалне заштите и спорта који је утврдила Влада Републике Србије закључком. Обавеза Града Зајечара је обезбеђивање пројектно техничке документације, инфраструктурних прикључака, као и стручног надзора током изградње.

Радови на реконструкцији и доградњи постојећег објекта Дечијег одељења Здравственог центра Зајечар започели су у децембру 2022. године, рок за завршетак је годину дана, уговорена вредност радова је 383.405.818,74 динара са ПДВ-ом.

Обезбеђена је пројектно-техничка документација за новопројектовани објекат Одељења геронтологије. Процењена инвестициона вредност износи преко 1.000.000.000,00 динара.

Такође, град Зајечар је 2022. године закључио Уговор о пружању услуге израде пројектне документације за доградњу и реконструкцију објекта здравствене амбуланте (станице) Котлујевац.

Тип мере: обезбеђење добара и пружање услуга од стране учесника у планском систему

Процена потребних финансијских средстава: 4.000.000.000,00 рсд

Могући извори финансирања: интерно и екстерно

Одговорност за спровођење (носилац мере): Одељење за урбанизам, грађевинске и комунално- стамбене послове

Други учесници у спровођењу: Здравствени центар

Период спровођења: дугорочни (више од 5 година)

Показатељи резултата	Јед. мере	Базна год.	Базна вредн.	Циљана год.	Циљана вредн.	Извор провере
----------------------	-----------	------------	--------------	-------------	---------------	---------------

Реконструкција Здравственог центра	Да/Не	2022.	Не	2029.	Да	Записник о примопредаји радова
Број осталих реконструисаних објеката здравствене заштите	Број	2022.	0	2029.	2	Пројектна документација
Број изграђених објеката здравствене заштите	Број	2022.	0	2029.	1	Пројектна документација

Приоритетни циљ 2.3. Модернизовани културни објекти и садржаји

Развој културног и манифестационог туризма препознат је као један од стратешких циљева и у претходној Стратегији локалног економског развоја града Зајечара 2015-2020. (програм 2.1.4). Такође, у оквиру Регионалне стратегије развоја, идентификовано је шест праваца развоја, а у један од прва три приоритета прве категорије спада културни туризам, с обзиром на то да у Тимочкој крајини постоји велики број културних споменика, археолошких налазишта, историјских споменика, природних подручја, значајних личности и догађаја. У циљу развоја културног туризма потребна су улагања како у физичку инфраструктуру, тако и у промоцију културног наслеђа на чему ће се интензивно радити у оквиру овог циља.

Град Зајечар има богату традицију културних манифестација. Током времена манифестације су превазишле локалне оквире и развиле су се у препознатљиве културне програме не само у Србији, већ и шире. Број посетилаца ових манифестација је, према подацима локалних установа култура, близу 85.000 годишње, а од тог броја око 23.000 су гости. Циљ је да се постојеће традиционалне манифестације учине модернијим и атрактивнијим тако што ће се богати и познати садржаји преобратити, променити у савремене и модерне и тиме привући пажњу већег броја посетилаца.

На подручју града Зајечара остваривање потреба и општих интереса грађана у области културе поверено је следећим установама: Установа Народно позориште-Центар за културу „Зоран Радмиловић“, Народни музеј Зајечар, Историјски архив Тимочке крајине и Матична библиотека „Светозар Марковић“. Чињеница је да су поменуте установе културе смештајне у временским зградама, међу којима су поједине под заштитом Завода за заштиту споменика Ниш. С обзиром на њихово објективно стање неопходне су извесне санације у смислу побољшања енергетске ефикасности, реконструкције и адаптације изложбених простора и радних просторија, озвучења и расвете. Поред тога, реализација било ког програма из области културе није могућа без адекватне заштите објеката од пожара и остале техничке подршке.

У оквиру досадашњег рада обновљено је и реконструисано 26 домова културе, а укупна инвестиција износи близу 300.000.000,00 динара. Такође, било је значајних улагања у зграду позоришта, обновљена је фасада (инвестиција је износила 5.500.000,00

динара), адаптирана је сала за посетиоце (инвестиција је износила око 3.000.000,00 динара), саниран је део крова (инвестиција је износила 2.500.000,00 динара) и уложено је близу 10.000.000,00 динара у против-пожарну заштиту и замену електро инсталација. Међутим, и поред тога потребно је још доста улагања и рада у циљу популаризације културних садржаја и обнављања објеката културе како би се област културе подигла на виши ниво. Буџетом за 2022. годину за област културе предвиђено је 211,578.000,00 динара односно 9,00% укупног буџета, док је настојање да се овај износ убудуће повећа.

Показатељ учинка	Јед. мере	Базна год.	Базна вредн.	Циљна год.	Циљна вред.	Извор провере
Процент реконструисаних објеката културе у односу на укупан број објеката културе	%	2022.	5	2029.	15	Извештај Одељења за урбанизам
Број грађана и грађанки који користе културне садржаје у граду на годишњем нивоу	Број	2022.	Није мерено	2029.	15.000	Извештај установа
Број младих укључених у културне програме	Број	2022.	Није мерено	2029.	500	Извештај Савета за младе

Мера 2.3.1 Реконструкција и опремање објеката културе

Опис: У граду Зајечара постоји 4 објекта културе. То су Историјски архив „Тимочка крајина“, Народни музеј „Зајечар“, Установа Народно позориште Тимочке крајине и Центар за културу „Зоран Радмиловић“ и Матична библиотека „Светозар Марковић“. Овом мером је планирана реконструкција и санација постојећих објеката културе и простора у склопу објеката који могу да се искористе као летње позорнице и простори за различите културно едукативне активности и радионице, као и израду пројектно техничке документације за наведене намене. Мера подразумева и опремање поменутих објеката и простора мобилијаром и реквизитима.

Тип мере: обезбеђење добара и пружање услуга

Процена потребних финансијских средстава: 100.000.000,00 динара

Могући извори финансирања: интерно и екстерно

Одговорност за спровођење (носилац мере): Одељење за урбанизам, грађевинске и комунално-стамбене послове

Други учесници у спровођењу: локалне установе културе и надлежна министарства

Период спровођења: дугорочни (више од 5 година)

Показатељи резултата	Јед. мере	Базна год.	Базна вредн.	Циљна год.	Циљна вредн.	Извор провере
Број реконструисаних	Број	2022.	/	2029.	4	Записници о примопредаји

објекта културе						радова
Број адаптираних објеката и простора	Број	2022.	/	2029.	3	Записници о примопредаји радова
Број опремљених објеката и простора мобилијаром и реквизитима	Број	2022	/	2029	4	Записници о примопредаји радова

Мера 2.3.2 Промоција културног наслеђа

Опис: У оквиру ове мере урадиће се промоција значајних личности и догађаја везаних за националну или локалну историју како би се скренула пажња на културно наслеђе овога краја. Промоција ће се састојати од израде промотивних садржаја (филмова, спотова, штампаног промотивног материјала), учешћа на сајмовима и манифестацијама у земљи и иностранству, гостовањем на телевизијама са националном фреквенцијом. Промоцијом културног наслеђа оживело би се сећање на значајне личности и догађаје.

Тип мере: информативно-едукативна

Процена потребних финансијских средстава: 3.000.000,00 РСД

Могући извори финансирања: интерно и екстерно

Одговорност за спровођење (носилац мере): Туристичка организација града Зајечара,

Други учесници у спровођењу: Установе културе са територије града Зајечара, Регионална развојна агенција

Период спровођења: средњорочни (3-5 година)

Показатељи резултата	Јед. мере	Базна год.	Базна вредн.	Циљана год.	Циљана вредн.	Извор провере
Број спроведених активности на промоцији (штампани материјал, филмови...)	Број	2022.	Није мерено	2029.	10	Извештаји установа културе

Мера 2.3.3 Прилагођавање постојећих културних садржаја младима и идентификација нових

Опис: Ова мера подразумева проширење културних садржаја за младе како креирањем нових садржаја, тако и проширењем постојећих садржаја да би били привлачнији младима. Све активности ће се спроводити уз консултацију са младима, али и на основу испитивања потреба младих. Очекује се и увођење нових манифестација интересантних младима уз организацију и учешће младих, као што су фестивали, ликовне колоније, концерти...

Тип мере: подстицајна; информативно-едукативна

Процена потребних финансијских средстава: 10.000.000,00 динара

Могући извори финансирања: интерно и екстерно

Одговорност за спровођење (носилац мере): Савет за младе

Други учесници у спровођењу: Република Србија, установе културе и школе

Период спровођења: средњорочни (3-5 година)						
Показатељи резултата	Јед. мере	Базна год.	Базна вредн.	Циљана год.	Циљана вредн.	Извор провере
Повећан број културних садржаја за младе	Број	2022.	3	2029.	5	Извештаји о раду установа културе
Унапређене и осавремене културне манифестације	Број	2022.	1	2029.	5	Извештаји о раду установа културе

Приоритетни циљ 2.4. Унапређен положај младих на територији града са сврхом смањења миграција

Град Зајечар има координаторку за младе у оквиру Канцеларије за локални економски развој. Канцеларија за младе као посебна служба и простор не постоји. Локални акциони план за младе је истекао и формиран је Савет за младе и радна група која ће израдити Стратегију за младе града Зајечара. Завршетак израде Стратегије за младе се очекује половином 2023. године. Младима у Зајечару је потребно обезбедити квалитетне услове за развој, унапређење властитих капацитета и активно учешће у животу заједнице. За реализацију наведеног неопходно је планирати и спровести одговарајућу локалну омладинску политику која је у складу са потребама младих.

Велики проблем представља чињеница да незапослени млади након завршене средње школе одлазе у друге градове како би нашли посао и започели каријеру, те их је одређеним мерама потребно подстаћи да остану у граду. Према подацима Националне службе за запошљавање – филијале Зајечар, у децембру 2021. године на њиховој евиденцији незапослених је било 714 младих, што представља петину незапослених у односу на укупан број незапослених који је у 2021. години износио 4025, од чега су 2162 биле жене.

Подаци Националне службе за запошљавање свакако говоре у прилог томе да се број незапослених лица у протеклим годинама смањивао, у 2019. години било је 4752 незапослених, од тога 2508 жена, у 2020. години било је 4370 незапослених, од тога 2326 жена, а у 2021. години било је 4025 незапослених, а од тога 2162 жене, али то ипак не спречава младе да напуштају локалну средину након завршеног средњег или високог образовања.

Креирањем активности које за циљ имају њихову интензивнију интеграцију у друштвени живот заједнице и подршку за осамостаљивање, обезбедиће се повољнији услови за њихов останак, живот и развој у локалној заједници.

Показатељ учинка	Јед. мере	Базна год.	Базна вредн.	Циљна год.	Циљна вред.	Извор провере
Број програма за младе	Број	2022.	0	2029.	2	Савет за младе

Удео младих (19-30 година) међу незапосленим лицима на евиденцији НСЗ	%	2022.		2029.		НСЗ
---	---	-------	--	-------	--	-----

Допринос Циљевима одрживог развоја (ЦОР)

Циљ 5. Родна равноправност

Подциљ 5.1. Окончати дискриминацију жена и девојчица

Циљ 8: Достојанствен рад и економски раст

Подциљ 8.6: Промовисати запошљавање, образовање и обучавање младих

Циљ 10. Смањење неједнакости

Подциљ 10.3. Осигурати једнаке могућности и елиминисати дискриминацију

Мера 2.4.1 Увођење афирмативних мера кроз различите програме подршке запошљавању и samozapošljavanju

Опис: Доношењем планског документа из области запошљавања дефинисаће се различити програми подршке запошљавању и samozapošljavanju, а увођењем афирмативних мера унапредиће се положај младих на тржишту рада.

Ова мера је приоритизована као кључна, зато што обухвата мере активне политике запошљавања које доприносе повећању запошљивости и samozapošljavanju младих. У оквиру ове мере, у сарадњи са Националном службом за запошљавање, дефинисаће се програми усмерени ка запошљавању младих, а који ће детаљно бити описани кроз мере активне политике запошљавања у Локалном акционом плану запошљавања.

Мера може обухватити, како финансијске тако и нефинансијске подстицаје за започињање сопственог пословања од стране младих. Нефинансијске услуге обухватају: пружање саветодавних услуга, обуке и менторинг, док финансијске мере подразумевају субвенције за покретање или унапређење посла. Град Зајечар је већ спроводио пројекте кроз које је знатан број полазника и полазница похађао обуке из бизнис планирања и маркетинга, а такође су оснивани и нови привредни субјекти подржани субвенцијама. Због тога ће се и даље наставити са овим активностима.

Тип мере: Подстицајна

Процена потребних финансијских средстава: 15.000.000,00

Могући извори финансирања: интерно и екстерно

Одговорност за спровођење (носилац мере): Канцеларија за локални економски развој; Канцеларија за младе

Други учесници у спровођењу: организације цивилног друштва, Национална служба за запошљавање, Привредна комора, Парис

Период спровођења: дугорочни (више од 5 година)

Показатељи резултата	Јед. мере	Базна год.	Базна вредн.	Циљана год.	Циљана вредн.	Извор провере
Број незапослених младих	Број	2022.	714	2029.	500	Подаци из НСЗ-а (децембар 2021.)
Број привредних субјеката у	Број	2022.	7	2029.	20	Подаци из АПР-а

власништву младих						
-------------------	--	--	--	--	--	--

Мера 2.4.2 Унапређење услуга и просторних капацитета за спровођење омладинске политике

Опис: Ова мера подразумева успостављање управљачких и усмеравајућих механизма за младе у граду Зајечару и то најпре формирањем Канцеларије за младе, а затим и формирањем Омладинског центра. Формирањем ова два механизма обезбедиће се програмски и просторни капацитети за обезбеђивање бољег положаја младих у Зајечару у смислу активизма, неформалног учења и јачање њихових капацитета за допринос локалној заједници.

Тип мере: Институционално-управљачко-организациона

Процена потребних финансијских средстава: 50.000.000,00

Могући извори финансирања: интерно и екстерно

Одговорност за спровођење (носилац мере): Доносиоци одлука (Градоначелник; градско веће)

Други учесници у спровођењу:

Период спровођења: краткорочни

Показатељи резултата	Јед. мере	Базна год.	Базна вредн.	Циљана год.	Циљана вредн.	Извор провере
Формирана Канцеларија за младе	ДА/НЕ	2022.	Не	2029.	Да	Систематизација Градске управе
Формиран Омладински центар	ДА/НЕ	2022.	Не	2029.	Да	Систематизација Градске управе

Мера 2.4.3 Успостављен систем осигурања квалитета програма омладинског рада и неформалног образовања младих

Опис: У оквиру ове мере ићи ће се на повећање броја омладинских радника и радница и лидера и лидерки у циљу што већег обухвата младих који би се усмеравали на праве и корисне садржаје примерене њима. Такође, идеја је да се ради на усавршавању запослених који раде са младима и младих ради обезбеђивања континуираног и квалитетног спровођења програма за младе кроз едукације на тему омладинског рада у институцијама за запослене.

Тип мере: Информативно-едукативна

Процена потребних финансијских средстава: 3.000.000,00

Могући извори финансирања: интерно и екстерно

Одговорност за спровођење (носилац мере): Координаторка Канцеларије за младе

Други учесници у спровођењу: организације цивилног друштва, кровни савези

Период спровођења: средњорочни (3-5 година)

Показатељи резултата	Јед. мере	Базна год.	Базна вредн.	Циљана год.	Циљана вредн.	Извор провере
----------------------	-----------	------------	--------------	-------------	---------------	---------------

Број омладинских радника и радница и лидера и лидерки	Број	2022.	4	2029.	10	НАПОР-ова база омладинских радника и радница
Број едукација и информативних кампања на тему омладинског рада за запослене у институцијама и младе	Број едукација	2022.	0	2029.	5	Годишњи извештај рада Савета за младе
Број младих укључених у програм омладинског рада	Број младих	2022.	0	2029.	30	Годишњи извештај рада Савета за младе

Приоритетни циљ 2.5. Унапређено функционисање система јавне управе у граду Зајечару

Начин пословања локалне самоуправе се није много променио у последњих 15 година. Мало је урађено на повећању ефикасности у пружању услуга, односно смањењу времена које је грађанима и грађанкама и привреди потребно да проведу у циљу остваривања својих грађанских права које су у оквиру надлежности локалне самоуправе. Процес повећања доступности електронске управе грађанима и грађанкама и привреди се одвија постепено, али доста споро. Узроци томе су: недовољно доступне и јасне информације о услугама, низак ниво свести службеника и службеница и грађана и грађанки о значају дигитализације и јачању поверења у електронске услуге у односу на традиционалне облике, стара опрема – рачунари са софтверима који не могу подржати коришћење функционалности е-управе.

Такође, иако постоји могућност увезивања рада различитих институција и формирања јединственог управног места, није се много одмакло у реализацији ове активности. Чак и размена података међу организационим јединицама локалне самоуправе није реализована, иако би она значила убрзање процедура унутар саме локалне администрације.

Компетентни запослени преоптерећени су задацима како из својих тако и из других области. Систем континуираног стручног усавршавања још увек није довољно развијен. Запослени се упућују на обуке на основу процене руководиоца или похађају обуке кад се за то укаже прилика. Најчешће се ради о бесплатним обукама које организује НАЈУ и СКГО у сарадњи са надлежним Министарством.

Реализацијом овог циља планирано је унапређење квалитета услуга градске управе према грађанима и грађанкама, укључујући унапређење међуинституционалне сарадње и размене података, чиме ће Градска управа града Зајечара подићи ниво поштовања начела добре управе. Дигитализацијом услуга и модернизацијом већ постојаће технологије обезбедиће се услови за даљи развој е-управе. Потребно је и увођење е-писарнице што ће омогућити ефикасност и економичност у обезбеђивању услуга.

Овај циљ ће се најпре реализовати куповином нове опреме која ће омогућити инсталацију свих неопходних сервиса и процедура ради повећања ефикасности у раду, као и омогућавања увезивања институција што ће учинити Градску управу доступнијом грађанима и грађанкама. Међуинституционална сарадња је од изузетне важности како би услуге које се пружају грађанима и грађанкама биле благовремене, ефикасне, без грешака и како би грађани и грађанке имали поверења у градску управу, установе и јавна предузећа.

Такође, реализацијом овог циља се очекује стручније, ефикасније и благовременије одговарање на захтеве грађана и грађанки, а едукацијом запослених која се планира у оквиру овог циља очекује се да се према грађанима и грађанкама поступа са уважавањем и пажњом.

Показатељ учинка	Јед. мере	Базна год.	Базна вредн.	Циљна год.	Циљна вред.	Извор провере
Степен задовољства грађана и грађанки и привреде пруженим услугама локалне самоуправе (Просечна оцена од 1 до 5)	Оцена од 1-5	2022.	Није мерено	2029.	4	Извештај анкете грађана
Број локалних институција које су умрежене ради пружања ефикаснијих услуга у односу на укупан број институција	%	2022.	0	2029.	5	Начелник ГУ

Допринос Циљевима одрживог развоја (ЦОР)

ЦОР 16: Постизање мирољубивих и инклузивних друштава и владавине права и изградња одговорних институција

Подциљ 16.6: Развити делотворне, одговорне и транспарентне институције на свим нивоима

Мера 2.5.1 Јачање међуинституционалне сарадње

Опис: Ова мера подразумева пре свега успостављање јединствених управних места која су неопходна у циљу рационализације поступака како за грађане и грађанке тако и за запослене због ограниченог броја службеника и службеница. Такође ова мера допринеће смањењу трошкова и грађанима и грађанкама и Управи у остваривању права грађана. Потребна средства за реализацију ове мере су намењена техничком опремању за потребе увођења јединствених сервиса.

Тип мере: Институционално-управљачко-организациона
Процена потребних финансијских средстава: 3.500.000,00 динара
Могући извори финансирања: интерно и екстерно
Одговорност за спровођење (носилац мере): Градска управа града Зајечара
Други учесници у спровођењу: Република Србија
Период спровођења: дугорочни (дуже од 5 година)

Показатељи резултата	Јед. мере	Базна год.	Базна вредн.	Циљана год.	Циљана вредн.	Извор провере
Јединствено управно место	Да/Не	2022.	Не	2029.	Да	Одлука о оснивању ЈУМ-а

Мера 2.5.2 Успостављање система размене података међу службама Градске управе

Опис: Успостављање система размене података међу службама Градске управе унапредиће ефикасност у раду као и благовременост у пружању услуга ка грађанима и грађанкама. Ова мере пре свега подразумева формално успостављање процедура за размену података између служби ГУ ради ефикаснијег пословања и пружања услуга грађанима и грађанкама и успостављање е-писарнице.

Потребна средства су намењена техничкој опремљености за потребе успостављања размене података међу службама Градске управе.

Тип мере: Институционално-управљачко-организациона
Процена потребних финансијских средстава: 3.500.000,00 динара
Могући извори финансирања: интерно и екстерно
Одговорност за спровођење (носилац мере): Саветодавно стручно тело за добро управљање
Други учесници у спровођењу:
Период спровођења: средњорочни (3-5 година)

Показатељи резултата	Јед. мере	Базна год.	Базна вредн.	Циљана год.	Циљана вредн.	Извор провере
Успостављен функционалан систем за размену података између служби Градске управе	Да/Не	2022.	Не	2029.	Да	Увид у систем

Мера 2.5.3 Подизање капацитета Градске управе за спровођење принципа добре управе

Опис: У оквиру ове мере планира се едукација запослених у области добре управе. Кроз спровођење обука и присуствовање едукацијама из области добре управе, унапредиће се сам рад Градске управе и унапредиће се знање запослених и њихово поступање са странкама. Запослени ће научити да према грађанима и грађанкама поступају са поштовањем, да на једнак начин поступају са странкама које су у сличним ситуацијама, да не

дискриминишу грађане и грађанке, без обзира на пол, расу, боју коже, националну припадност, религијско уверење, политичко опредељење, сексуално опредељење, припадност националним мањинама и сл, а сам рад управе учиниће се ефикаснијим и транспарентнијим.

Тип мере: информативно-едукативна

Процена потребних финансијских средстава: 3.000.000,00 динара

Могући извори финансирања: интерно и екстерно

Одговорност за спровођење (носилац мере): Градска управа града Зајечара; Саветодавно стручно тело за добро управљање

Други учесници у спровођењу: НАЈУ, СКГО

Период спровођења: средњорочни (3-5 година)

Показатељи резултата	Јед. мере	Базна год.	Базна вредн.	Циљана год.	Циљана вредн.	Извор провере
Број запослених који су прошли обуке	Број	2023.	1	2029.	150	Персонални досијеи
Број организованих обука за запослене на годишњем нивоу	Број	2022.	1	2029.	2	Ивештај Одсека за опште послове и послове управљања људским ресурсима

Развојни правац 3 - Урбани развој (урбанизам и просторно планирање, комуналне делатности, заштита животне средине, саобраћај и енергетика)

Приоритетни циљ 3.1: Унапређена саобраћајна и остала инфраструктура

Локална саобраћајна инфраструктура је један од основних предуслова квалитетног живота на одређеном подручју, односно важан фактор смањења миграције становништва у средине са бољом инфраструктуром (напуштање села). Подједнако је важна добра саобраћајна повезаност насељених места, као и стање путне инфраструктуре и коловозних застора, чиме би се повећала проточност саобраћаја, смањило задржавање возила које прати мања емисија издувних гасова, смањила трансмисија суспендованих честица нагомиланих у напрслинама и оштећеним деловима коловоза. Од виталне важности је смањење броја саобраћајних незгода, које се неретко дешавају услед неодговарајуће саобраћајне сигнализације или лошег стања путева.

Путну мрежу Града Зајечара чини 470,43 km путева (државних и локалних), од чега је 379,901 km путева (80,75%) са савременим коловозом. Учешће државних путева (51,6%) и локалних путева (48,4%) је приближно једнако. Укупна дужина локалних путева износи 227,673 km, при чему је 149,888 km са савременим коловозом (65,8%). Путна мрежа на периферним деловима града и у свим сеоским и приградским насељима је углавном у лошем стању. Велики удео транзита на главним градским улицама, недовољни попречни профили у којима нису посебно издвојене површине за безбедно одвијање по видовима саобраћаја и нарушен квалитет саобраћајних површина на периферији града и у свим сеоским насељима, као и неадекватна саобраћајна сигнализација, реална су слика стања путне инфраструктуре на територији Зајечара.

Реализација овог циља подразумева изградњу и репарацију коловозног застора на територији града и у сеоским насељима на најугроженијим локацијама и решавање проблема паркирања. Такође предвиђа регулисање саобраћајне сигнализације израдом пројекта, реализацијом и одржавањем. Изградњом Обилазнице Север, Обилазнице Југ и западне обилазнице око Зајечара, транзит са правца запад - исток - север потпуно би се изместио са градских улица. Реализација Обилазнице Север је у надлежности републичких органа и остварује се у оквиру Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора државног пута IБ реда Параћин - Зајечар - Неготин (рани јавни увид одржан октобра 2020. године).

Такође, реализацијом овог циља биће омогућен развој и обнављање остале инфраструктуре на територији града као што су објекти јавне намене.

Показатељи учинка (индикатори) који се односе на ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 3.1. са базним и циљним вредностима:

Показатељ учинка	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Удео	%	2022	10	2029	45	Записници о

реконструисаних локалних путева у односу на укупну дужину саобраћајница						примопредаји радова
% уређене јавне површине за паркиралишта у односу на укупну јавну површину	%	2022	20	2029	25	Евиденција ЈЛС
Број саобраћајних незгода	Број	2022	27	2029	Мање од 20	База МУП-а
Процент реконструисаних објеката јавне намене у односу на укупан број објеката	%	2022	5	2029	15	Евиденција ЈЛС

Допринос Циљевима одрживог развоја (ЦОР)

Циљ 11: Учинити градове и људска насеља инклузивним, безбедним, отпорним и одрживим

- **Подциљ 11.2** До краја 2030. омогућити приступ безбедним, јефтиним, приступачним и одрживим транспортним системима за све, унапређујући безбедност на путевима, пре свега проширивањем обима јавног превоза, уз обраћање посебне пажње на потребе оних који се налазе у рањивим ситуацијама, жена, деце, особа са инвалидитетом и старијих лица.

Мере за постизање приоритетног циља 3.1.

Мера 3.1.1. Изградња и репарација коловозног застора на територији града и у сеоским насељима

Опис: У оквиру ове мере радиће се на изградњи недостајућег и репарацији постојећег коловозног застора на територији Града Зајечара са фокусом на сеоске средине и приградска насеља. На градском подручју је у лошем стању коловозни застор на периферији града, тако да се приоритетно узимају у обзир радови на коловозима у периферним деловима града. Сеоске средине и приградска насеља углавном имају дотрајао и у веома лошем стању коловозни застор. Реконструкција у градском подручју се пре свега односи на улице Црвене Армије, Неготински пут, 23. Дивизије, али и друге саобраћајнице, према приоритетима. Ова мера подразумева и реконструкцију саобраћајница до објеката јавне намене.

Тип мере: обезбеђење добара и пружање услуга

Процена потребних финансијских средстава: око 385.000.000,00 динара

Могући извори финансирања: екстерно и интерно

Одговорност за спровођење (носилац мере): Локална самоуправа - Одељење за урбанизам, грађевинске и комунално стамбене послове

Други учесници у спровођењу: Јавно комунално предузеће, други извођачи у складу са законом, Одељење за обједињене јавне набавке и локални економски развој, Одељење за финансије

Период спровођења: дугорочни (преко 5 година)

Показатељи резултата	Јед. мере	Базна година	Базна вредност	Циљана година	Циљана вредност	Извор провере
% репарираних саобраћајница и локалних путева у односу на укупну дужину путне мреже која захтева санацију	%	2022	5	2029	16	Извештај Јавног комуналног предузећа
Дужина репарираних саобраћајница и локалних путева	km	2022	Није мерено	2029	50	Извештај Јавног комуналног предузећа

Мера 3.1.2. Регулисање паркинг простора у градском центру

Опис: Град ће радити приоритетно на успостављању екстра паркинг зоне у централном делу града са циљем измештања дугорочних паркирања из зона високе атракције. Такође, планира се изградња додатног паркинг простора на територији града Зајечара.

Тип мере: обезбеђење добара и пружање услуга

Процена потребних финансијских средстава: 100.000.000,00 динара

Могући извори финансирања: екстерно и интерно

Одговорност за спровођење (носилац мере): Локална самоуправа (Одељење за урбанизам, грађевинске и комунално стамбене послове)

Други учесници у спровођењу: Одељење за обједињене јавне набавке и локални економски развој, Одељење за финансије, Јавно комунално предузеће

Период спровођења: 3-5 година

Показатељи резултата	Јед. мере	Базна година	Базна вредност	Циљана година	Циљана вредност	Извор провере
Број обезбеђених паркинг места	Број	2022	900-1000	2029	1200-1300	Извештај Јавног комуналног предузећа

Мера 3.1.3. Регулисање саобраћајне сигнализације

Опис: У оквиру ове мере радиће се на изради Пројекта саобраћајне сигнализације за Град

Зајечар, а затим и на постављању саобраћајне сигнализације у складу са пројектом, као и на њеном одржавању. Ова документација ће ближе дефинисати активности које ће се у наредном периоду реализовати. Поред тога, радиће се на изради пројектних решења за зоне црних тачака на територији Града Зајечара (пример раскрснице на Изворском путу).

Тип мере: обезбеђење добара и пружање услуга

Процена потребних финансијских средстава: око 60.000.000,00 динара за постављање хоризонталне и вертикалне саобраћајне сигнализације и око 10.000.000,00-12.000.000,00 динара за израду Пројекта саобраћајне сигнализације за Град Зајечар

Могући извори финансирања: екстерно и интерно

Одговорност за спровођење (носилац мере): Одељење за урбанизам, грађевинске и комунално стамбене послове

Други учесници у спровођењу: Локална самоуправа (Одељење за обједињене јавне набавке и локални економски развој, Одељење за финансије, Јавно комунално предузеће)

Период спровођења: дугорочни (преко 5 година)

Показатељи резултата	Јед. мере	Базна година	Базна вредност	Циљана година	Циљана вредност	Извор провере
Израђен Пројекат саобраћајне сигнализације Града Зајечара	Број	2022	0	2029	1	База података локалне самоуправе/Ј КП-а
Број извршених активности на одржавању вертикалне саобраћајне сигнализације (годишње)	Број	2022	200	2029	250	Извештај Јавног комуналног предузећа
Површина обележене хоризонталне саобраћајне сигнализације (годишње)	m ²	2022	1500	2029	8000	Извештај Јавног комуналног предузећа

Мера 3.1.4. Изградња, реконструкција и санација објекта јавне намене

Опис: У оквиру ове мере планира се изградња и/или санација објекта јавне намене и других објекта које је локална самоуправа у обавези да изгради или приведе намени, у складу са законом. Такође, ова мера подразумева израду планске документације, урбанистичко техничке документације, решавање имовинско-правних односа, израду техничке документације и изградњу објекта за складиштење, прераду и уништавање споредних производа животињског порекла. Мера подразумева одређивање нове локације за сајамске активности (простор за сајамске активности, вашариште, сточна пијаца итд.) и у циљу реализације израду планске документације, решавање имовинско-правних односа, израду

техничке документације и извођење радова на изградњи. Ова мера се односи и на изградњу и реконструкцију објеката јавних намена у својини града (обданишта, објекти управа, библиотека, историјски архив, основне школе, домови колтуре и остало), што подразумева израду урбанистичко-техничке документације, решавање имовинско-правних односа, израду техничке документације и извођење радова.

Тип мере: обезбеђење добара и пружање услуга

Процена потребних финансијских средстава: 2.000.000.000,00 динара

Могући извори финансирања: доминантно екстерно и интерно

Одговорност за спровођење (носилац мере): Одељење за урбанизам, грађевинске и комунално стамбене послове

Други учесници у спровођењу: Јавна комунална предузећа, јавне установе, Република Србија, донаторски систем, Одељење за обједињене јавне набавке и локални економски развој, Одељење за финансије

Период спровођења: дугорочни (преко 5 година).

Показатељи резултата	Јед. мере	Базна година	Базна вредност	Циљана година	Циљана вредност	Извор провере
Број изграђених објеката јавне намене	Број	2023	0	2029	2	Употреб на дозвола
Број реконструисаних и санираних објеката јавне намене	Број	2023	/	2029	2	Употреб на дозвола

Приоритетни циљ 3.2: Успостављен одржив систем управљања отпадом

Организовано сакупљање комуналног отпада је успостављено у градском подручју (обухват је 93,73%, односно нису обухваћени делови града неприступачни за прилаз камиона аутосмеђара), док у сеоским подручјима обухват извожења комуналног отпада износи 69,5% активних домаћинстава (16 сеоских насеља од укупно 41 је покривено извожењем комуналног отпада). Из тих разлога евидентиран је велики број дивљих депонија (49 дивљих депонија са пресеком децембар 2022. године). Најчешће локације дивљих депонија су поред главних путева и поред водотокова и канала, неретко и у самим коритима река. У 2022. години у Зајечару је генерисано 18.100 t комуналног отпада. Средња дневна количина комуналног отпада је 1,12 kg/становнику/дан, што Зајечар сврстава у градове испод републичког просека (1,17 kg/становнику/дан) према количини генерисаног отпада.

Примарна селекција рециклабилног отпада није успостављена, осим за поједине врсте (стаклена амбалажа), за које су постављене посуде за сакупљање на јавним површинама у граду. Рециклабилан отпад који настаје обављањем делатности правних лица и предузетника сакупља се од стране оператера управљања отпадом са одговарајућом дозволом.

Сакупљање, транспорт и збрињавање комуналног отпада на територији Града Зајечара врши Јавно комунално - стамбено предузеће „Зајечар“, у оквиру Сектора „Чистоћа“ Зајечар. Сакупљени отпад се депонује на несанитарној депонији „Халово“, за коју је израђен, али није реализован Пројекат санације и ремедијације. На телу депоније се повремено јавља пожар услед продукције депонијског гаса, али је интензитет појавности пожара мали, а у питању су пожари мањег обима. Евидентан је негативан утицај на животну средину и здравље људи. У наредном периоду се планира израда новог Пројекта санације и ремедијације депоније „Халово“, на који је потребно прибавити сагласност Министарства заштите животне средине. Реализација пројекта одвијаће се по фазама, након изградње Регионалног центра управљања отпадом.

У складу са концептом изградње Регионалних центара за управљање комуналним отпадом, на територији Зајечара је предвиђена изградња Регионалног центра за градове Зајечар и Бор и општине Мајданпек, Неготин, Књажевац, Кладово и Бољевац. Регионални центар још увек није реализован. Град Зајечар је донео План детаљне регулације за изградњу Регионалне санитарне депоније „Халово 2“ („Службени лист града Зајечара“, бр. 15/12). Локација Регионалног центра предвиђена је на територији Зајечара, на локацији поред постојеће несанитарне депоније „Халово“. Обзиром да се Регионални центар планира за градове Зајечар и Бор и општине Мајданпек, Неготин, Књажевац, Кладово и Бољевац, ради се о међуопштинском пројекту.

Са становишта заштите животне средине, успостављање правилног управљања отпадом је од великог значаја за смањење загађења земљишта и подземних вода, површинских вода, биљног света, разношења отпада од стране животиња, птица и глодара, визуелног загађења, као и ваздуха било трансмисијом честица, ширењем непријатних мириса или загађења услед запаљивања на депонији. Ова мера подразумева измену Плана детаљне регулације, решавање имовинско-правних односа и реализацију Регионалног центра управљања отпадом.

Показатељи учинка (индикатори) који се односе на ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 3.2 са базним и циљним вредностима:

Показатељ учинка	Јед. мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Удео организованог извожења отпада из сеоских насеља	%	2022	69,5	2029	100	Извештај ЈКП/приватног партнера
Удео примарне селекција отпада у односу на укупну количину генерисаног отпада	%	2022	0	2029	30	Извештај ЈКП/приватног партнера
Удео чврстог отпада који се	%	2022	0	2029	34	Извештај управљача

рециклира, у односу на годишњу количину сакупљеног комуналног отпада						
--	--	--	--	--	--	--

Допринос Циљевима одрживог развоја (ЦОР)

Циљ 11: Учинити градове и људска насеља инклузивним, безбедним, отпорним и одрживим

Циљ 12: Обезбедити одрживе обрасце потрошње и производње

- **Подциљ 11.6.** До 2030. смањити негативан утицај градова на животну средину мерен по глави становника, са посебном пажњом на квалитет ваздуха и управљање отпадом на општинском и другим нивоима
- **Подциљ 12.5** До краја 2030. значајно смањити генерисање отпада тако што ће се спречавати или смањивати његово генерисање, односно тако што ће се отпад прерађивати и поново употребљавати.

Мере за постизање приоритетног циља 3.2.

Мера 3.2.1. Успостављање система управљања отпадом у складу са усвојеним плановима

Опис: Ова мера подразумева израду Локалног плана управљања отпадом у складу са Законом о управљању отпадом („Службени гласник РС“, бр.36/09, 88/10, 14/16 и 95/18-др.закон). Локални план управљања отпадом мора бити усклађен са Регионалним планом управљања отпадом који дефинише мере одрживог управљања отпадом на територији Зајечара.

Мера такође подразумева усвајање Пројекта јавно приватног партнерства, избор приватног партнера у складу са законом, решавање имовинско правних односа, израду техничке документације и изградњу Регионалног центра управљања отпадом.

Имајући у виду да се за територију Зајечара предвиђа систем две канте за сакупљање отпада у домаћинствима (једна за укупни рециклабилни отпад), потребно је да саставни део Регионалног центра за управљање отпадом буде Линија за секундарну сепарацију.

С обзиром на то да највећи проценат комуналног отпада (64,4%) представља биоразградиви отпад, њега је потребно смањивати у наредном периоду активностима као што су увођење контејнера за компостирање у домаћинствима. Потребно је дефинисати модел за финансијску подршку спровођења ове активности. Такође је потребно едукативно приступити у циљу афирмисања домаћинстава за овакав приступ поступања са органским отпадом.

Мера подразумева набавку и уградњу подземних контејнера комуналног отпада одговарајуће запремине (3m³ или друге), који поред смањења заузећа простора, имају улогу и смањења ресуспензије суспендованих честица које доводе до повећаног загађења ваздуха.

Тип мере: институционално-управљачко-организациона и пружање добара и услуга

Процена потребних финансијских средстава: око 1.000.000,00 динара за израду ЛПУО; око

11.000.000,00 динара за подземне контејнере; око 50.000.000,00 динара за канте за примарну сепарацију отпада; око 5.000.000,00 динара за контејнере за компостирање; око 3.540.000.000,00 динара за реализацију Регионалног центра управљања отпадом

Могући извори финансирања: доминантно екстерно и интерно

Одговорност за спровођење (носилац мере): Одељење за урбанизам, грађевинске и комунално стамбене послове

Други учесници у спровођењу: све чланице потписнице Споразума о заједничком управљању комуналним отпадом (Град Бор и Општине Мајданпек, Неготин, Књажевац, Кладово и Бољевац), Приватни партнер/Оператер изабран у складу са законом, Јавно комунално предузеће, донаторски систем, Одељење за обједињене јавне набавке и локални економски развој, Одељење за финансије

Период спровођења: краткорочни период (1-3 године) за израду Локалног плана управљања отпадом, дугорочни период (преко 5 година) са фазним приступом када је у питању изградња Регионалног центра управљања отпадом и увођење канти за рециклабилни отпад, у континуитету (1-7 година) за уградњу подземних контејнера комуналног отпада и постављање контејнера за компостирање.

Показатељи резултата	Јед. мере	Базна година	Базна вредност	Циљана година	Циљана вредност	Извор провере
Израђен и усвојен Локални план управљања отпадом	Да/Не	2022.	Не	2029.	Да	База података локалне самоуправе
Израђен Регионални центар управљања комуналним отпадом	Број	2022.	0	2029*	1 (најкасније до 2031. године)	Употребна дозвола
Број постављених подземних контејнера	Број	2022.	32	2029	50	База података ЈКП

* Реализација овог индикатора зависи од обезбеђених средстава из других извора финансирања и динамике спровођења активности потписника Споразума.

Мера 3.2.2. Успостављање организованог извожења комуналног отпада из сеоских насеља

Опис: Мера подразумева набавку и постављање посуда за сакупљање комуналног отпада у сеоским насељима која нису обухваћена организованим извожењем комуналног отпада. Мера представља наставак активности из претходног периода, обзиром да је 16 сеоских насеља потпуно или делимично покривено организованим извожењем комуналног отпада (Грљан, Грлиште, Велики Извор, Звездан, Лубница, Рготина, Гамзиградска Бања, Гамзиград, Вражогрнац, Салаш, Халово, Лесковац, Леновац, Горња Бела Река, Ласово, Вратарница). Циљ је повећање броја становника обухваћених системом сакупљања комуналног отпада постепено до 100% до 2026. године (у складу са Регионалним планом управљања отпадом).

Потребна инфраструктура за сакупљање отпада односи се на одговарајуће посуде и возила за сакупљање и транспорт отпада. Број потребних посуда за сакупљање отпада износи 13.399 посуда запремине 120l, односно по две канте за свако домаћинство уколико се усвоји варијанта примарне селекције рециклабилног отпада у једној канти. Број потребних камиона износи 16 (тренутно Јавно комунално предузеће располаже са 13 камиона од којих је 3 на граници рентабилности). Приликом дефинисања потреба за додатним возилима, узети су у обзир старост и капацитет постојећег возног парка Јавног комуналног предузећа. Приликом дефинисања потреба за посудама за сакупљање отпада, узети су у обзир број домаћинства, количина отпада која се генерише и учесталост сакупљања отпада.

Тип мере: обезбеђење добара и пружање услуга

Процена потребних финансијских средстава: око 60.000.000,00 динара за нова возила; око 67.000.000,00 динара (канте 120 l за сакупљање отпада у домаћинствима ~ 13.400 посуда)

Могући извори финансирања: доминантно екстерно и интерно

Одговорност за спровођење (носилац мере): Одељење за урбанизам, грађевинске и комунално стамбене послове

Други учесници у спровођењу: Јавно комунално предузеће, Приватни партнер/Оператер изабран у складу са законом, Одељење за обједињене јавне набавке и локални економски развој, Одељење за финансије

Период спровођења: средњорочни период (3-5 година) (за покривеност посудама за сакупљање отпада) и дугорочни период (преко 5 година) (за набавку нових возила)

Показатељи резултата	Јед. мере	Базна година	Базна вредност	Циљана година	Циљана вредност	Извор провере
Процент сеоских домаћинства у којима су подељене посуде за сакупљање отпада у односу на укупан број сеоских домаћинства*	%	2022	0	2026	100	Извештај ЈКП
Број возила за организовано извожење отпада (кумулативно)	Број	2022	13	2029	16	Извештај ЈКП

* У складу са Регионалним планом сакупљања отпада, предвиђа се реализација овог показатеља до 2026. године. Остварење показатеља у предвиђеном року ће зависити од расположивих финансијских средстава.

Мера 3.2.3. Успостављање примарне сепарације рециклабилног отпада

Опис: Мера подразумева успостављање сепарације рециклабилног отпада на месту настанка. У домаћинствима као и на јавним површинама испред зграда вишепородичног становања, потребно је поставити одговарајуће посуде: контејнере, канте, „звона“ за стаклену амбалажу итд.), као прве активности које треба предузети у том поступку. С тим у вези, потребно је обезбедити довољан број судова за разврставање различитих врста отпада. Комуникација са јавношћу и едукација грађана (првенствено деце) у погледу усмеравања на повећање степена примарне сепарације је од највећег значаја, након постављања судова за рециклабилни отпад.

Тип мере: обезбеђење добара и пружање услуга, информативно едукативна

Процена потребних финансијских средстава: око 8.000.000,00 (за контејнере за рециклабилни отпад); око 67.000.000,00 динара (канте 120 l за рециклабилни отпад); око 1.000.000,00 динара за едукативне активности

Могући извори финансирања: доминантно екстерно и интерно

Одговорност за спровођење (носилац мере): Одељење за урбанизам, грађевинске и комунално стамбене послове

Други учесници у спровођењу: Јавно комунално предузеће, Приватни партнер/Оператер изабран у складу са законом, Одељење за обједињене јавне набавке и локални економски развој, Одељење за финансије

Период спровођења: у континуитету (1 - 7 година)

Показатељи резултата	Јед. мере	Базна година	Базна вредност	Циљана година	Циљана вредност	Извор провере
Процент набављених рециклабилних посуда (контејнери и канте од 120 l) у односу на укупан број потребних посуда *	%	2022	0	2029	90	Извештај ЈКП/локалне самоуправе
Процент набављених рециклабилних контејнера на јавним површинама у односу на укупан број потребних контејнера *	%	2022	25	2029	95	Извештај ЈКП/локалне самоуправе
Број предузетих информативно-едукативних активности за становништво	Број	2022	0	2029	14	Штампани материјал, гостовање у ТВ емисијама, предавања и сл.

* У складу са Регионалним планом сакупљања отпада, предвиђа се реализација овог показатеља од 90% и 95% се предвиђа у току трајања Плана развоја. Остварење показатеља у предвиђеном року ће зависити од расположивих финансијских средстава.

Мера 3.2.4. Санација и рекултивација несанитарне депоније „Халово“						
<p>Опис: Пројекат санације и рекултивације постојеће депоније Халово у Зајечару израђен је октобра 2019. године, на који је издата сагласност од стране Министарства заштите животне средине. Санација депоније није спроведена у предвиђеном року из разлога што није дошло до реализације Регионалног центра управљања отпадом „Халово 2“, тако да је потребна израда новог Пројекта санације и рекултивације постојеће депоније Халово.</p> <p>Реализација ове мере подразумева израду новог Пројекта санације и рекултивације несанитарне депоније Халово на који Министарство надлежно за послове заштите животне средине издаје сагласност, као и реализацију пројекта. Реализација пројекта се планира у року од 3 године од отварања Регионалног центра за управљање комуналним отпадом „Халово 2“. Разлог томе је непостојање друге локације на којој ће се одлагати отпад до реализације Регионалног центра управљања отпадом. Депонија се налази на удаљености од око 11 km од центра града и на самој обали је реке Тимок.</p>						
<p>Тип мере: обезбеђење добара и пружање услуга</p> <p>Процена потребних финансијских средстава: око 5.000.000,00 динара за израду Пројекта санације и рекултивације постојеће депоније Халово; око 150.000.000,00 динара за реализацију пројекта санације (прва + друга фаза)</p> <p>Могући извори финансирања: екстерно и интерно</p> <p>Одговорност за спровођење (носилац мере): Одељење за урбанизам, грађевинске и комунално стамбене послове</p> <p>Други учесници у спровођењу: Јавно комунално предузеће, Република Србија, Одељење за обједињене јавне набавке и локални економски развој, Одељење за финансије</p> <p>Период спровођења: дугорочни (преко 5 година)</p>						
Показатељи резултата	Јед. мере	Базна година	Базна вредност	Циљана година	Циљана вредност	Извор провере
Израђен пројекат санације	Да/не	2022	Не	2029	Да	Пројекат на који је Министарство издало сагласност
Санитарна и рекултивисана несанитарна депонија Халово	Да/не	2022	Не	2029	Да	Окончана ситуација

Мера 3.2.5. Уклањање дивљих депонија						
<p>Опис: На подручју Зајечара регистровано је 49 дивљих депонија које се углавном налазе на подручју сеоских насеља, најчешће на обалама река и прилазним путевима. Мера подразумева постепено уклањање дивљих депонија према приоритетима. Ова мера прати повећање степена организованог извожења комуналног отпада из сеоских насеља, када се</p>						

очекује смањење дивљих депонија.						
Тип мере: обезбеђење добара и пружање услуга Процена потребних финансијских средстава: око 20.000.000,00 динара Могући извори финансирања: екстерно и интерно Одговорност за спровођење (носилац мере): Одељење за урбанизам, грађевинске и комунално стамбене послове Други учесници у спровођењу: Јавно комунално предузеће, Република Србија, Одељење за обједињене јавне набавке и локални економски развој, Одељење за комуналну милицију и инспекцијске послове, Одељење за финансије Период спровођења: дугорочни (преко 5 година)						
Показатељи резултата	Јед. мере	Базна година	Базна вредност	Циљана година	Циљана вредност	Извор провере
Број дивљих депонија	Број	2022	49	2029	10	База података Агенције/града и Извештај комуналне инспекције

Приоритетни циљ 3.3. Успостављено одрживо управљање отпадним водама

Јавни систем одвођења атмосферских и санитарно фекалних отпадних вода постоји за град Зајечар, при чему процентуална покривеност територије града Зајечара канализационом инфраструктуром износи око 90%, док покривеност целокупне територије Града Зајечара износи 59,2%, што је испод просека за градове у Србији. Ниједно од 41 сеоског насеља, као ни бањско насеље (Гамзиградска Бања), није обухваћено системом одвођења отпадних вода. У Зајечару је заступљен мешовити систем канализације, тако што је око две трећине површине обухваћене Генералним планом покривено општим системом канализације, док ће преостали део, углавном периферних насеља, бити изграђен по сепарационом систему. Постојећи систем одвођења атмосферских и санитарно фекалних отпадних вода града Зајечара је општи и чине га следећи објекти: колектори укупне дужине око 20 – 25 km и канализациона мрежа укупне дужине око 75 – 80 km. Како би се решио овај проблем неопходно је радити на изради урбанистичко-техничке документације, решавању имовинско-правних односа, изради техничке документације и извођењу радова на изградњи фекалне канализације, како у граду тако и у сеоским насељима.

Постројење за пречишћавање отпадних вода у Зајечару не постоји. Један број градских домаћинстава и сеоска домаћинства, која немају приступ канализацији, отпадну воду испуштају у септичке јаме. Санитарно фекалну канализациону мрежу чине колектори који су делом зидани, колектори од азбестно цементних, ПВЦ, полиетиленских (ПЕ) и полипропиленских (ПП) цеви пречника од \varnothing 300 mm до \varnothing 1100 mm, као и канализациона мрежа изграђена од азбестно цементних, ПВЦ, полиетиленских (ПЕ) и полипропиленских (ПП) цеви, пречника од \varnothing 150 mm до \varnothing 300 mm. Све санитарно фекалне и атмосферске отпадне воде на територији Зајечара се испуштају у реципијент - реку Тимок без

пречишћавања, изузев појединих индустријских погона који поседују уређаје за пречишћавање отпадних вода (Пивара Зајечар, Пољопривредно добро „Зајечар“). Количина испуштених отпадних вода на годишњем нивоу је, према подацима из 2022. године, износила 3.158.070 m³. Град Зајечар је усвојио План детаљне регулације постројења за пречишћавање отпадних вода на територији Града Зајечара („Службени лист града Зајечара“, бр.55/21). Град Зајечар је аплицирао за учешће у пројекту „Чиста Србија“ и у току је израда пројектне документације за ЦППОВ (40.000 ЕС), као и за недостајућу канализациону инфраструктуру за сеоска насеља Грљан, Звездан, Велики Извор и град Зајечар.

Још један велики проблем за град Зајечар представља недостатак Генералног пројекта за прикупљање, одвођење и пречишћавање атмосферских отпадних вода са територије града Зајечара и овим Планом је предвиђена његова израда.

Израдом пројекта реконструкције градских саобраћајница, планира се и пројектује и одвођење атмосферских и санитарних отпадних вода.

Са становишта заштите животне средине, реализацијом овог циља дошло би до смањења загађења земљишта, подземних и површинских вода услед великог броја септичких јама, загађења површинских вода – нарочито реке Тимок, елиминације непријатних мириса нарочито у летњем периоду ниског водостаја и негативног утицаја на живи свет у водотоковима. Реализација циља подразумева проверу учинка путем мониторинга, како отпадних, тако и површинских вода реципијената (реке Црни Тимок и Тимок) у које се ове воде уливају.

Показатељи учинка (индикатори) који се односе на ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 3.3 са базним и циљним вредностима:

Показатељ учинка	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Удео домаћинства прикључених на канализациону мрежу у граду	%	2022	90	2029	95	База података Јавног комуналног предузећа
Удео домаћинства прикључених на канализациону мрежу на сеоском подручју	%	2022	0	2029	30-35	База података Јавног комуналног предузећа
Удео отпадних вода које се пречишћавају	%	2022	0	2029	95-100	База података Јавног комуналног предузећа

Исправност површинских вода Црног, Белог и Великог Тимока	Класа еколошког статуса	2022	III	2029	II	Извештај о квалитету површинских вода
---	-------------------------	------	-----	------	----	---------------------------------------

Допринос Циљевима одрживог развоја (ЦОР)

Циљ 6: Успоставити санитарне услове и приступ пијаћој води за све

- **Подциљ 6.3:** До краја 2030 унапредити квалитет воде смањењем загађења, елиминисати расипање и на најмању могућу меру свести испуштање опасних хемикалија и материјала, преполовити удео непрочишћених вода и значајно повећати рециклирање и безбедну поновну употребу на глобалном нивоу

Мере за постизање приоритетног циља 3.3

Мера 3.3.1. Унапређење система прикупљања, одвођења и пречишћавања санитарно фекалних отпадних вода

Опис: У оквиру ове мере се планира изградња недостајуће секундарне мреже канализације по сепарационом систему у градским улицама у којима није још увек изграђена. То значи да се овим планом предвиђа да сви садашњи и новоизграђени објекти имају могућност да се прикључе на јединствени канализациони систем Зајечара. На будући канализациони систем прикључиће се и отпадне воде из приградских насеља Грљан, Звездан и Велики Извор, чиме би се значајно подигао ниво животног стандарда и омогућило боље функционисање комуналних делатности. Фекалне воде из градског и наведених приградских насеља планирано је да се пречишћавају у Постројењу за пречишћавање отпадних вода (ППОВ) у граду Зајечару.

Ова мера обухвата и приоритете везане за реконструкцију, санацију или изградњу објеката који су део канализационог система. Мера подразумева такође изградњу Постројења за пречишћавање отпадних вода Гамзиградске Бање за 6000 ES, са главним колектором дужине 1314 m и дужином канализационе мреже од 6.550 m.

Након изградње водоводних система у појединим сеоским насељима, потребно је изградити и канализациону мрежу која би покрила ова насеља и планирати изградњу већег броја постројења за пречишћавање отпадних вода мањег капацитета.

Тип мере: обезбеђење добара и пружање услуга

Процена потребних финансијских средстава: око 8.000.000,00 динара по основу изградње недостајућих електроенергетских објеката и по основу пружања услуга за прикључење на дистрибутивни систем електричне енергије (за реализацију ППОВ); око 1.920.000.000,00 динара за изградњу недостајуће канализационе инфраструктуре (~76.000 m); око 1.500.000.000,00 дин. за изградњу ЦППОВ у Зајечару и око 17.000.000,00 дин. за изградњу ППОВ у Гамзиградској Бањи; око 270.000.000,00 дин. за изградњу ~7500 нових прикључака на канализациону мрежу

Могући извори финансирања: доминантно екстерно и интерно

Одговорност за спровођење (носилац мере): Јавно комунално предузеће

Други учесници у спровођењу: Локална самоуправа, Република Србија, донаторски систем

Период спровођења: дугорочни (преко 5 година)						
Показатељи резултата	Јед. мере	Базна година	Базна вредност	Циљана година	Циљана вредност	Извор провере
Дужина изграђене канализационе мреже	km	2022	105 – 110	2029	170	База података Јавног комуналног предузећа
Дужина реконструисане канализационе мреже	km	2022	0	2029	3 - 5	База података Јавног комуналног предузећа
Број изграђених постројења за пречишћавање отпадних вода	Број	2022	0	2029	2	Употребна дозвола/анализе отпадних вода на излазу из постројења

Мера 3.3.2. Унапређење система прикупљања, одвођења и пречишћавања атмосферских отпадних вода

Опис: Ова мера подразумева израду Генералног пројекта сакупљања, одвођења и пречишћавања атмосферских отпадних вода, чиме ће се створити услови за реализацију активности изградње атмосферске канализације и одвојено прикупљање и одвођење атмосферских од санитарно фекалних отпадних вода. Такође подразумева израду техничке документације, израду и измену планских докумената (по потреби), решавање имовинско-правних односа и извођење радова на изградњи атмосферске канализације, канала и јаруга.

На територији Зајечара, у постојећој констелацији, одвођење атмосферских отпадних вода се највећим делом спроводи преко колектора санитарно-фекалних отпадних вода (комбиновани систем) и градских јаруга и то:

1. Централне градске јаруге, укупне дужине око 3.100 m,
2. Јаруге „Фрушкогорска – Црвена Армија“, укупне дужине око 950 m,
3. Јаруге „Шљиварски пут“, укупне дужине око 1.300 m,
4. Јаруге „Котлујевац – Сокобањска“, укупне дужине око 1.200 m,
5. Јаруге „Подлив“, укупне дужине око 1.000 m и
6. Јаруге „Краљевица“, укупне дужине око 2.450 m.

Укупна дужина јаруга износи око 10 km. У дужини од 7,5 km, јаруге нису уређене у смислу облагања тврдим материјалом. Мера се односи на уређење и привођење намени градских јаруга као отворених канала за одвођење атмосферских отпадних вода. У том циљу потребно је урадити хидролошко хидрауличку анализу и на основу ње одредити габарите и начин облагања канала.

Тип мере: обезбеђење добара и пружање услуга

Процена потребних финансијских средстава: око 190.000.000,00 динара за атмосферску канализацију; 10.000.000,00 - 12.000.000,00 динара за израду Генералног пројекта сакупљања, одвођења и пречишћавања атмосферских отпадних вода; око 38.000.000,00 динара за

уређење јаруга (армирано бетонски радови/камена обалоутврда) Могући извори финансирања: доминантно екстерно и интерно Одговорност за спровођење (носилац мере): Јавно комунално предузеће Други учесници у спровођењу: Локална самоуправа, Република Србија Период спровођења: краткорочни период (1-3 године) за израду Пројекта и дугорочни (преко 5 година) за реализацију пројекта одвођења атмосферских отпадних вода.						
Показатељи резултата	Јед. мере	Базна година	Базна вредност	Циљана година	Циљана вредност	Извор провере
Израђен Генерални пројекат сакупљања, одвођења и пречишћавања атмосферских отпадних вода	Да/Не	2022	Не	2029	Да	База података ЈКП/локалне самоуправе
Дужина уређених јаруга (обложено тврдим материјалом)	m	2022	Око 2.500	2029	Око 7.500	База података Јавног комуналног предузећа
Дужина атмосферске канализације	km	2022	2-2,5	2029	6-6,5	База података Јавног комуналног предузећа

Приоритетни циљ 3.4. Унапређен квалитет ваздуха

Квалитет ваздуха на територији Зајечара прати се дуги низ година (преко 30 година). Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар у континуитету је пратио концентрације загађујућих материја у ваздуху на територији града, и то: до 2016. године на два мерна места праћене су концентрације чађи, сумпор диоксида, азот диоксида, укупних таложних материја (у оквиру којих су праћени тешки метали олово, цинк и кадмијум) и укупних суспендованих честица и од 2017. године до 2022. године на једном мерном месту праћене су концентрације чађи, сумпор диоксида и азот диоксида. Током 2009. године, Агенција за заштиту животне средине Републике Србије је у сарадњи са Градом Зајечаром, у оквиру успостављања државне мреже за аутоматски мониторинг квалитета ваздуха у Србији, поставила станицу за аутоматско мерење квалитета ваздуха уже градске зоне, на локацији између улице Крфске и Пана Ђукића (ужи градски центар). Аутоматска станица за мерење квалитета ваздуха - АМСКВ у реалном времену, поред метеоролошких параметара, детектује SO₂, NO₂ и CO. Почев од 2019. године, на локацији поред аутоматске станице за мониторинг квалитета ваздуха, Агенција за заштиту животне средине је у сарадњи са Градом Зајечаром поставила уређај за мерење фракције

суспендованих честица PM_{10} .

Према Уредби о утврђивању Листе категорија квалитета ваздуха по зонама и агломерацијама на територији Републике Србије за 2021. годину („Службени гласник РС“, бр.144/22), територија града Зајечара је сврстана у трећу категорију квалитета ваздуха због прекорачења граничне вредности за суспендоване честице PM_{10} . Трећа категорија је прекомерно загађен ваздух где су прекорачене граничне вредности за једну или више загађујућих материја. На основу тога, приступило се изради Плана квалитета ваздуха на територији Града Зајечара која је у току.

Главне изворе загађивања ваздуха у комуналној средини Зајечара чине продукти сагоревања фосилних горива (угаљ, дрва, нафта) из градских котларница и индивидуалних ложишта у зимском периоду ложења, емитери индустријских постројења, издувни гасови аутомобила, недовољна комунална хигијена (прање улица, редовно извожење смећа, прање контејнера), док су у ширем контексту извори загађивања ваздуха несанитарна депонија и дивље депоније као последица неадекватног одлагање отпада на целој територији Зајечара. Томе доприносе низак степен прикључености на топлификациону мрежу, низак степен енергетске ефикасности, недовољно зелених површина (парковског, заштитног и зеленила уз водоток) као и непостојање Катастра зелених површина.

Град Зајечар има веома неповољан географски положај јер се налази у котлини. Услед географских карактеристика (позиција котлине, температурне инверзије, неповољни метеоролошки параметри и ружа ветрова), током зимског периода ложења изложен је прекомерном загађењу пореклом од продуката сагоревања, претежно чврстог горива (дрва и угаљ) из великог броја индивидуалних ложишта и котларница.

Погоршању квалитета ваздуха у зимском периоду значајно доприносе и четири котларнице на мазут Јавног комуналног предузећа. Скупштина града Зајечара је донела Одлуку о покретању поступка јавно - приватног партнерства без елемената концесије за вршење услуга преласка градске топлане на биомасу у граду Зајечару, са изградњом нове топлане („Службени лист града Зајечара“, бр.70/20), као и Одлуку о усвајању предлога пројекта јавно-приватног партнерства без елемената концесије за поверавање комуналне делатности производње топлотне енергије на територији града Зајечара („Службени лист града Зајечара“, бр.32/22).

Такође, с обзиром на то да се целокупни транзитни саобраћај одвија кроз град и имајући у виду да није реализована заобилазна саобраћајница, допринос загађењу ваздуха представљају и превозна средства, како индивидуална тако и средства јавног превоза. Просечна старост возила на територији Града Зајечара је износила 20,6 година у 2019. години, чиме се сврстава у други по реду градова са најстаријом просечном старошћу возила. Број регистрованих путничких аутомобила такође је растао. Овај податак указује на неповољно стање када је у питању утицај продуката сагоревања из саобраћајних возила на квалитет ваздуха.

Планом квалитета ваздуха утврдиће се утицај загађења ваздуха на животну средину, ризик по здравље људи и биће дефинисани циљеви и мере заштите ради обезбеђивања предуслова за здрав живот становништва.

Реализација овог циља подразумева повећање броја мерних места за мониторинг квалитета ваздуха у реалном времену или лабораторијски, свих параметара прописаних Уредбом о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха („Службени гласник

РС“, бр.11/10, 75/10 и 63/13).

Реализација овог циља подразумева едукацију у смислу упућивања становништва о штетном утицају грејања домаћинстава чврстим горивима (нарочито угљем), промовисања коришћења ефикаснијих пећи, исправних начина ложења, адекватног одржавања димњака. Начин складиштења огревног дрвета и период године када се огревно дрво набавља како би се постигао степен влаге са највећом ефикасношћу приликом сагоревања је од великог значаја за смањење загађења ваздуха. Појава спаљивања пластике, гума, рабљеног уља у циљу потпаљивања ватре у котловима није ретка појава. Потребно је нарочито подизати свест становништва о изузетној канцерогености емитованих органских материја у таквим случајевима. Посебну пажњу је потребно усмерити на едукацију деце као највећег потенцијала за правилно и одрживо понашање у питањима заштите ваздуха од загађења.

Од великог значаја ће бити и унапређење енергетске ефикасности како јавних тако и приватних објеката, као и поспешивање коришћења обновљивих извора енергије и унапређење зеленила.

У обухвату градског подручја налази се око 25 ha јавних зелених површина. Укључујући и парк шуму „Краљевица“, укупна површина градског подручја под зеленилом износи око 8,6%. Одлуком о условима заштите, начину подизања, одржавања и обнове нарушених јавних зелених површина („Службени лист града Зајечара“, бр.32/22) је прописана обавеза инвеститора који врши изградњу на територији Зајечара, да засади саднице дрвећа као допринос озелењавању града, на локацијама које су предвиђене за озелењавање и пошумљавање и у сарадњи са Јавним комуналним предузећем надлежним за зеленило. Унапређење зеленила као значајан фактор унапређења квалитета ваздуха подразумева пошумљавање и унапређивање стања Парк шуме „Краљевица“, израду Катастра јавних зелених површина и одржавања и успостављање јавних зелених површина у граду, пре свега на трговима, уз водотокове и као заштитно зеленило.

Показатељи учинка (индикатори) који се односе на ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 3.4 са базним и циљним вредностима:

Показатељ учинка	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Број дана > 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ за суспендоване честице PM_{10}	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	2022	140	2029	70	Извештај Агенције /града
Процент домаћинстава прикључених на топловодну мрежу у односу на укупан број	%	2022	21,5	2029	23,5	База података ЈКП

домаћинства						
Укупан проценат смањења утрошка енергије у јавним објектима пре и након реконструкције објеката	%	2022	5	2029	25	Евиденција ЈЛС

Допринос Циљевима одрживог развоја (ЦОР)

Циљ 7: Осигурати приступ доступној, поузданој, одрживој и модерној енергији за све

- **Потциљ 7.3:** До 2030. удвостручити глобалну стопу побољшања енергетске ефикасности.

Циљ 11: Учинити градове и људска насеља инклузивним, безбедним, отпорним и одрживим.

- **Подциљ 11.6:** До 2030. смањити негативан утицај градова на животну средину мерен по глави становника, са посебном пажњом на квалитет ваздуха и управљање отпадом на општинском и другим нивоима.
- **Подциљ 11.7:** До 2030. омогућити универзални приступ безбедним, инклузивним и приступачним зеленим и јавним површинама, посебно за жене и децу, старија лица и особе са инвалидитетом.
- **Циљ 12:** Обезбедити одрживе обрасце потрошње и производње
- **Подциљ 12.ц:** Рационализовати неефикасне субвенције за фосилна горива којима се подстиче расипна потрошња отклањањем тржишних деформација, у складу са националним околностима, између осталог и кроз реструктурирање система опорезивања и фазно укидање штетних субвенција тамо где оне постоје како би дошао до изражаја њихов утицај на животну средину, узимајући у обзир у потпуности специфичне потребе и услове земаља у развоју и свдећи на најмању меру могуће негативне утицаје на њихов развој на начин који штити сиромашне и погођене заједнице.

Мере за постизање приоритетног циља 3.4

Мера 3.4.1. Унапређење система топлификације на територији града

Опис: Све четири котларнице Јавног комуналног предузећа користе мазут као гориво. Емитери градских котларница такође доприносе укупном загађењу ваздуха у комуналној средини Зајечара, иако појединачна мерења не показују прекорачења дозвољених граничних вредности за прописане параметре. Скупштина града Зајечара је донела Одлуку о покретању поступка јавно - приватног партнерства без елемената концесије за вршење услуга преласка

градске топлане на биомасу у граду Зајечару, са изградњом нове топлане ("Службени лист града Зајечара", бр.70/20), као и Одлуку о усвајању предлога пројекта јавно-приватног партнерства без елемената концесије за поверавање комуналне делатности производње топлотне енергије на територији града Зајечара („Службени лист града Зајечара“, бр.32/22).

Реализација ове мере подразумева изградњу једне нове котларнице инсталисане снаге 18 MW, која ће замењивати три постојеће котларнице („Пивара“, „Плажа“ и „Краљевица“) које користе мазут као енергент. Предвиђени су котлови на дрвну биомасу и катао на компримовани природни гас. Такође је предвиђена реконструкција и доградња постојеће котларнице „Кључ“ са једним котлом на дрвну биомасу и једним котлом на компримовани природни гас.

Ефекат ове мере је замена мазута еколошки прихватљивијим енергентом - дрвном биомасом и ЦНГ-ом, као и смањење броја емитера у градском језгру и свођење на један контролисани емитер.

Системом даљинског грејања, топлотном енергијом се снабдева око 2.890 домаћинстава и 145 објеката категорије установа и институција у ужем градском подручју (21,5%). Постоје индивидуална ложишта која имају техничке могућности за прикључивање на даљински систем грејања, али су у претходном периоду прешли на грејање из сопствене котларнице. Прикључивање ових објеката на топловодну мрежу и проширење постојеће топловодне мреже, резултирало би повећањем броја домаћинстава која се снабдевају топлотном енергијом произведеном у оквиру већих постројења која контролишу своје емисије, чиме би се смањио број корисника индивидуалних ложишта. Због наведених разлога у оквиру ове мере се предвиђа и проширење топловодне мреже. Ако није могуће гашење котларница због снабдевања потрошача топлотном енергијом, неопходно их је реконструисати како би се користили еколошки прихватљивији енергенти.

Тип мере: обезбеђење добара и пружање услуга

Процена потребних финансијских средстава: око 1.200.000.000,00 динара за изградњу/реконструкцију котларница; око 70.000.000,00 динара за проширење топловодне мреже; око 180.000,00 динара по кориснику за прикључивање на даљински систем грејања (прикључни вреловод са топлотном подстанцом)

Могући извори финансирања: доминантно екстерно и интерно

Одговорност за спровођење (носилац мере): Локална самоуправа (Јавно приватно партнерство)

Други учесници у спровођењу: Јавно комунално предузеће, Република Србија, корисници мреже

Период спровођења: краткорочни период (1 - 3 године) за изградњу/ реконструкцију котларнице и дугорочно (преко 5 година) у континуитету за изградњу и прикључивање на даљински систем грејања

Показатељи резултата	Јед. мере	Базна година	Базна вредност	Циљана година	Циљана вредност	Извор провере
Број изграђених топлана на дрвну биомасу и ЦНГ	Број	2022	0	2029	1	Употребна дозвола
Број реконструисаних топлана за	Број	2022	0	2029	1	Употребна дозвола

прелазак на дрвну биомасу и ЦНГ						
Дужина изграђене топлификационе мреже	km	2022	20,988	2029	23	База података Јавног комуналног предузећа

Мера 3.4.2. Унапређење енергетске ефикасности јавних и приватних објеката

Опис: Одређен број јавних установа и велики број домаћинстава који немају техничке предуслове за повезивање на систем даљинског грејања користе кућна ложишта за загревање стамбених јединица (78,5%). Ови емитери у највећој мери доприносе повећаним емисијама загађујућих материја у ваздух. Велики број породичних кућа претежно користи старе неефикасне котлове на угаљ и дрво. Ова мера подразумева спровођење активности субвенционисања за замену котлова ефикаснијим котловима, прелазак са фосилних горива на горива са мањим степеном емисије загађујућих материја, увођење димњака са стандардом у домаћинствима, чишћење димних одводних канала (димњака) и др. Град Зајечар је током 2022/2023. године отпочео са суфинансирањем реализације појединих мера, у сарадњи са министарством надлежним за енергетику.

Спровођење мере постављања термоизолационих фасада зграда и замене столарије у циљу повећања енергетске ефикасности објеката индивидуалног и колективног становања и јавних установа, односи се како на старе тако и на објекте у изградњи.

Такође подразумева промовисање енергетске ефикасности у јавним установама и домаћинствима, енергетске сертификације зграда и замену/одржавање светиљки јавне расвете енергетски ефикасним сијалицама.

Мера подразумева едукацију становништва о значају енергетске ефикасности и уштеде енергије у циљу заштите ваздуха и одрживости природних ресурса. Овом мером би се значајно побољшао квалитет ваздуха с обзиром на чињеницу да је мали проценат домаћинстава повезан на даљински систем грејања.

Тип мере: подстицајна и информативно-едукативна

Процена потребних финансијских средстава: око 10.000.000,00 динара за реконструкцију котларница (котао на пелет); око 100.000.000,00 динара за изолацију зграда и замену столарије (прозора и врата) и око 550.000.000,00 динара за унапређење енергетске ефикасности у систему јавне расвете

Могући извори финансирања: доминантно екстерно и интерно

Одговорност за спровођење (носилац мере): Одељење за урбанизам, грађевинске и комунално стамбене послове (за део јавних објеката) и Комисија за реализацију мера енергетске санације (за приватне објекте)

Други учесници у спровођењу: Република Србија, корисници субвенција

Период спровођења: дугорочно (преко 5 година)

Показатељи резултата	Јед. мере	Базна година	Базна вредност	Циљана година	Циљана вредност	Извор провере
Број санираних јавних објеката	Број	2022	5	2029	12	Записници о примопредај и објеката

Број санираних приватних објеката	Број	2022	0	2029	300	Уговори са грађанима
Број интервенција на одржавању јавног осветљења на годишњем нивоу	Број	2022	200	2029	130	Квартални извештај

Мера 3.4.3. Унапређење коришћења обновљивих извора енергије јавних и приватних објеката

Опис: Мера представља стварање услова за коришћење обновљивих извора енергије уместо традиционалних енергената (фосилних горива), постављањем соларних панела на крововима објеката јавних установа и приватних кућа, као и коришћење геотермалне енергије. Током 2022/2023. године, Град Зајечар је започео са реализацијом пројекта суфинансирања мера набавке и уградње соларних колектора у инсталацију за централну припрему потрошне топле воде, као и набавку и уградњу соларних панела и пратеће инсталације за породичне куће за производњу електричне енергије за сопствене потребе, односно коришћења геотермалне енергије, у сарадњи са министарством надлежним за енергетику. Ефекат ове мере је смањење коришћења традиционалних енергената (фосилних горива), директно за грејање простора и индиректно смањењем потрошње електричне енергије из необновљивих извора. Потребно је наставити са реализацијом ове мере.

Ефекат ове мере је смањење коришћења енергената у свим периодима године. Ова мера подразумева коришћење геотермалне енергије на начин да се не угрозе природни ресурси и искључује коришћење подземних вода артеске издани Зајечарског неогеног басена. Скупштина града Зајечара донела је Одлуку о заштити артеских и субартеских чесама на територији града Зајечара („Службени гласник РС“, бр.47/15, 7/17, 20/18, 66/20 и 40/21), којом се артеске и субартеске подземне воде (јавне чесме) третирају као алтернативни извор водоснабдевања грађана. Из тих разлога, ова мера се односи искључиво на коришћење енергије земље и алувијалних подземних вода и није дозвољено коришћење артеских вода за наведене намене.

Тип мере: подстицајна и информативно-едукативна

Процена потребних финансијских средстава: око 15.000.000,00 динара за постављање соларних панела и око 15.000.000,00 динара за коришћење геотермалне енергије

Могући извори финансирања: доминантно екстерно и интерно

Одговорност за спровођење (носилац мере): Одељење за урбанизам, грађевинске и комунално стамбене послове (за део јавних објеката) и Комисија за реализацију мера енергетске санације (за приватне објекте)

Други учесници у спровођењу: Република Србија и корисници субвенција

Период спровођења: дугорочно (преко 5 година)

Показатељи резултата	Јед. мере	Базна година	Базна вредност	Циљана година	Циљана вредност	Извор провере
Број потписаних	Број	2022	0	2029	20	Уговори

уговора са приватним домаћинствима у циљу омасовљења коришћења обновљивих извора енергије						
Број јавних објеката са коришћењем обновљивих извора енергије	Број	2022	0	2029	5	Уговори

Мера 3.4.4. Одржавање и унапређење јавних зелених површина у граду

Опис: Ова мера подразумева успостављање евиденције зелених површина и дрвореда са одговарајућим подацима у циљу унапређења квалитета зеленила у погледу врста и стања, као и евиденције површина које се могу додатно унапредити, нарочито у самом градском језгру. Такође подразумева дефинисање мера заштите, очувања, уређења, унапређења, праћење стања постојећих јавних зелених површина. и одржавање припадајућих објеката систему јавних зелених површина (дечија игралишта, терени, жардињере, фонтане, јавне чесме, парковски инвентар и инсталације и сл.).

Локације јавних зелених површина дефинисане су кроз просторно планску документацију, углавном као постојеће које је потребно одржавати и унапређивати, али и развојно, кроз обнављање дрвореда и формирање нових зелених површина. Ова мера подразумева успостављање парковског, заштитног и зеленила уз водотокове.

Потребно је већу пажњу усмерити на успостављање дрвенстих садница које имају највећи утицај на смањење загађења ваздуха од свих категорија зеленила. У том циљу, од велике важности је едукација и подстицај грађанства за сађење дрвенстих садница.

Тип мере: институционално-управљачко-организациона, обезбеђење добара и пружање услуга и информативно-едукативна

Процена потребних финансијских средстава: око 7.000.000,00 динара за пошумљавање и одржавање Парк шуме „Краљевица“, око 3-5.000.000,00 динара за израду катастра јавних зелених површина на територији града и око 385.000.000,00 динара за одржавање и унапређење јавних зелених површина у граду

Могући извори финансирања: екстерно и интерно

Одговорност за спровођење (носилац мере): Јавно комунално предузеће

Други учесници у спровођењу: Локална самоуправа, Република Србија, Инвеститори изградње објеката

Период спровођења: дугорочно (преко 5 година)

Показатељи резултата	Јед. мере	Базна година	Базна вредност	Циљана година	Циљана вредност	Извор провере
Израђен катастар јавних зелених	Да/Не	2022	Не	2029	Да	База података ЈКП/локалне

површина						самоуправе
Новоизграђене зелене површине у односу на постојеће	%	2022	8,6	2029	9	База података ЈКП
Дефинисане мере заштите, очувања, уређења, унапређења, праћење стања постојећих јавних зелених површина	Да/Не	2022	Не	2029	Да	Урбанистичко планска документација

Приоритетни циљ 3.5. Успостављено одрживо управљање водом

На водоводну мрежу дужине 400 km прикључено је 22.385 домаћинстава и 1.186 правних лица и предузетника, што представља 90% од укупног броја домаћинстава. Процент домаћинстава који су прикључени на водоводну мрежу је већи у односу на просек у Републици Србији који износи 86,7%. Систем за водоснабдевање града Зајечара и појединих сеоских насеља састоји се из два изворишта (Акумулације "Грлиште" и карстног врела "Тупижница"), Постројења за пречишћавање воде и резервног изворишта - бунара у приобаљу Белог Тимока. Акумулација "Грлиште" као део система за водоснабдевање града Зајечара и сеоских насеља формирана је 1990. године као површинска акумулација у коју се уливају Ласовачка и Ленувачка река. Вода из акумулације се гравитационо допрема до Постројења за пречишћавање воде где подлеже комплетном третману пречишћавања (предхлорисање, таложење, озонирање, филтрација и нормално хлорисање), док се вода из карстног врела "Тупижница" и вода из бунара у приобаљу Белог Тимока само хлорише. На путу до Зајечара водом са Тупижнице снабдевају се сеоска насеља Леновац, Лесковац, Грлиште, Аврамица, Вратарница, Грљан и део насеља Горња Бела Река. Вода из Акумулације "Грлиште", након пречишћавања меша се са водом са Тупижнице и водом са изворишта "Бели Тимок" и као таква дистрибуира корисницима. На градски водовод, поред града Зајечара, повезана су још и сеоска насеља: Вражогрнац, Велики Извор, Рготина, Шљивар, Николичево, Лубница, Звездан, Планиница, Гамзиград, Трнавац, Чокоњар, Јелашница, део Копривнице, Халово, Шипиково и Градсково. Од 2009. године на градски водовод је прикључена и Гамзиградска Бања. На овај начин се из градског водовода снабдевају 23 сеоска насеља од укупно 41 на територији Зајечара. Остала сеоска насеља се снабдевају водом из локалних изворишта и јавних бунара и чесама, што често представља здравствени ризик за становништво. Водоводна мрежа је стара, састоји се од азбестно-цементних, ливено-гвоздених, ПВЦ и ПЕ цеви и губици у већем делу мреже се крећу око 45-50%.

Зајечар спада у ретке градове са толиким бројем артеских чесама (32 на јавним површинама) и оне у правом смислу представљају обележје овог града. Грађене већином у периоду пре II Светског рата најчешће као задужбине, становницима Зајечара годинама дарују квалитетну воду за пиће. То је посебна привилегија данас, када је проблем

недостатка здраве воде за пиће глобални светски проблем. Артеске чесме у Зајечару највеће су природно богатство овог града и оне представљају алтернативни вид водоснабдевања становништва водом за пиће. Такође се сматрају стратешким објектима обзиром да је степен заштићености ових вода висок.

Дистрибутивна мрежа

Дистрибутивна мрежа града је грађена по комбинованом систему (прстенасто граната) од ливено-гвоздених, азбестно-цементних, челичних, поцинкованих, ПВЦ и ПЕ цеви. Укупна дужина водоводне мреже износи око 430 km, од чега су 175 km магистрални цевоводи, а 255 km дистрибутивна водоводна мрежа. Такође, у водоводни систем је имплементирано и 12 резервоара укупне запремине 6850 m³ и 12 пумпних станица. У претходних 5 година изграђено је око 13,5 km водоводне инфраструктуре и реконструисано је око 13 km. Циљ је да се у наредном планском периоду реконструише и прошири постојећа водоводна мрежа како би се што већи број насеља прикључио на градски водовод.

Показатељи учинка (индикатори) који се односе на ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 3.5 са базним и циљним вредностима:

Показатељ учинка	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Удео домаћинства прикључених на водоводну мрежу	%	2022	90	2029	95-100	База података Јавног комуналног предузећа
Дужина водоводне мреже	km	2022	430	2029	450-500	База података Јавног комуналног предузећа
Губици у водоводној мрежи	%	2022	45-50	2029	25-30	База података Јавног комуналног предузећа

Допринос Циљевима одрживог развоја (ЦОР)

Циљ 6: Успоставити санитарне услове и приступ пијаћој води за све

- **Потциљ 6.3:** До краја 2030 унапредити квалитет воде смањењем загађења, елиминисати расипање и на најмању могућу меру свести испуштање опасних хемикалија и материјала, преполовити удео непрочишћених вода и значајно повећати рециклирање и безбедну поновну употребу на глобалном нивоу

- **Потциљ 6.4** До 2030. битно повећати ефикасност коришћења воде у свим секторима и обезбедити одрживу експлоатацију воде и снабдевање слатком водом како би се одговорило на несташицу воде и у знатној мери смањио број људи који се суочавају са несташицом воде

Мере за постизање приоритетног циља 3.5

Мера 3.5.1. Унапређење система водоснабдевања града						
<p>Опис: Мера подразумева реконструкцију цевовода услед дотрајалости азбестно-цементних и ПВЦ цеви, због којих се јављају губици у водоводној мрежи, што проузрокује честе несташице воде и озбиљне проблеме у водоснабдевању становника у градском и сеоском подручју, нарочито у делу који се водоснабдева са Тупижничког врела, тј. из тупижничког цевовода. Ова мера такође подразумева израду пројекта за замену азбестно-цементних и ПВЦ цеви, који ће се због своје вредности и комплексности реализовати етапно, током неколико година. Мера се односи и на реконструкцију Постројења за пречишћавање воде за пиће.</p>						
<p>Тип мере: обезбеђење добара и пружање услуга Процена потребних финансијских средстава: око 700.000.000,00 динара за замену цевовода и око 750.000.000,00 динара за реконструкцију и доградњу Постројења за пречишћавање воде за пиће Могући извори финансирања: екстерно и интерно Одговорност за спровођење (носилац мере): Јавно комунално предузеће Други учесници у спровођењу: Локална самоуправа, Република Србија Период спровођења: дугорочно (преко 5 година)</p>						
Показатељи резултата	Јед. мере	Базна година	Базна вредност	Циљана година	Циљана вредност	Извор провере
Дужина реконструисане водоводне мреже	km	2022	13	2029	40-50	База података ЈКП/локалне самоуправе
Реконструкција и доградња Постројења за пречишћавање воде за пиће	Да/Не	2022	Не	2029	Да	Употребна дозвола

Мера 3.5.2. Унапређење система водоснабдевања сеоских насеља						
<p>Опис: Мера се односи на повезивање појединих сеоских насеља на градски водовод и у плану је наставак изградње зоне водоснабдевања „Исток“ чијим окончањем би се повезала још 7 насеља: Велики Јасеновац, Мали Јасеновац, Табаковац, Кленовац, Брусник, Велика Јасикова и Салаш. Такође, планиран је и наставак изградње „Подтупижничке“ зоне водоснабдевања, чијим окончањем би се повезала насеља Заграђе и Мариновац, као и насеља Боровац, Мали Извор, Селачка и Врбица. Ова мера подразумева израду урбанистичко-техничке документације, решавање имовинско-правних односа, израду техничке документације и извођење радова на изградњи водоводне мреже.</p>						

<p>Тип мере: обезбеђење добара и пружање услуга Процена потребних финансијских средстава: око 650.000.000,00 динара Могући извори финансирања: екстерно и интерно Одговорност за спровођење (носилац мере): Јавно комунално предузеће Други учесници у спровођењу: Локална самоуправа, Република Србија Период спровођења: дугорочно (преко 5 година)</p>						
Показатељи резултата	Јед. мере	Базна година	Базна вредност	Циљана година	Циљана вредност	Извор провере
Дужина изграђене водоводне мреже	m	2022	430	2029	450-500	База података ЈКП/локалне самоуправе

Мера 3.5.3. Увођење сеоских водовода у систем водоснабдевања јавног комуналног предузећа

Опис: У досадашњем периоду, Јавно комунално предузеће је преузело 27 сеоских водовода. Преузимање преосталих сеоских водовода планирано је у наредном периоду. Мера подразумева изградњу примарног водовода (резервоара и цевовода) као и реконструкцију постојећих на сеоском подручју Града Зајечара. Ова мера би становницима руралног подручја омогућила нормалан живот и снабдевеност хигијенски исправном водом за пиће.

Тип мере: обезбеђење добара и пружање услуга
Процена потребних финансијских средстава: око 24.000.000,00 динара за израду потребне техничке документације; реализација изградње зависи од више фактора и финансијски износ ће бити дефинисан техничком документацијом
Могући извори финансирања: екстерно и интерно
Одговорност за спровођење (носилац мере): Јавно комунално предузеће
Други учесници у спровођењу: Локална самоуправа, Република Србија
Период спровођења: дугорочно (преко 5 година)

Показатељи резултата	Јед. мере	Базна година	Базна вредност	Циљана година	Циљана вредност	Извор провере
Број уведених сеоских водовода у систем водоснабдевања ЈКП "Водовод"	Број	2022	27	2029	33	База података ЈКП/локалне самоуправе
Изграђен резервоар за сеоско подручје	Да/Не	2022	Не	2029	Да	База података ЈКП
Дужина изграђеног примарног водовода у сеоском подручју	km	2022	0	2029	12	База података ЈКП

Мера 3.5.4. Заштита подземних вода артеске и субартеске издани Зајечарског неогеног ена

Опис: Заштита подземних вода артеске издани Зајечарског неогеног басена који каптирају 32 јавне чесме је од великог значаја, имајући у виду да је здраве, пијаће воде све мање у свету. Скупштина града Зајечара донела је Одлуку о заштити артеских и субартеских чесама на територији града Зајечара („Службени гласник РС“, бр.47/15, 7/17, 20/18, 66/20 и 40/21), којом су артеске и субартеске подземне воде (јавне чесме) установљене као алтернативни извор водоснабдевања грађана. Суштинска заштита ових вода јесте спровођење хидрогеолошких истраживања у циљу утврђивања резерви подземних вода, успостављање зона санитарне заштите и прибављање експлоатационог права и водне дозволе. Наведена документација обезбеђује заштиту артеских јавних чесама од прекомерне неконтролисане експлоатације од стране производних субјеката и грађана, а самим тим се остварује заштита и у погледу квалитета подземних вода. Обзиром да су грађене већином у претходном периоду (између два светска рата), често као задужбине, постоји реална опасност од старења конструкција којима артеска вода излази на површину, тако да је од великог значаја ревитализација појединих јавних чесама.

Тип мере: обезбеђење добара и пружање услуга

Процена потребних финансијских средстава: око 7.000.000,00 динара за израду документације у циљу исходавања експлоатационог права артеских подземних вода и око 6.500.000,00 динара за регенерацију артеских бушотина

Могући извори финансирања: екстерно и интерно

Одговорност за спровођење (носилац мере): Локална самоуправа

Други учесници у спровођењу: Јавно комунално предузеће, Република Србија

Период спровођења: дугорочно (преко 5 година)

Показатељи резултата	Јед. мере	Базна година	Базна вредност	Циљана година	Циљана вредност	Извор провере
Број артеских чесама чија је регенерација извршена	Број	2022	3	2029	8	База података ЈКП/локалне самоуправе
Број артеских чесама са утврђеним резервама подземних вода	Број	2022	8	2029	13	База података ЈКП/локалне самоуправе

Остале мере од значаја за Развојни правац Урбани развој (урбанизам и просторно планирање, комуналне делатности, заштита животне средине, саобраћај и енергетика):

Мера: Изградња заобилазне саобраћајнице за теретни саобраћај (теретни саобраћај пролази кроз градско језгро, постојеће трасе државних путева I и II реда добрим делом улазе у градско ткиво)

Изградњом заобилазних саобраћајница (јужна и северна обилазница) у складу са просторно планском документацијом, дошло би до измештања теретног саобраћаја на ободу града и ослободила би се градска и приградска насеља високе фреквенције саобраћаја, као што је то случај у постојећој констелацији. Поред смањења броја возила која пролазе кроз град, смањило би се и време које возила проводе у раду, нарочито у периодима загушења саобраћаја. Ниво прашине који се подиже услед кретања возила кроз насеља у току сувих дана такође би се смањило услед измештања саобраћаја. Мера подразумева израду планске документације, решавање имовинско-правних односа, израду техничке документације и извођење радова на изградњи транзитних саобраћајница.

Мера: Гасификација града у циљу смањења аерозагађења

У постојећој констелацији не постоје услови за гасификацију града. Одлуком о изради Просторног плана подручја посебне намене мреже магистралних и разводних гасовода источне Србије са елементима детаљне регулације („Службени гласник РС“, број 84/22), чији је носилац израде Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре Републике Србије, дефинисан је обухват плана и за део територије Зајечара. Реализацијом овог пројекта створили би се услови за изградњу гасификационе мреже, чиме би се квалитет ваздуха у граду Зајечару значајно унапредио.

Мера: Измештање железничког саобраћаја из града

Изградњом нове железничке пруге дошло би до измештања железничког саобраћаја из града, односно изградње пружног правца Обилазног колосека Зајечар, што је у складу са просторно планском документацијом. Ова мера подразумева израду планске документације, решавање имовинско-правних односа, израду техничке документације и извођење радова на изградњи нове железничке пруге.

Мера: Санација деградираних подручја пиритном јаловином

Плодно пољопривредно земљиште у долини Тимока уништено је педесетих година прошлог века изливањем пиритне јаловине из флотацијског јаловишта РТБ Бор чиме су алувијално земљиште, подземне воде и водоток Тимока после улива Борске реке, флора и фауна потпуно уништени. Укупна површина уништеног земљишта износи преко 700 ha и то на површинама КО Рготина, КО Вражогрнац, КО Трнавац, КО Чокоњар, КО Табаковац и КО Брусник. Индиректне штете настају разношењем исушеног пирита под утицајем ветра на околне површине, односно долази до загађења ваздуха трансмисијом суспендованих честица. Ово историјско загађење потребно је решавати санацијом и ремедијацијом, од стране правног следбеника загађивача, у складу са законом.

Мера: Формирање новог градског гробља у Звездану, решавање проблема са атмосферском водом на новом гробљу у Зајечару, уређење старог гробља у Зајечару и

у сеоским насељима

Ова мера подразумева евентуалну измену планске документације, решавање имовинско-правних односа и израду техничке документације.

Мера: Измена и израда планских докумената (просторни и урбанистички планови)

Град Зајечар преко својих служби доноси и прати израду урбанистичких планова и ради на регулацији просторног уређења своје територије. Ова мера подразумева даљи развој планских докумената, као и њихове измене.

Мера: Мониторинг параметара стања животне средине

Мониторинг квалитета ваздуха, нивоа комуналне буке, земљишта, површинских и подземних вода и других параметара стања животне средине је законска обавеза јединица локалне самоуправе и спроводи се у складу са усвојеним програмима мониторинга за територију на коју се односи. Мера подразумева наставак активности мерења параметара у циљу планирања корекције прекорачења у свим поменутиим областима.

7 Оквир за спровођење, праћење спровођења, извештавање и вредновање Плана развоја града Зајечара

У складу са ЗПС-ом град Зајечар је у обавези да успостави оквир за спровођење, праћење спровођења, извештавање и вредновање Плана развоја, јер се једино на тај начин у потпуности може осигурати реализација планираних приоритета, мерити ниво постизања дефинисаних циљева, као и омогућити промена правца деловања уколико планиране мере не дају задовољавајуће резултате за остварење циљева.

У циљу спровођења, праћења спровођења, извештавања и вредновања Плана развоја град Зајечар успоставља одговарајући институционални оквир, који подразумева два нивоа структуре:

- Координационо тело, на челу са координатором и
- Носиоце мера, како је дефинисано Планом развоја.

7.1 Праћење спровођење Плана развоја

Праћење спровођења Плана развоја омогућава да се утврди да ли се мере и приоритетни циљеви остварују по плану и ефикасно, како би се на време идентификовали непредвиђени ризици који ометају остварење учинака дефинисаних Планом. Важност праћења и спровођења Плана развоја се огледа и у томе да се на фазном нивоу установи да ли су планирани учинци и даље релевантни за остварење визије локалне самоуправе.

Праћење спровођења Плана развоја града Зајечара за период 2023–2030. године обухвата низ задатака међу којима се, између осталог, налазе:

- Континуирана комуникација и размена информација између свих актера укључених у спровођење мера и активности,
- Ажурирање информација о току спровођења мера,
- Дефинисање превентивних мера у случају појаве одступања и проблема,
- Информисање јавности и заинтересованих страна о току спровођења Плана развоја,
- Припрема и подношење годишњих и трогодишњег извештаја о спровођењу Плана развоја.

У случају да се у процесу спровођења Плана развоја јави одступање од планираног оквира потребно је дефинисати одлуке, односно корективне радње са циљем ефикасног спровођења Плана.

План развоја општине се превасходно операционализује **кроз израду и доношење трогодишњег средњорочног плана** чиме се јавне политике и мере за развој локалне самоуправе усклађују са буџетским процесом. **Средњорочни план града Зајечара дакле представља основу за процес праћења (мониторинга) спровођења Плана развоја ЈЛС на основу ког се путем одабраних индикатора мере резултати и остварени учинци.**

Праћење подразумева сакупљање, анализу, размену и коришћење података и информација о напретку унапред постављених циљева, односно праћење је систематско и континуирано прикупљање, анализа и коришћење информација у корист ефикасног одлучивања, рада и остваривања позитивних резултата локалне самоуправе. Праћење ће се спроводити користећи унапред дефинисане обрасце за прикупљање података од свих релевантних организација и органа, као и користећи базе података које је потребно ажурирати у складу са доступним подацима званичне статистике (секундарни подаци).

Поред секундарних података из званичне статистике, кад год је то релевантно, прикупљаће се и примарни подаци, а одговорност за наведену активност имају **руководиоци организационих јединица у Градској управи града Зајечара**, у складу са надлежностима за конкретне податке.

Посебно ће се водити рачуна о јасном дефинисању **улога и одговорности у делу прикупљања података**, где ће овај посао за све учеснике бити дефинисан као системска и континуирана активност, а не као једнократни задатак. Одговорност за прикупљање и обраду прикупљених података током праћења спровођења Плана развоја имаће сви учесници у спровођењу Плана развоја. **Прецизније, улога и одговорност током читавог периода спровођења Плана развоја је подељена између носиоца мера и Координационог тела.**

За предвиђене интервенције из Плана развоја **идентификовани су носиоци реализације мера** у складу са секторским надлежностима Носиоце мера и активности чине организациони делови управе и други актери под чију надлежност потпадају активности у вези са мерама дефинисаним у Плану развоја, службе општине, ЈКП, установе и/или организације чији је оснивач град Зајечар. Носиоци реализације мера имају одговорност да у своје планове рада (и финансијске планове) уврсте утврђене мере и активности за чије спровођење су одговорни, да их спроводе и прате проценат реализације, извештавају Координационо тело о резултатима спровођења мера и активности, утврде евентуалне проблеме у спровођењу мера и предложи опције за решавање тих проблема.

У складу са вежећим законским оквиром који регулише област планског система, **улогу управљачког тела** надлежног за процес спровођења Плана развоја ће имати **Координационо тело** на челу са **координатором – Одељење за обједињене јавне набавке и локални економски развој**. **Координационо/управљачко тело ће управљати процесом спровођења**, пратити напредак на основу достављених извештаја, одлучивати о предлозима за решавање установљених проблема у спровођењу Плана, по предлогу ће доносити корективне мере у случају да је остваривање мера или циљева угрожено, или ће предлагати евентуалне ревизије Плана и установљивање нових циљева и мера.

Улогу Координационог тела у граду Зајечару имаће Градско веће у проширеном саставу и руководиоци организационих јединица или њихови упосленици надлежни за руковођење ужим организационим јединицама. Појединци у оквиру Координационог тела добиће задужења и одговорности за имплементацију и праћење појединачних праваца развоја и тако давати подршку локалној администрацији, која ће конкретно бити одговорна за спровођење активности на нивоу циљева и мера. Они ће посебно имати важну улогу у подршци појединим носиоцима мера када је у питању процес буџетирања.

Координатор ће бити задужен да одржава константну комуникацију са јединицама/организацијама које су носиоци мера и активности, да од њих прибавља податке и информације о спровођењу мера и активности, дискутује о оствареним резултатима и идентификованим проблемима, израђује препоруке за решавање установљених проблема у спровођењу мера, проверава да ли су средњорочни планови институција усаглашени са мерама и циљевима у Плану развоја, да извештава Координационо тело о напретку, припрема материјале и обавља административно-техничке послове за Координационо тело.

7.2 Вредновање постигнутих учинака Плана развоја

За разлику од праћења спровођења процеса спровођења Плана развоја, као континуираног процеса прикупљања и обраде података, вредновање постигнутих учинака Плана развоја подразумева оцену онога што је постигнуто. Вредновање учинака Плана развоја се односи на анализу и упоређивање прикупљених података и информација током спровођења Плана развоја и спроводиће се периодично у неколико наврата током временског периода важења планског документа. Вредновање се спроводи ради оцене:

- релевантности - у којој су мери циљеви усмерени на решавање кључних проблема приоритетних сектора на нивоу локалне самоуправе, и да ли су циљеви у складу са националним развојним приоритетима,
- ефикасности, односно мерења учинака на основу уложених ресурса (трошкова) и са друге стране користи која може указати на потребу за дефинисањем алтернативних приступа,
- ефективности свих мера и активности, свих видова интервенције на друштвене, економске, еколошке и остале позитивне промене,
- одрживости постављених циљева и активности у дугорочној перспективи, укључујући и могуће ризике.

Дакле, вредновање је потребно ради утврђивања степена промене настале спровођењем мера из Плана развоја и степена достизања приоритетних циљева, а све у циљу преиспитивања и унапређења Плана, односно утврђивања потребе за његовом ревизијом и бољим планирањем у предстојећем периоду. Све наведено указује на то да без унапред постављених базних, полазних вредности показатеља у Плану развоја није могуће утврдити степен остварења постављених циљева, нити мерење напретка. Избор одговарајућих вредности показатеља представља веома деликатан задатак, јер се њиховим мерењем обезбеђују адекватна сазнања о напретку ситуације у приоритетним областима.

Податке и информације за потребе вредновања достављаће органи и организације одговорни за спровођење мера из Плана развоја, одељењу за обједињене јавне набавке и локални економски развој. Такође, у анализи ће се користити и други подаци и информације, прибављени из осталих извора, који могу бити од користи за бољу процену учинака Плана.

7.3 Извештавање о спровођењу и постигнутим учинцима Плана развоја

Извештавање о спровођењу Плана развоја града Зајечара представља објективно приказивање тога на који начин се План развоја спроводио у претходних годину дана, док **извештавање о постигнутим учинцима Плана развоја** представља реално приказивање учинака Плана који су постигнути током спровођења предвиђених мера током трогодишњег периода који је протекао.

Поштујући законску регулативу у овој области град Зајечар је у обавези да изради:

- Извештај о спровођењу средњорочног плана који је истовремено извештај о спровођењу Плана развоја на годишњем нивоу,
- Извештај о постигнутим учинцима Плана развоја на трогодишњем нивоу.

Истеком сваке треће календарске године од доношења Плана развоја, Веће града Зајечара утврђује предлог извештаја о учинцима спровођења Плана развоја који се подноси Скупштини града Зајечара на усвајање, најкасније у року од шест месеци од истека тог рока.

За прикупљање информација о реализацији плана на годишњем нивоу и припрему нацрта годишњег извештаја о спровођењу плана биће задужено Одељење за обједињене јавне набавке и локални економски развој.

Закон о планском систему је предвидео и успостављање ЈИС - Јединственог информационог система за планирање, праћење спровођења, координацију јавних политика и извештавање. У питању је јединствени електронски систем осмишљен да у њега учесници у планском систему, уносе садржај својих планских докумената и уз помоћ којег извештавају о остваривању утврђених циљева. До момента његовог функционалног успостављања град Зајечар ће извештаје о спровођењу Плана развоја и извештаје о учинцима Плана развоја објављивати на званичном градском интернет порталу, најкасније 15 дана од дана усвајања предметних докумената.

7.4 Ревизија Плана развоја

Након усвајања Извештаја о учинцима Плана развоја, градско веће града Зајечара и Скупштина локалне самоуправе могу утврдити потребу за спровођењем ревизије Плана развоја, на основу чега се покреће поступак израде предлога измена и допуна Плана развоја.

Градско веће иницира ревизију постојећег Плана развоја уз адекватно образложење разлога за ревизију. Одлуку о покретању поступка израде предлога и допуна Плана развоја доноси Скупштина града Зајечара, а ток поступка за ревизију се реализује по процедури прописаној за усвајање Плана развоја.